

popüler kürtür

ESMER

SAYI: 11 • KASIM 2005 • FİYATI: 3 YTL (3.000.000TL) (KDV DAHİL)

Kıbrıs Fiyatı: 4 YTL (4.000.000TL)

Güzel, akıllı, cesur ve köklerine bağlı:

AŞİRET KIZI!

Ayaz vurmuş içime
titrer dururum

Adrasım yok

Nardayım

Bilmem

Geç kalırsam yine yağmura kalırım

Masallardan çıkıp geldim

Düslardan

Çabuk yaşlanırım

Üzmayın beni

Zaten çok yalnızım

Üzmayın beni

Çabuk yaşlanırım

Vay benim köpek yalnızlığım

Ben mamlakat arsızım...

Ahmet Kaya Paris'99

1 953 Yılı'nın mayıs ayında Türkiye'nin Güneydoğusunda eski Diyarbakır ilinin Kulp ilçesinin dağlarına gidiyordum. Gittiğim dağ Anduk Dağıydı. Anduk Dağının doruğunda bir toplantı yapılacak ve bu toplantı üç gün sürecek. Bu bir tarikatın toplantısıydı ve tarikatın üyeleri burada, dağın doruğundaki şeyhlerinin türbesinde ayin yapacaklardı. Beni oraya götüren Şeyh Celalettin'di. Dağın doruğunda türbesi olan Şeyh Muhammedin de torunuydu. O günkü tarikatın başı da oydu.

Diyarbakırdan dağın doruğuna kadar olan yolculuğum beş gün sürdü. Yolda doruğa akın eden yüzlerce insanla karşılaştım. Atlı, eşekli, yaya gençler, çocuklar, kadınlar, kızlar, orta yaşlılar, çok yaşlılar yollara düşmüşlerdi. Dağın yolları çok sarptı.

Dağın doruğu çıplaktı ve şeyhin türbesi doruğun en ucunda, üst üste konmuş bir taş ağlın ortasında büyük bir kaya parçasının altındaydı.

Yolda giderken rastladığımız bir kavalciyle tanıştırdı beni Şeyh Celalettin. Kavalcinin uzun ak sakalları vardı ve amaydı. Kavalı şimdiye kadar gördüğüm kavalların en uzunuydu. Adını söyleyince şeyh, bu kavalcinin kim olduğunu anladım. Doğu Anadolu'da adı Sofi olan kişi çok ünlüydü. Kutsal bir kişilik vermişti ona halk. Doğu Anadolu halkı, bu kutsal kişilik yakıştırdığı kişiye bilurvan diyordu. Bilurvan Sofi. Bilurvan demek, kavalcılığı meslek edinmiş kişi demektir. Bu kavalci bana yolda, duraklarda, Sofi iri bir eşeğin sırtında yolculuk ediyordu, eşeğin sırtında yamaçları turmanırken, Ferhat ile Şirin kıssasını kavalla çalıyordu. Ferhat ile Şirin kıssası kadim zamanların hikayelerinden biridir. Halk kökenlidir ama bir çok doğulu büyük şair bu konuyu işlemiştir. Bu büyük şairlerden biri, İranlı büyük şair Nizamidir. Bu Ferhat ile Şirin hikayesi, "türkölü hikaye" olarak bugün hala Anadolu'da söylenir. Çok da yaygındır. Yarı epik karakterde bir hikayedir. Böyle yarı epik karakterde, bugün Anadolu'da Türkçe söylenen 150 kadar hikayenin adı ya da aslı saptanmıştır. Bu Ferhat ile Şirin hikayesi bir aşk öyküsüdür. Bir nakkaşın oğlu, babasının sarayını nakışladığı Mehmene Banunun kızkardeşi Şirine aşık olur. Şirin de bade içip nakkaşın hem oğlu, hem de çırağı olan Ferhada aşık olur. Bir tanesi sultanın kızkardeşi, bir tanesi de nakkaşın oğlu. Hiçbir sonuca varamayacak bir aşk. Mehmene Banu eski Amasya şehrinin kraliçesidir. Şirinle Ferhadın birbirlerine kavuşmaları için Mehmene Banu ortaya bir koşul atar: Eğer ki Ferhat şu arkadaş ki Demir Dağını tek başına yarıp da susuz olan şehre su getirecek olursa Şirinle Ferhat birbirlerine kavuşacaklardır. Bu suyu değil bir kişinin, binlerce kişinin bile getirebilme olasılığı yoktur. Ferhadın dağla cebelleşmesi yıllar sürer ama, suyun ne geldiği vardır, ne de geleceği. Buna karşılık Ferhat bütün gayretiyle çalışır, infaşa gelen sultan, sonunda, vazgeçim koşulumdan, der, varın Ferhada haber verin. Bunun duyan bir çekemez, bir cadı, Ferhada koşar, müjde yerine

ona Şirinin öldüğünü söyler, bunu duyan Ferhat da elindeki balyozu havaya atar, başını da altına tutar, başı parçalanıp ölür. Bunu duyan Şirin de gelir Ferhadın ölüsü üstünde kendini hançerler. Kadim aşk hikayesi, aşağı yukarı bütün varyantlarda budur. Bu hikayeyi bir de bizim büyük şairimiz Nâzım Hikmet iş-

lemiştir. Onun yorumunda Mehmene Banu infaşa gelip ben suyun akıtılmasından vazgeçtim, der, Ferhad gelsin Şirini ne kavuşsun, der. Bunu giderler Ferhada söylerler. Ferhada artık sevgilidir aşktır vız gelir. Onun bütün derdi artık suyu şehre akıtmaktır. Mehmene Banunun sözlerini duymaz bile, balyozu elinde,

Dağda bir de başka bir insana, dengbêje rastladım. Dengbêjin anlamı, destancı, destan söyleyen demektir. Adı da Muhammeddi. Bir kayanın dibine oturmuş, kalın değneğini eline almış, uzun destanlar söylüyordu düz, bir tuhaf, hiç duymadığım bir makamla. Savaşları anlatıyordu.

önünde koskocaman bir dağ, güm güm, çalışmasını sürdürür. Sonunda, ne kadar güç olursa olsun, Ferhat dağı deiecek, suyu şehre akıtacaktır.

Yolda dinlediğim ak sakallı, çok deneylerden geçmiş halkın kültür temsilcisi, bu çağdaki kültür temsilcisi Sofinin yorumu başkaydı. Sofi "Ferhat dağı deldi" diyordu. "Ama nasıl deldi Ferhat o dağı, o zorlu demirden dağı, ona köylüler yardım ettiler," diyordu. "Demirciler ona binlerce balyoz yaptı, binlerce köylü gecenin karanlığında gelip Ferhat uyurken ona yardım edip suyu akıttılar. Şirin de Ferhadın oldu..."

Dağda bir de başka bir insana, dengbêje rastladım. Dengbêjin anlamı, destancı, destan söyleyen demektir. Adı da Muhammeddi. Bir kayanın dibine oturmuş, kalın değneğini eline almış, uzun destanlar söylüyordu düz, bir tuhaf, hiç duymadığım bir makamla. Savaşları anlatıyordu. Savaşlara girenleri soyuyla soyuyla, mal varlığı, oğulları, akrabalarıyla, atlarıyla, silahlarıyla anlatıyordu. Tıpkı İlyadanın havasında, aşağı yukarı tıpkısı cümlelerle...

Bu girişi bir sonuca varmak için yaptım. Bizim edebiyatımız geleneksel bir edebiyattır. Bizim edebiyatımız derken bununla saray edebiyatını kastetmiyorum, daha doğrusu bizim kültürümüze saray kültürünü katmıyorum. Kanımca bu saray kültürleri üstüne insanlık iyice bir düşünmeli, tartışmalı, saray kültürlerinin yerini insanlık kültürü içinde saptamalı. Bizim 13. yüzyıl şairimiz Yunus Emre bir tekke şairidir. Kendinden önceki tekke şairinin çağındaki bir halkası, bir sonucudur. Pir Sultan da öyle, Şah Hayati de, Kul Himmet de... Karacaoğlan da 17. yüzyılda bir geleneğin sonucu büyük halkasıdır. Ondan sonra da göçebe Türkmenlerin tekke dışında, saray dışında birçok şairi olmuştur. Bu gezginci obaların, göçebelerin son büyük şairleri Dadaloğludur. Büyük bir ayaklanmanın şairidir. Karacaoğlan geleneği şiirde, burada başka bir yön, dövüşçü kişilik gösterir. Çünkü Karacaoğlanın göçebe topluluğu başka bir yaşama atmış kendini, epey bir süredir sürdürdüğü durgun yaşamından vazgeçmek zorunda bırakılmış, dövüşmeye başlamış. Dadaloğlu da bu dövüşün şairi olmuştur.

[yaşarkemal]

sevgili Leyla

Günümüz arkadaşların, kuma, şarkı ve şiirleriyle dolarken, sıcaklığın beni zorladığı bir geceyi daha bu hengameler içinde geride bırakıyorum. Diğer hücrelerden patırtılar geliyor. Sanırım herkes sivrisinek avında. Bu duygular içinde dalmışım. Meşgul olabilecek hiçbir şeyimiz yok. Monotonluk içinde günleri itekleyerek zamanımızı geçiriyoruz. Tek eğlencemiz, şiirler, türküler, şarkılar ve tadına doyum olmayan o sohbetler. Sohbetlerin yeri bir başka oluyor.

Faruk: "Xalo, alt katta bir hücre boşaldı, istersen oraya inelim. Belki orada sivrisinek daha azdır", dediğinde "peki" yanıtını verdim. Gardiyanı çağırıp alt kata inmek istediğimizi söylüyoruz. İlk kez bir talebimizi reddetmeden "tamam" diyerek kapımızı açtılar.

Yürüyecek durumda olmadığımız için kolumuza girmek istediler. Fakat reddettik. İlk kez alt kademedeki insanlardan böylesine tiksindiğimi

görüyorum. İçim, kin, nefret dolu. Koluma girmeye çalışan bir gardiyana "bırak beni" diyerek, domuza el sürmeyi günah sayan müslümanlar gibi, tiksintiyle kolumu çekip kurtardım ondan. Olmaz olsun onların desteği düşüncesiyle, düşe kalka yürümeyi yeğledim.

Garip bir çelişki değil mi sevgili Leyla, yıllardır hem onlar için mücadele ver, hem de onlardan tiksini! İnsan gardiyanların bu durumuna üzülmeyen edemiyor. Zavallılar emekçi oldukları halde emekçi olduklarından bile habersizler.

Kavgamızın onların da kavgası olduğunun bilincinde olmamaları, onlar açısından büyük bir talihsizlik, keza bizler için de öyle.

Hücrelerin önünden geçerken arkadaşlarla selamlaşıyorum. Herkes bir deri bir kemik kalmış. Ama gözlerdeki o inanç, o umut ışıkları alev alev. Moral abidesi gibi çocuklar. Onları böyle kabına sığmaz gördükçe göğsümün kabardığını, duygu-

larımın yüreğimi dalgalandırdığını hissediyorum. Hepsini tek tek öpmek geliyor içimden. Ama bunun ne yeri, ne zamanı. Bu duygular içinde merdivenlerden yavaş yavaş indirilerek hücrelerimize getirildik. Yeni hücrelerimizde pek sivrisinek görülüyor. Kapımız kapanınca komşu hücrelerle sohbet ediyoruz. Karşılıklı hal hatır sormalar, takılmalar bitince, arkadaşlar bir şiir okumamı istiyorlar. Onları kırmayıp C. Sıtkı Tarancı'nın şu dizelerini okuyorum:

"Ne doğan güne hükümüm geçer
Ne halden anlayan bulunur
Ah aklımdan ölümüm geçer
Sonra kuş, bu bahçe, bu nur
Ve gönül tanrısına der ki
Pervam yok verdiğin elemden
Her mibnet kabulüm
Yeter ki gün eksilmesin
Penceremden..."

Mehdi Zana

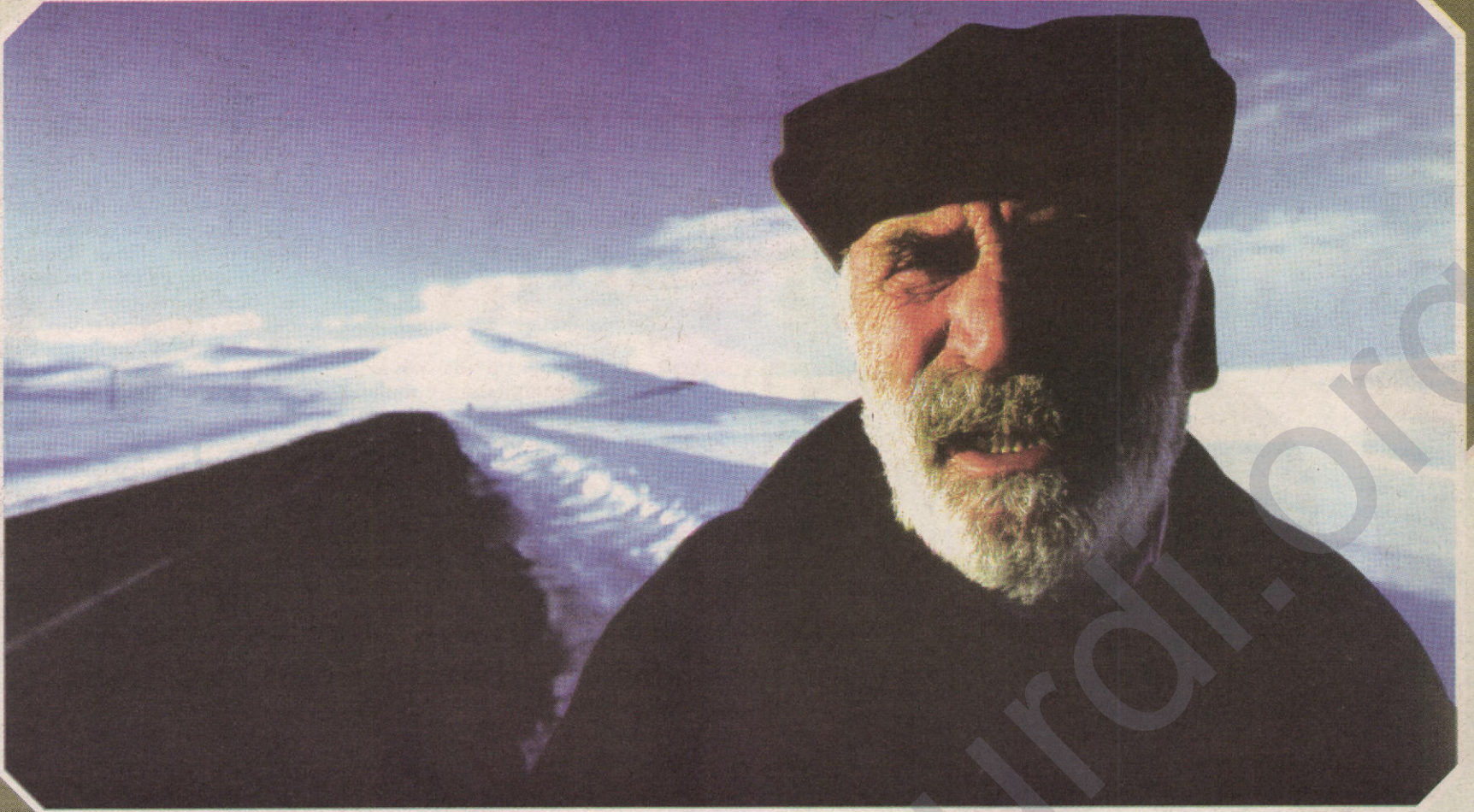

FOTO: REİS ÇELİK

A KLİMIZA bir şeyler düştü ve kendimizi yollara vurduk... "Gidip görelim, hâl ahvâl ne alemde. Bakalım renk, nakış, nakkaş ne işler... Duyalım dil ne söyler, kulak ne dinler... Aclardan süzülen gözyaşları hangi göle birikir... Kabarmış öfkeler hangi dağın tepesinde duman olmuş dolaşır" dedik. Çalıştı motor, döndü tekerlek, vardık doğunun en doğusuna. Ardahan, Ağrı, Kars, Iğdır... Ağrı Dağı'nın etekleri... Kış erken bastırıyor. Beyaz bir kar denizinde gibiyiz.

- "Dur hele" dedi baba. Durdum. Siyah bir kamçı gibi uzanan yolun dışında her yer bembeyazdı. Deli deli bakındı sağa sola. Derin bir nefes çektikten sonra vurdu kendini karlara... Sağa sola yürüdü, bakındı durdu uzun uzun. Hemen yanında durduğumuz köyün gençleri yanımıza geldi. Arabamızın arıza yaptığını sanmışlar. Sonra onlar da benimle birlikte babayı seyretmeye başladılar. İçlerinden biri;

- "Abi, baba dağlara, ovalara buraların sahibiymiş gibi bakıyor. Kim ki bu, hangi köyden?"

Ben de yarenlik olsun diye;

- "Buralar ne ki... Baba memleketin sahibi" dedim.

Biz bunları konuşurken, baba bize doğru gelmeye başladı. Gençlere seslenerek;

- "Merhaba gençler. Şu yüksek dağ

Ağrı mıdır?" diye sordu.

- "Evet amca. Öndeki Küçük Ağrı, arkasında duran Büyük Ağrı."

Gençlerden biri babanın deli deli yürüyüşüne şaşırarak olacağını bana dönüp;

- "Abi, babanın yaşı Ağrı Dağı ile yaşı, maşallah benden iyi yürüyor" dedi.

Delikanlının bu cümlesinden sonra bir Ağrı Dağı'na baktım, bir de babaya... Yetmiş milyon yıllık Ağrı Dağı'na 70 yılda ulaşmıştı baba. Meğer ben Ağrı Dağı ile arkadaş olmuşum da haberim yok diye düşündüm.

Aradan 9-10 ay geçti. Babayla senaryosuz, ekipsiz, doğaçlama çektiğimiz "İnat Hikayeleri" isimli filmim Hamburg Film Festivali'nde yarışma bölümünde gösterildi. Tanınmış İngiliz sinema eleştirmeni Philip Bergson, festivalde geleneksel olarak gece yarısı sohbetleri yapıyor. Festivale katılan konuklar arasından gözüne kestirdiği beş kişiyi seçip sohbet ediyordu. Baba ile beni de seçmiş. Gece yarısı tika basa dolu salonda konuşmaya başladık. Bergson, Yılmaz Güney'den başlayarak konuyu günümüz Türk sinemasına getirdi. Babaya dönerek;

- "Ben sizin Türkiye'den çok dünyada tanındığınızı sanıyorum" dedi.

Ardından da konuyu günümüz Türkiye'si'nde, demokrasiye, insan haklarına ve işkenceye getirip babaya sordu:

- "Evet, neler oluyor Türkiye'de? İş-

Ağrı Dağı İle Yaşıt Adama

kence ve insan hakları konusunda bir gelişme var mı?"

Baba, Şeyh Bedrettin Destanı'ndan kısa bir pasajı İngilizce ve Almanca okuduktan sonra Philip Bergson'a dönerek;

- "Evet sevgili Philip, biz bulduğumuz yeni işkence metodlarıyla dünyayı şaşırtı-

yoruz. Yeni sanatsal boyutlar getirdik bu konuya. Siz hiç televizyon izlemiyor musunuz?" dedi.

- "Televizyon izlerim ama kaçırılmış olmalıyım" diye şaşkınlığını dile getiren Bergson, babadan konuyu açmasını istedi.

- "Bağdat hapishanelerinde mahkumları tasmayla dolaştırmaya başladık, çıplak mahkumlardan Babil Kuleleri yapıp tecavüz ettik. Guentanamo Üssü'nde mahkumlara yürüdükleri yolları santim santim yalattırdık. Siz İngiliz aydınlarının bunlardan haberi olmaması şaşırtıcı!"

Salonda koltuklar bile ayağa kalktığında Philip olayı toparlamak için bana dönüp;

- "Böyle biriyle çalışmak, film çekmek, uzun yollara gitmek, arkadaşlık yapmak nasıl bir şey?" diye sordu.

Aklıma Anadolu'daki gençlerle konuşmalarımı geldi. Ve Philip'e yanıt verdim:

- "Baba ile çalışmak ve arkadaş olmak Ağrı Dağı ile arkadaş olmaya benzer. Ne zaman bulutlanacağı, ne zaman tipi, boran yapacağı belli olmaz" dedim.

Evet 70 milyon yıllık Ağrı Dağı ile 70 yılda yaşıt olmayı başarmış babanın; yani Tuncel Kurtiz'in 70. yaş kutlu olsun. Ellerinden öperim koca Ağrı.

70 milyon yıllık Ağrı Dağı ile 70 yılda yaşıt olmayı başarmış babanın; yani Tuncel Kurtiz'in 70. yaş kutlu olsun. Ellerinden öperim koca Ağrı

reisçelik

reisçelik@yahoo.com

Duydum ki yalnızmışsın

Beyaz ve kuru bir güve gibi
kazakların içinden
kırmızıydı
hareket

Herşey mesafeden ibaret
kimlerin istediği

uzanmamızdır
O ve ben ve biz sessizliğe

Güvelerin adımları
hikayesi olmayan

pelinbatu

Felek senin de bir gününü görmedim

KAHTALI Mıçê söyleşi teklifime iftar yemeğiyle karşılık verince, Küçükçekmece'deki Derya Sini'de bir araya geldik. Oğlu Abuzer Şivan ile birlikte ekibimize büyük bir misafirperverlik ve kadirşinâlık gösterdi. Yaşamına dair anlattıkları kimi yönleriyle bilindik ama itiraf etmem ki öğrendiklerim bildiklerimden daha fazlaydı. Kimliğindeki ismi Mustafa Aslan... Sahne adı olarak çocukluğundan beri çağrıldığı Mıçê'yi seçmiş. Adının yanına memleketi Kahta'yı eklemeyi de unutmamış. Kendi yöresinde popülerken asla İstanbul'u düşünmemiş; ta ki gözaltılar, sürgünler ve engellemeler ekmeğine mani olana kadar. Oysa biliyoruz ki bu tür hikayeler İstanbul'u düşleyerek başlar. Demem o ki, bu hayat hikayesi ancak tersten okunursa kimi şöhretlerin gittiği yolla kesilir.

1953 yılında Adıyaman'ın kazası Kahta'da doğdum. Kahta'nın eski ismi Kölk'tür. Nüfus cüzdanımda hâlâ Kölkük yazar. Kahta benim doğduğum zaman Malatya'nın kazasıydı, Adıyaman il olunca oraya bağlandı. Ailemse hâlâ Kahta'dadır. Babamın ailesi çiftçiydi. Toprakımız yoktu, başkalarının toprağını eker biçerdik. Annem, amcalarım, ben ve kardeşlerimin hepsi tarlada çalışırdık. Üçü erkek biri kız, dört kardeşiz. Benden önce ölen kardeşlerimin sayısını hatırlamıyorum ama sonrasında üç kardeşimin öldüğünü biliyorum. Ablamı da kaybettik.

Sesinin güzelliğini babasından al-

Sinemayı çok seviyordum. Film izleyebilmek için sinema salonunun temizliğini yapar, duyuru tahtasına film afişleri çakardım. Bir ara makinistlik bile yaptım. Sık sık kopan film şeritlerini bağlayana kadar arada türkü söyler, izleyicileri oyalardım

reyhanalaççicek
reyhancek@esmerdergisi.com

mıştı. Babasının tarlada söylediği Kürtçe gazeller, annesinin ninnilerinden sonra duyduğu ilk müzik tınılarıydı. Baba, Derviş Evdi, Mem û Zin, Sîya Ehmedê'yi söylerken, oğlu Mıçê'nin kanına müziği bulaştırdığını fark edemez ilkin. Kahtalı Mıçê, biraz daha büyüdüğünde elinde çapası, dilinde türküsü tarlada çalışmaya başlar. Okula kaydı yapılmışsa da ailesinin yoksulluğu ona çalışmayı farz kılmış. Arada sırada uğradığı ilkokulu 9 yılda bitirir:

Sanmayın ki tembel bir öğrenciydim, çalışkan, okumaya hevesli bir çocuktum. İmkanlarımız kısıtlıydı. Ben de türkülere merak salmıştım. O zamanlar radyomuz yoktu, taş plaklar vardı. Plaklardan dinlediğim türküleri, şarkıları ezberler, söyledim. Nuri Sesigüzel'in meşhur olduğu dönemlerdi. Onu ve Mahsuni Şerif'i dinlerdim. Ahmet Sezgin, Sami Kasap, Yıldız Tezcan, Muzaffer Akgün, Abdullah Yüce o dönemlerden aklımda kalanlar...

EVLERE TÜRKÜ SERVİSİ

Orada burada söylediği türküler ailesinin hoşuna gitmez. Onlara göre müzik, gevende dedikleri çingenelelere has bir uğraştır. "Ayıp", "günah", "bize yakışmaz" diyerek türkü söylemesine izin vermezler. Plaklardan dinlediği seslerden kurduğu küçük dünyası yasaklarla darladığı edilir. Yasaklar kâr etmeyince dayak başlar:

Kahta küçük bir yerdi ve herkes birbirini tanıyordu. Ailemiz ise Kahta'nın en eski ailelerinden. Dedemlerin Kahta'nın kurucularından olduğunu söylerlerdi büyüklüklerimiz. Ailemize "Usifkeyil" derlerdi. Dedemin adı "Usif", Yusuf'un Kürtçesi; "keyil" ise ileri gelenler, muhtar anlamına geliyor. Ailem tutucu olduğu için türkü söylemeye izin vermezlerdi. Söylediğimde de beni epey hırpalarlardı. Sonunda dayanamayıp evden kaçardım. Adana, Mersin, Malatya'ya gider, bir akrabamın ya da tanıdığımın yardımıyla bir iş bulur çalışırdım. Mersin'de patates, soğan taşır, hamallık yapardım. Adana'da da pamuk tarlalarında çalışırdım.

FİLM KOPTU, TÜRKÜYLE DEVAM

Ağaya çalışmak, gururunu rencide eder. Üstelik harman dönemi toprak sahibinin ortaya çıkıp, ürünü alıp kaybolması iyice ağrına gider. Babası durumun farkındadır, oğlunun kaçışlarına ses çıkaramaz. Her seferinde evine dönen oğlunu bağrına basar ama müziğe ilgisine de engel olamaz:

Türkücü filmlerinin yapıldığı dönemlerdi, sinemaya merak sarmıştım. Ne parasına olursa olsun sinemaya giderdim. Film izleme uğruna sinema salonunun temizliğini yapar, duyuru tahtasına film afişlerini çakardım. Bir ara film makinistliği yaptım. Sık sık kopan film şeritlerini bağlayana kadar arada türkü söyler, izleyi-

cileri oyalardım.

KAHTA'NIN DEVRİMCİ ABİLERİ

Ankara'ya çalışmak için gittiğinde, hemşerisi hukuk öğrencisi Şefik Yıldırım sayesinde önce üniversite yurdunun lokantasında iş bulur. Kahtalı Mıçê bu yurttan Sinan Cemgil ile tanışır. Dönemin en hızlı devrimcilerinden biri olan bu abisinin temizlikte, garsonlukta kendisine yardım etmesinden çok etkilenir. Tanıdığı ilk devrimci o değildir. Kahta'da iken tanıştığı devrimci ağabeyleri Mehmet Cantekin, Taylan Özgür ve Vedat Demircioğlu, Kahta'da çığır açan isimlerdir. Ona bildiri dağıtma görevi veren yine onlardır. Şefik abisi onu gazinolara götürmüştü, böylece Kahta'da seslerini dinlediği yıldızları bu kez sahnede izleme fırsatı bulur:

Sevim Tuna'yı, Nuri Sesigüzel'i o gazinolarda dinlerdim. Şefik abim arada bir beni götürdüğü çay bahçelerinde sahneye çıkarır, türkü söyletirdi. Bir süre sonra Adıyaman'a döndüğümde Doktor Nevzat Bey ile Halk Eğitim'de görev yapan Aziz Çelik hocam müziğe profesyonel olarak başlamamda önayak oldular. O zamanlar belediye bandosunun şefi olan Aziz Çelik hocamın, müzisyen olarak yetişmemde büyük katkıları oldu.

Okumak için imkanlarını zorlasa da dışardan aldığı ortaokul diplomasıyla yetinecektir. Askerliğinde de müziği bırakmaz, askeri gazinolarda söyler. Askerlik dönüsü 31 Mart 1975 yılında Beden Terbiyesi İl Müdürlüğü'nde memur olarak göreve başlar. Sıra yuva kurmadadır. Adıyaman'ın Besni kazasından PTT memuru Hülya Hanım'a telefonda evlenme teklifi yaparak yeni bir hayata adım atar:

Eşimin çok desteğini gördüm. Hem çalışıyordu, hem de evde çocuklara bakıyordu. Sanatçı olarak bir yere gelmede büyük katkıları oldu. Memurluğa girdikten sonra da müziği bırakmadım. Arkadaşımın stüdyosu vardı; stüdyo dediğim de damda, dört tarafı kerpiçle örülü bir yer. Eskiden büyük makaralı teypler vardı, onlarla kayıt alıyorduk. Keman, cümbüş, darbuka ile Aziz Çelik'in yönetmenliğinde Hasan Duymaz ile kasetlerimizi yapıyorduk. Birkaç tane teybi bir araya koyar, kayıt yapardık. Bu şekilde 50-100 tane kaset doldururduk. İlk kasetimi de 1975 yılının birinci ayında çıkardım. Adıyaman'da benden sonra bir kaset çıkarma furıyası başladı ki hiç sorma.

İlkel koşullarla çıkardığı bu kaset yok satar. Çoğunluğunu Mahsuni Şerif'in eserlerinin oluşturduğu kasetinde "İnce ince kar yağar fakirlerin üstüne", "Ben de bir insan oğluyum, bırak beni konuşayım" adlı parçaları çok sevilir. Adıyaman'da aile çay bahçelerinde sahneye çıkınca, şanı yürür, kısa bir süre sonra Adana, Mersin ve Malatya'da bile tanınıyordu:

Yılda iki kaset çıkardığım oluyordu. Adıyaman'da o zamana kadar en çok sanat müziği dinlenirdi. Adıyaman'ın yetiştiği ozanlar ise filozof gibi adamlardı. Tarakçıoğlu Şeyh Abdurrahman, Said Hafız, Emi Hafız gibi ozanlara yetiştiğim için çok şanslıydım. Onlar sayesinde ben de Adıyaman tavrı dediğimiz tavrı geliştirdim.

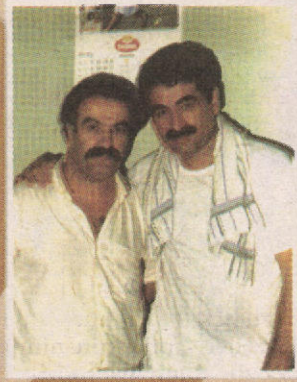
KÜRTÇE SÖYLEYİ SÜRÜLDÜ

Dönem Kürtçe stranların dönemi-

Çocukları ve yeğenleri ile... Adana 1988.

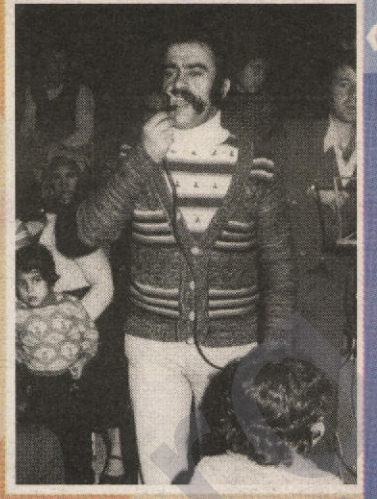
Tatlıses ile... Antep 1988.

Şivan Perwer ile Almanya'da... Newroz 2005.

Halk Eğitim Merkezi, Adıyaman 1976.

dir. Şivan Perwer'in başını çektiği Kürtçe müziklere ilgi çok fazladır. Tezgah altı satılan bu kasetleri alanlar yasak falan dinlemez. Kahtalı Miçê de Kürtçe müzik furçasına katılır. Şivan Perwer'in "Dilo Ez Bırmım, Dilo Heyran" eserini okuduğu için apar topar Sivas'a sürülür. İki aylık sürgünden sonra Adıyaman'a geri döner:

Sürgünden döndükten bir kaç ay sonra da ihtilal oldu zaten. Beni gözaltına aldılar, üç ay içerde kaldım. Yetiştirme yurdunu işkence merkezi yapmışlardı. Orası şimdi doğumevi (Acı acı gülüyor). Beni hepsi tanyordu. Ben de gözlerim bağlı olduğu halde çoğunu seslerinden biliyordum. Daha sonra üç ay da Malatya'ya sürüldüm. 1983 yılında 141-142'nci maddeden tekrar yargılanıp ceza aldım. 84 yılının 1 Ekim'inde girdiğim Kahta Cezaevi'nden 11 ay sonra tahliye oldum.

Cezasını çekip çıkar ama 10 yıllık memurluğu da elinden alınır. Artık sanatıyla para kazanarak ailesini geçindirecektir. Ancak sahne aldığı yerlerde sicil dosyasındaki mahkumiyet yüzünden emniyetin engellemeleriyle karşılaşır, sahneye çıkması her seferinde engellenir. Bölücülükten yediği damga bir hayalet gibi kendisini izler:

İkide bir önüme çıkarttıkları sicil dosyam yüzünden Malatya, Adana ve Antep'te de beni rahat bırakmadılar. Adıyaman'da "Karagözlüm" ismiyle bir kaset yapmıştım. Bu kaset resmen patlama yaptı. Bu kaseti Stüdyo Ozan'ın sahibi Hasan Duymaz ile birlikte yapmıştık. O daha sonra beni Antep'e götürerek Atakan Plak'taki Mehmet Öztüfekçi ile tanıştırdı. İki yıl kadar müzik çalışmalarımı An-

tep'te sürdürdüm. Bu arkadaşlarım aracılığıyla İstanbul'daki Çağdaş Plakçılık'la ilk kaset için anlaştık. Eşim de "Boğulacak büyük suda boğulalım" deyip İstanbul'a gelmem için beni ikna etmeye çalışıyordu. Derken mecbur kalıp İstanbul'a geldim.

HİÇ UNUTMAM BİR GÜN...

YIL 1976... Malatya'ya

Adıyamanlılar için düzenlenen bir gece için gitmişiz. Emniyet sahneye çıkmama izin vermiyor. Gecenin ilerleyen saatlerinde halk iyice coşmuş. Tertip heyeti, Emniyet yetkililerine "Halk, Kahtalı Miçê'nin burada olduğunu ve sahneye çıkartılmadığını duysa olay çıkartır. İzin verin de çıksın" der. Nihayet sahneye çıktım, başladım türkülerimi söylemeye. Mahsuni Şerif'in "Amerika Katil" parçasını söyleyeceğim ama baktım, ortam gergin. Bir arkadaşşıma arabayı hazır etmesini söyledim ve başladım türküyü okumaya. Türkü biter bitmez sıvışıp kaçtım, arabaya bindik, soluğu Maraş'ta aldık.

Kahta Cezaevi 1984.

İLK KASET 1 MİLYON SATTI

Zorluklarla edindiği müzik tecrübesini bu kez İstanbul sınyacaktı. 80'li yılların ortaları ve türkünün arabesk ve taverna müziğiyle yarıştığı dönemdir. Türkü bu popüler akımlara karşı da ayakta durmayı bilecek, Kahtalı Miçê'nin ilk kaseti çok satacaktır. Kasetiyle aynı ismi taşıyan Aziz Çelik'e ait "Gurbet Kuşu" türküsü çok sevilir: İlk kasetim 1 milyon civarı satmıştı. Sonra Gözde Plak'a geçtim. Kasetlerimden para kazanmadım. Düğünler, geceler, konserler gibi ekstra işlerle geçindik. Sonra diğer kasetler geldi. Ailemden uzak olmak çok zor geliyordu. Arada sırada ziyarete gitsem de çok özlüyordum onları. Sonunda dayanamayıp ailemi 1991 yılında İstanbul'a getirdim.

Pirimiz dediği Şivan Perwer'in eseri yüzünden değişen hayatında, ozanın etkisi daha sonraki yıllarda az da olsa sürmüştü. Onunla dostluğu ise Ankara'da çalıştığı dönemlere rastlıyordu: Şivan Perwer ile memleketteyken merhabamız vardı. Ankara'da birkaç kez gecelerde bir arada olmuştuk. Yıllar sonra İsviçre'de 98 Newroz'unda beni gördüğünde çok sevinmişti. Şivan büyük bir ne-

zaketle bana, sahneye benden önce çıkmak istediğini söyledi. "Nasıl olur da sen benden önce çıkarsın, assolist sensin" diyerek teklifini geri çevirmiştim. Şivan, çok mütevazıdır. Eşim Kürtçe anlamadığından onun için ilk kez bir türkü söylemişti. Bunu hiç unutmuyoruz.

İBO'YLA KİRVE ÇOCUKLARIYIZ

Kahtalı Miçê, televizyondaki programına kendisini sık sık çıkaran İbrahim Tatlıses'i de dilinden düşürmedi söyleşi boyunca. Tatlıses'in annesinin Kahtalı olduğunu söyleyerek devam etti İbo'yu anlatmaya:

İbrahim Tatlıses'le çok eskiye dayanan dostluğumuz var. Benim babalarım, amcalarım, dedelerim onun dayılarının kirveleridir. 68'e kadar gider bizim dostluğumuz. Kahta'ya dayılarına gelir giderdi. Kahta'ya geldiğinde bulduğumuz meclislerde bir o bir ben söyledim. Aramızda hiçbir zaman bir pürüz çıkmadı. Ben kendimi bilirim, o kendini bilir. Bir gün ünlü biri olacağını biliyordum. Evini, barkını, ailesini bir kenara bırakıp, her şeyi göze almıştı. Zaten sesi çok güzeldi ve üstelik çok hırslıydı. Rahmetli Yılmaz Güney'in Milliyet gazetesine verdiği bir demeçte İbrahim Tatlıses için söylediği bir sözü vardı; "Bu karaoglana dikkat edin. Bu gelecekte çok meşhur olacak" diye. O yazıyı hâlâ saklıyorum. Hatta Yılmaz Güney'i hapiste ziyaret ettiğinde film teklifi almıştı. Ama İbrahim Tatlıses kabul etmemişti. Annesi hâlâ bana kirve, kardeşleri de dayı der. İşlerinin yorulduğundan şimdi görüşmüyoruz.

Kendi deyimiyle, Kürtçe söylemenin çilesini çektiği gibi mükafatını da görmüştü. 30 senelik müzik hayatını bu cümleyle özetlerken kimilerine gönderme yapmadan da duramadı. Buna hakkı olduğunu biliyordu, çünkü farklı yollardan da olsa mücadelesini vermişti.

Her yerde söyledim, şimdi de söylüyorum. Biz Kürtçe söylemenin çilesini çektik. Ama şimdi bazıları bunun kaymağını yiyor, yalan mı? İnsanların geçmişte uğradığı ezikliği, ezilmişliği unutmamak, verdiği mücadelenin kıymetini bilmek lazımdır. Şimdi Kürtçe müzik söyleyenler o yapıları unutmamasın. Ama şunu görüyoruz ki zamanında boşa kürek sallamamışız.

Bir isim yapmak sanıldığı kadar kolay olmuyor. Kimisi nelerini feda ediyor. Televizyonlara çıktığım dönemlerde bu ismi neden kullandığımı soran çok oluyordu. Ama ne oldu? Kimse bunu değiştiremedi, değiştiremez.

SİZLERE UYGUN DERS PROGRAMI
HAFTA İÇİ VE HAFTA SONU GRUPLAR
ÖDEME VE EVRAKLARDA KOLAYLIK
BAYAN DİREKSİYON HOCASI
UYGUN SAATLERDE ÖZEL DİREKSİYON DERSİ

T.C.M.E.B.

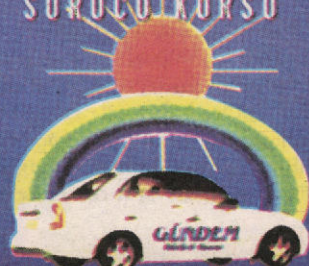
ÖZEL GÜNDEM
SÜRÜCÜ KURSU

TEL: 0 212 551 55 30
0 212 552 04 31
FAX: 0 212 551 56 99

ÖZEL
GÜNDEM
SÜRÜCÜ KURSU

"Kaliteli eğitim ve öğretim bizden
tercih sizden"

"Bizi tercih ettiğiniz için teşekkür ederiz"

Hürriyet Mah. Söğüt Sok. No: 1 Kat:2 (Mahmutbey yolu üzeri) Sirinevler / İstanbul

mehmed uzun Dil ulusun ruhudur

Yazarlığım hiçbir zaman sadece oturup bir roman yazmak olmadı. Bunun ötesinde, görülmeyen ama yapılması zorunlu çok kapsamlı bir uğraş oldu. Roman yazmak, tüm bu sürecin en son noktasıydı, ondan önce yapılması zorunlu işler vardı

GEÇTİĞİMİZ ay kapağa taşıdığımız Mehmed Uzun dosyası çok büyük ilgi gördü. Gerek edebiyat çevrelerinden gerekse okurlardan çok sayıda mesaj aldık. Mehmed Uzun'la kapağın bir bölümünü bu sayıya sakladığımızı açıklamıştık. Çok sayıda okurumuz "keşke tümünü yayınlaysaydınız" diyordu. İşte merakla beklediğiniz söyleşinin devamı... İşte bütün yönleriyle Mehmed Uzun...

OKURLAR

Nasıl bir okur profiliniz var, imza günlerinde, söyleşilerde, en çok gözünlüze çarpan özellikler nelerdir?

Romanlarımı Kürtçe yazdığımı asla unutmamak gerekli. Kürtçe yazmak, başka bir dille yazmaya benzemiyor. Her konuda ciddi farklılıklar var, okuyucu konusunda da. Eğer Türkiye'yi esas alırsak, Kürtçe'nin henüz hiçbir kurumu yok; ne ulusal kurumlar ne üniversiteler, enstitüasyonlar var ne de bir edebiyatı okuyucuya taşıyacak medya, TV, dergiler, akademisyenler, edebiyat uzmanları, eleştirmenler. Binbir güçlükte ayakta kalmaya çalışan birkaç yayınevi var, o kadar.

Edebiyat, hele modern edebiyat ve roman sanatı henüz Kürt dünyasının önemli bir ögesi değil, ne yazık ki. Yaşanan koşullardan dolayı Kürt dünyası neredeyse tümünden siyasete kilitlenmiş durumda. Kürtlerin yaşadığı öteki parçalarda da durum böyle.

Türkiye'de de, bu yılın Newroz'unda, Uluslararası Pen Klubu'nun bir konferansı münasebetiyle Diyarbakır'daydım. Newroz'a en az beş yüz bin insan katıldı ama orada kitapçılarından aldığım bilgilere göre Kürtçe bir kitap yüz adet bile satılmıyor. Ne kadar büyük bir çelişki...

Kendi yazarlığıma gelince, Kürtçe yazmaya başladığımda çok uzaktaydım ve hiçbir okuyucum yoktu ama bugün yüzbinlere varan bir okuyucu kitlesi söz konusu. Ve bunların en azından on beş bini (Kürtçe satılan kitapların miktarına uygun biçimde) Kürtçe okuyor. Okuyucu kitlesini Türkçe ile kıyaslamak doğru değil; unutmayalım, Türkiye'de Kürtçe hala eğitim dili olarak yasak ve tüm Cumhuriyet tarihi boyunca hiçbir zaman Kürtçe okuma olanağı olmadı. Hiçbir okuma alışkanlığı olmayan ama kısa zamanda oluşan yepyeni bir okuyucu kitlesi söz konusu.

Ve elbette beni Türkçe ve başka dillerde okuyanlar... Seçtiğim dilden dolayı, yazarlığım bir dava, bir muhasebe yazarlığı, konuların da o davaların konuları. Hem Kürtçe okuyucular hem de öteki dillerde okuyanlar bunu çok iyi biliyor ve kıskançça bu yazarlığa sahip çıkıyorlar. Okuyucularıyla birlikte olduğumda bir duyguyu çok yoğun yaşıyorum ve bunu da okuyucularına söylüyorum; yazarlığım, tamamıyla onlara ait, bu yazarlığın esas sahibi onlar. Ben popüler meseleler yazan, çok satmayı amaç edinene ve ona göre kendisini formüle eden bir yazar değilim, bir okuyucunun beni tanıyıp okuması için ciddi sebeplerinin olması gerekli. Bana gelen yüzlerce samimi, sıcak mektuptan da çok iyi anlıyorum; benim okuyucularıyla ilişkimi, bir yazar-okuyucu ilişkisi değil, ortak bir yazarlığın taraflarına uygun bir ilişki. Tüm bu söz konusu dezavantajlara rağmen yazarlığımın böylesi kısa bir sürede çok geniş kitlelere ulaşması tamamıyla onların eseri.

Okuyucu profiline gelince, Kürtçe okuyucu, Kürt olan herkes, Türkçe okuyucu da Kürtçe okuyamayan Kürtler, Türk sol hareketi, aydınları, demokratları, liberalleri, akademisyenleri, Türkiye'deki azınlık mensupları (Ermeniler, Asuriler, Rumlar, Çerkezler, Araplar) benim okuyucularım. Her yerde aynı manzarayla karşılaşıyorum ama size bir ör-

nek vereyim, iki yıl önce 5 Nisan günü, Barolar Birliği'nin davetlisi olarak yazarlığımı ve o zaman Türkçe yeni yayınlanan Dicle'nin Sürgünleri'ni anlatmak üzere Urfa'daydım. Şehrin merkezindeki büyük konferans salonuna girdiğimde tuhaf oldum; tika basa dolu salonda herkes vardı; yaşlı kadınlar, erkekler, genç kızlar, delikanlılar, modern ve başı örtülü bayanlar, öğrenciler, işçiler, köylüler, her kategoriden aydınlar, ağalar, şeyhler, mollalar, tüccarlar, Kürt hareketinin her kesimi, islami kesimin her kesimi, Araplar, Türkler, Çerkezler... Okuyucu profili bu işte.

Kürtçe'nin bir otorite tarafından ele alınmamış olması, dilin kurumlaşması bir avantaj mı, dezavantaj mı?

Bir dilin kurumsallaşmaması asla bir avantaj değil. Ne yazar için ne de o dili konuşanlar için. Dilleri asimile etmek isteyenlerin de en fazla yoğunlaştıkları konu bu; dil kurumsallaşmamalı. Diller ancak akademi, enstitü vb. kurumlarla temel sorunlarını çözer. Bir yazar o dille yazar, dili geliştirir, kimi

örneklerde olduğu gibi dili modernize ederek günümüze de aktarabilir ama dile standart veren ve dilin çeşitli sorunlarını çözen kurumlardır. Dil bilimi ile edebiyat birbirine çok yakın ama aynı şey değil. Kürtçe'nin bu tür ulusal kurumları hiç olmadı. Konuyla ilgili elbette önemli çalışmalar yapıldı ama hep bölük pörçük, çoğunlukla sürgünde, tüm halkı kapsamaktan uzak olarak. Sözelimi Kürtçe'nin derli toplu sözlükleri, imla kılavuzları, ansiklopedileri, edebiyat antolojileri, ders kitapları, çeşitli mesleki dillere ilişkin rehberleri olmadı. Şimdi birçok yerde bu tür çok sevindirici çalışmalar yapılıyor ama dün neredeyse hiç yoktu.

Dünyadaki tüm öteki yazarlar bu temel eserlere ve gelişmiş bir modern edebiyat geleneğine sahip. Ben ise bunların hiçbirine sahip olmadan yazarlığıma başladım. Ve var olan da, şurada burada, Arap, Kiril alfabesiyi vardı. Latin harfleriyle Kürtçe bir tek Suriye'de gelişmişti; Türkiye'den göçmüş Celadet Ali Bedirhan gibi aydınlar 1930'lu yıllarda Kürtçe'yi hem dil yapısı olarak hem de bir

edebiyat dili olarak geliştirmişlerdi. Onların çabaları ve eserleri olmasaydı zaten benim Kürtçe yazmam mümkün olmayacaktı. Ama o zamanlar bile elimin altında sözelimi kuşlar, bitkiler, hayvanlar, ağaçlar konusunda baş vurabileceğim derli toplu bir şey yoktu. Bunları toplamak, etüd etmek, sınıflandırmak ve yazarlığımın mutfağında hazır hale getirmek gerekiyordu.

Şunu söylemeye çalışıyorum; yazarlığım hiçbir zaman sadece oturup bir roman yazmak olmadı. Bunun ötesinde, görülmeyen ama yapılması zorunlu çok kapsamlı bir uğraş oldu. Roman yazmak, tüm bu sürecin en son noktasıydı, ondan önce yapılması zorunlu şeyler vardı (başka yazarları yapmak zorunda olmadığı temel şeyler). Bunların hepsi çok sıkıntılı oldu.

Kürtçe yazıyor, ama Türkçe'ye çevriliyor ve daha çok Türkçe okunuyorsunuz... Edebiyatınızdaki yazgı, kötü bir büyü gibi bugüne taşınıyor... Kahramanlarınızın kaderini mi yaşıyorsunuz?

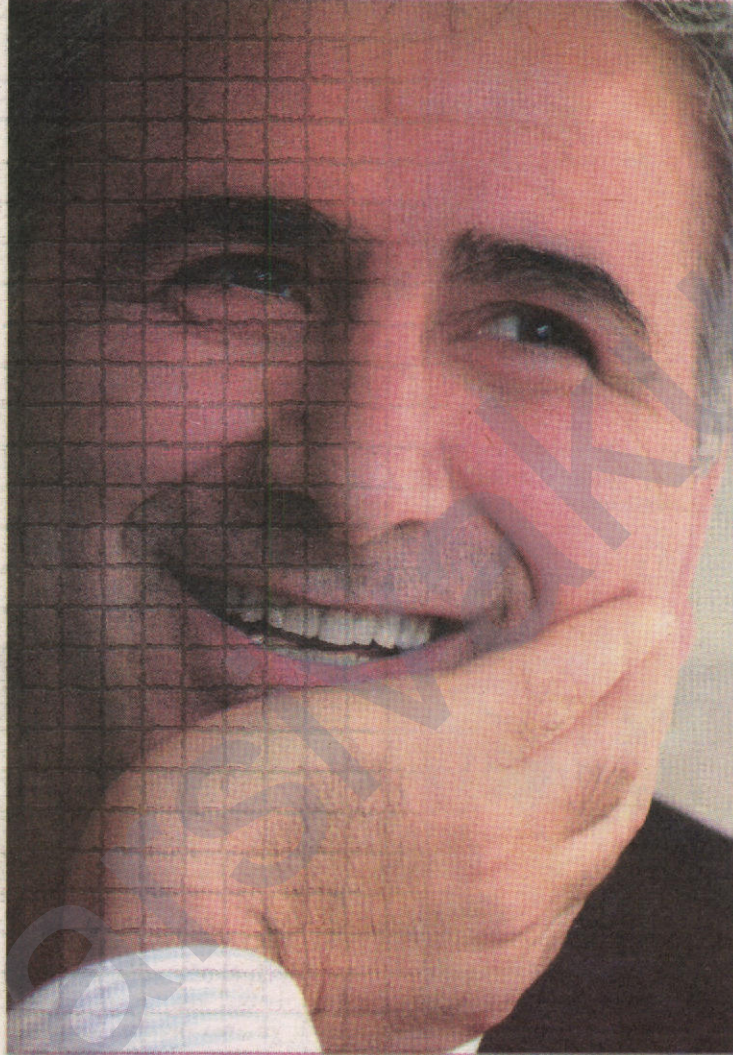
Kürtlerin kaderinin iyi olduğunu söylemek mümkün değil, ne dilin, ne kahramanlarımın, ne de benim. Yazarlığıma başlarken Kürt aydınlarının trajedisini anlatan bir üçleme yazmayı kararlaştırdım. İlk iki romanımı yazdım; Siya Evine (Yitik Bir Aşkın Gölgesinde) ve Bira Qederê (Kader Kuyusu). Üçüncüsünü ise henüz yazamadım. Bu üçlemede son yüzyıllık tarihle birlikte değişmeyen bir aydın kaderini de anlatmayı düşünmüştüm. Zaman ve devran değişse de hep aynı kalan, birbirine çok benzeyen şeyleri yaşayan trajik bir kader. Savaşlar, kavgalar, mücadeleler, sürgünler, yoksulluklar, çaresizlikler ve sonunda da bireyi yikan iç çekişmeler, acımasızlıklar, hasetler, kıskançlıklar ve unutulmuş, derin bir yalnızlık içinde yok olan ömürler... Bu kader bugün de, özellikle sürgünde, yoğun biçimde yenileniyor. Tüm bunları bir edebiyat olarak anlatmak gerekli.

Ama benim durumum kahramanlarımdan oldukça farklı. Bir yazar olarak yaşadıklarımın, gördüklerimin neredeyse hiçbirini onlar ne yazık ki yaşamadı. Oysa benden ziyade onların hakkıydı tüm bunlar. Yazarlığım, ilk başlarda ne benim ne de başkalarının asla tasavvur edemeyeceği yerlere geldi. Acısı ve hüznü kadar bunun onurunu, coşkusunu, sevincini ve mutluluğunu da her gün yeni örneklerle yaşıyorum. Evet, yazar olarak okuyucularımın dışında hiç kimsem yok ama onların o muazzam sevgisine, heyecanına, desteğine de hiçbir yazar sahip değil. Evet, çok acı çeken bir yazarım ama bu yazarlığın daha şimdiden yaratmış olduğu hem geniş hem derin etkileri, duyguları, ilgisi de gördüğüm, yaşadığım için de çok mutluyum.

Kahramanlarım ise çok daha zor koşullarda yaşadılar ve en çok da çevrelerinin engeli ve çelmeleriyle bitap düşüp derin bir yalnızlık ve yoksulluk içinde öldüler.

Türkiye'de, İran'da ve Suriye'de Kürt olmak, beraberinde ister istemez politik bir duruşta getiriyor. Yani bir edebiyatçı, illa politikayla uğraşmak zorunda değil. Ama eğer Kürtseniz, bundan kaçırınız yok, bu sözü edilen ülkeler tarafından yapılan bir dayatma kanıma... Bu kimliklerden mümkün olduğunca kaçınan birisiniz, ama yine de size ve yazarlığınıza etkileri vardır... Ne derece etkileniyorsunuz?

Etkilenmek ne demek, herşeyin tam göbeğinde yaşıyorum. Ancak herşeyi fazlasıyla birbirine karıştırmayı çok sevdiğimiz için, kimi zaman (ya da çoğu zaman) duruşumla ilgili de yanlış anlaşılmalara oluyor. Edebiyat yazıyorum, diyorum ve 'esas görevim, iyi bir edebi metin yaratmaktır,' diye ekliyorum. Ama bu herhangi bir duruşumun olmadığı

anlamına gelmiyor. Kürtçe'yi edebiyat dili olarak seçmem, yazdığım konuları tercih etmem, toplamlara katılmam, bildireler imzalamam vb. şeylerin tümü bir duruşun ifadesidir. Yazarlığımı yargılandığı mahkemelere giderek, Kürtçe yazdığımı ve yazacağımı, bunun en doğal hakkım olduğunu, bir dili yasaklamanın esasında bölücülük olduğunu, defalarca söyledim. Geçen hafta (söyleşi Eylül ayında yapıldı. F.K.) sözcüğümleri Avrupa Parlamentosu'nda Kürtçe sert bir konuşma yaptım. Bunlar neyin ifadesi?

Kürtçe yazmak bile başlı başına ciddi bir politika, hatta en önemli politika. Çünkü dil, ulusun ruhudur. Yok edilmek istenen bir ruhla uğraşmak, onu canlandırmaya, modernize etmeye çalışmak ne demektir? Ben mazlum bir ulusun ruhuyla meşgulüm.

Benim en fazla kaçındığım ve hiç sevmediğim kimlik ise, birçok şeyi birbirine karıştırarak iyi bir şeyi çıkarabileceğine inanmaktır, karmakarışık, uyumsuz, dengersiz bir kimlikle iş yapmaktır. Edebiyatın, edebi metnin yaratmanın kendi kuralları var; bunlar hiçe sayılarak iyi edebiyat yapılmaz, diyorum. Bu dediğim, esasında benden önce binlerce defa tekrarlanmış bir gerçek. Çevremiz bu konuda kötü örneklerle dolu; adam esasında totaliter örgütçü, tüm hayatı boyunca hep çevreyle kavga etmiş, totaliter ideoloji iliklerine kadar işlemiş ama şairlik de yapıyor, çok iyi şair olduğunu sanıyor ve o dar çevresine iyi şair olduğunu söylüyor. Adam esasında dünyadan bihaber kötü bir örgütçü-kebabçı ama zaman zaman o köhne jargonuyla 'aydın, aydın duruşu' türü saçma sapan şeyler de yazıyor ve iyi bir müteffekir olduğuna inanıyor. Örnekleri çoğaltmak mümkün ama bunların hepsi de komik, daha doğrusu derin bir trajedinin komikçe ifadesi. Böyle olmaz, diyorum.

Bu da yanlış anlaşılmalı; ben örgüt, parti, siyaset edebiyatına karşı değilim, bunlar da olmalı, hele kendilerini ifade etmelerine müsaade edilmeyen Kürtler için bu bir elzem. Ama bunu tüm dünyada bir tarihe ve geleceğe sahip, o 'dünya edebiyatı' dediğimiz edebiyatla karıştırmamak gerekli. Nasıl ki resmi ideolojilerin edebiyatına karşıysak, bu tür bir edebiyatın ve düşüncehin edebiyatı ve entelektüel çabayı boğma isteğine ve bunların iyi olduğu iddialarına da karşı çıkmamız gerekiyor.

Kötü bir resmi edebiyatın nasıl olduğunu, örnekleriyle, Ruhun Gökkuşağı'nda tartışıyorum. Oraya geri dönmeyim ama şunu da burada söyleyeyim; rejimlerin ya da çevremizdeki totaliter ideolojilerin bu konudaki baskılarına karşı durmak gerekiyor, elbette edebiyat ve politikanın sınırlarını iyi çizerek, bir edebiyatçı tarzıyla konuşarak. Sinek ve sadece 'ben yazmam, başka şeye bulaşmam,' demek doğru değil. Çünkü edebiyat, edebi söz başlı başına bir angajmandır; insana umut ve dayanma gücü vermeyi hedeflemiş, zorda olanın, kendisini ifade etmekte güçlük çekenin sesi olmuş bir angajman.

Yazmayı çok istediğiniz, ancak henüz erken dediğiniz, ya da herhangi bir nedenden dolayı ertelediğiniz bir hikayeniz var mı? Varsa biraz ipucu verebilir misiniz?

Evet, var. Sözcüğümleri Aydın Trajedisi üçlemesinin son romanını henüz yazmadım. Ronî mîna evînê-Tarî mîna mirinê (Aşk Gibi Aydınlık-Ölüm Gibi Karanlık) romanının devamını yazmak istiyorum ama henüz olunmuş değil. Hawara Dicle'ye (Dicle'nin Sesi) benzer, Irak ve İran Kürdistan'ın son yüz elli yıllık tarihini arka plan olarak alan epik bir modern roman yazmayı arzuluyorum ancak henüz erken, diye düşünüyorum. İlk yazıp, bitirmem gereken edebi projeler

var; onları okuyucuya sunmam gerekiyor.

Günümüz dalgalanmalardan ya da günlük heyecanlardan etkilenerek yazan biri değilim. Yazarlığımı topyekün bir edebi proje olarak görüyorum. Birçok rengi ve özelliği ortaya çıkmış olsa bile bu edebi proje henüz tamamlanmış değil. Umarım bunu tamamlamaya ömrüm vefa eder.

EDEBİYAT

Romanlarınızda çok tarih kullanıyorsunuz. Tarihi kişilikler ön planda. Tarih mi yapıyorsunuz, edebiyat mı? Siz bunu nasıl tanımlıyorsunuz? Tarihin edebiyatı, diyebilir miyiz?

Tarihin edebiyatı ya da edebiyatın tarihi. Şimdi üzerinde çalıştığım romanım Héviya Auerbach (Auerbach'ın Umudu) böyle bir roman. Bir de medrese geleneğimizi ve klasik edebiyatımızın önemli isimlerini (Bateyî, Cizîrî, Teyran, Xanî, Beyazîdî) anlatan bir roman düşünüyorum.

İyi bir edebi metnin hem yeni hem de geleneklere dayalı olması zorunlu. Modernite ancak iyi bir gelenekle mümkün. Sağlam bir edebiyat mutlaka sırtını tarihe, edebiyat tarihine dayamalı ve onun bir parçası olmalı. Hele benim durumumda olan bir yazar için bu, olmazsa olmaz bir zorunluluk. Yasak bir dille yazıyorum; hafızası köreltilmiş, tarihi yok edilmiş, referansları ve dayanakları olmadığı için zayıflatılmış bir dil bu. Roman yazarken dilin canlanıp güçlenebilmesi için tüm bunları da güçlendirmek gerekiyor. Bu, bir roman yazmanın da ötesinde bir misyon; bu misyonu isteyip istemediğim önemli değil, böyle bir dille yazmaya karar verdikten sonra üstlenmek zorunda olduğum bir misyon bu. Yazarken sadece folklorla, köy sohbetleriyle, sosyal hayatın muzip ya da gülünç

Yazarlığınızda, ister istemez, dayandığınız kaynaklar var, dengbêjlik bunların en önemlilerinden. Kürtçe bir roman sanatı dili, diye düşünmeye, araştırmalar yapmaya başladığınızda, ilk karşınıza çıkan bu muazzam zenginlik oldu

yanlarıyla yetinmek mümkün değil. Elbette bunlar da yazılır ama bunlarla iyi bir edebiyatın yapılabileceğinden kuşkuluyum.

Sartre Edebiyat Nedir adlı denemesinde ABD'li bir zenci yazarının neler yazup yazabileceğini soruyor; böyle bir yazar ne yazabilir? Kürtçe gibi ağır yaralar almış tüm o musibetlerin doğrudan üzerine gitmesi gerekiyor; itibarı olan güçlü edebiyatın tek koşulu budur.

Edebi anlatı (metin olarak), tarih, hafıza ilişkisi her zaman zor bir ilişki olmuştur. Bunların arasındaki denge iyi kurulmadığı zaman ne edebiyat oluşur ne de tarih ve hafıza. Bunda da ölçü, Homeros'tan günümüze gelen edebiyat tarihinin önemli eserleridir. Dikkat edin, edebiyat tarihinin en önemli eserleri sürekli tarihsel tanıklık yapmışlardır; savaşı, vahşeti, çaresizliği ve bireyin o durumlardaki kaygan, karmaşık ruh halini anlatmışlardır. Bu yanlarıyla onlar, siyasetten

çok daha öngörülü, çok daha uzun ömürlü ve güçlü olmuşlardır. Bu tür bir edebiyatta başka bir ölçü de bireyi anlatabilmektir, birey aracılığıyla bir zaman ve mekan arka planı yaratabilmektir. Bu nedenle romanlarını düz bir tarih anlatımı olarak kurmadım, bireylerin kaderlerini, sözcüğümleri C.A. Bedirhan ve Memduh Selim'in kaderlerini anlatarak bir tarih ve hafıza yaratmaya çalıştım. Bir başka romanımda da (Hawara Dicle'ye - Dicle'nin Sesi) tamamiyle hayali kahramanlar yaratarak tarihi bir arka plan oluşturdum.

Bütün roman kahramanlarınız kusursuz. Bir süre sonra, okuru iknaya kalıyorlar. Bunun altında yatan sebep nedir? Bu kişiler hakikaten kusursuz mu? Yoksa kusursuz kahramanlar yapılarak, bir dönemi, bir halkı, bir tarihi yeniden mi yazmayı hedefliyorsunuz?

Bir yazarın kahramanlarının nasıl olduğunu anlatması doğru değil ama size söz verdiğim için bu sorunuza da cevaplandırayım; bunları nereden çıkarıyorsunuz? Kahramanlarının kusursuz olduğunu nasıl iddia edersiniz? Hepsinin o kadar çok kusuru var ki! Memduh Selim'i alın, onun o ünlü Doğulu derin duygusallığı, edilgenliği, kararsızlığı. Ya da Hawara Dicle'ye'deki Biro'yu alın. Biro, sırf kusur, varlığı bile kusur. Biro, bir hiç, neredeyse hiçbir başansı ve olumlu özelliği olmayan bir hiç kimse. Ronî mîna evînê-Ta-

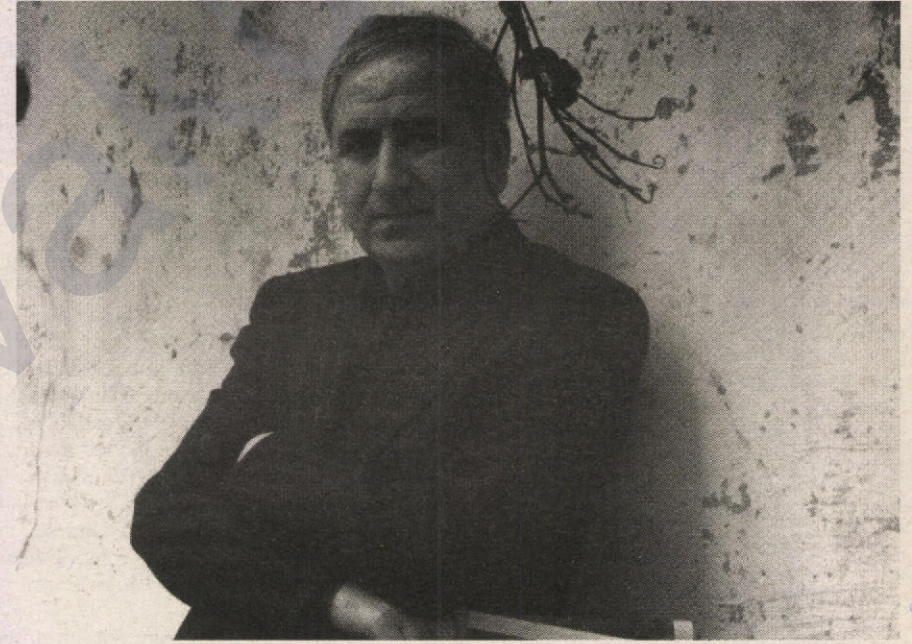
menilere, Yezidilere karşı yaptıklarını öğrenmek isteyenlere, çekinmeden romanlarımı, denemelerimi tavsiye ederim.) Edebiyatım her türlü iktidara karşı hep çaresiz, kendisini ifade etmekte güçlük çekenin yanında olacaktır.

Mehmed Uzun yazdığı dönemin aydınlarına, yeniden bir ruh veriyor, diyebilir miyiz?

Eğer bunu yapabiliyorsam, başarabiliyorsam, ne mutlu bana. Yazarlığında kahramanlarıma, zaman, mekan, tarih ve hafızaya ruh vermek istiyorum. Hem de çok istiyorum ve tüm çabam bu yönde. Yazılan kahramanların, dönemlerin, olayların, ilişkilerin canlı olması o kadar önemli ki. Edebiyatın kuralıdır; kahramanları yazarından daha uzun yaşayan eser iyidir ve ölümsüzdür. Ölümsüzlük, ancak canlandırmakla mümkündür.

Edebiyatınız, sözlü edebiyat geleneğine dayanıyor. Bu anlamda, size yazının dengbêji diyebilir miyiz?

Böyle diyenler var. Kendimle ilgili herhangi bir sıfat kullanmak durumunda değilim. Ama farklı bir yazarlık yaptığımı, önceki yazarlarla karıştırılmamam gerektiğini her keresinde söylüyorum. Yazarlığında, ister istemez, dayandığım kaynaklar var, dengbêjlik bunların en önemlilerinden. Sözlü anlatı geleneğinin Kürtçe'de ne kadar zengin oldu-

ri mîna mirinê (Aşk Gibi Aydınlık, Ölüm Gibi Karanlık) romanındaki sadist, şaşkın Baz'ı ya da çaresiz, yaşadığı hayal kırıklıklarıyla hayata boşvermiş Kevok'u alın, onlar mı kusursuz? Ve ötekiler...

Kusursuzluk, Allah'a özgüdür, bunu biliyorum. Ve yazarken asla kusurlu ya da kusursuz olsun, diye düşünmüyorum. Edebiyatımla herhangi bir idealize etmenin ya da güzeleleme yapmanın peşinde değilim, tersine tüm yazdıklarımı ciddi eleştiriler ve muhasebeler olarak görüyorum; her türlü tahammülsüz iktidara, totalitarizme, aşırılığa, fesata, kine, nefrete, cehalete yönelik bir muhasebe. Tüm anlattıklarım, herkesten ziyade Kürtlere yöneltilmiş eleştirilerdir de.

Evet, yazarlığınızda 'bir dönemi, bir halkı, bir tarihi yeniden yazmak' hedefi de var ama resmi ideolojilerin kötülüklerini, edebiyata ilişkin kirliliği uğraşlarını yakından bildiğimi ve bunları deşifre etmeye çalıştığımı unutmamak gerekiyor; aynı metodlarla yeni bir kusursuz ulusal kibire dayalı resmi bakış ve edebiyat yaratmam mümkün değil. Böyle yaparsam, ayıp etmenin ötesinde bir cürüm de işlerim. (Dindar Kürtlerin Nasturilere, Er-

ğünü birçok yerde yazdım. Gerçekten de Kürtçe bir roman sanatı dili, diye düşünmeye, araştırmalar yapmaya başladığınızda, ilk karşınıza çıkan bu muazzam zenginlik oldu. Bu zenginliğe vakıf olmaya başladığınızda kendime ait yeni bir roman dili kurabileceğime ikna oldum. Çünkü o zenginlikte aranan her şey vardı ama arkaik, geçmişe ait, eskimiş ve dünkü toplumu anlatan bir biçimde. O arananlara ilişkin radikal bir transformasyon yapmak gerekliydi; çok uzaklarda kalan geçmişten alıp bugüne taşımak gerekliydi. Sadece bir örnek vereyim, Mem û Zîn, Xecê û Siyabend, Binevşa Narîn û Cembeliyê Hakaî ya da Derwêşê Evdî... bunlar klasik, kapalı Kürt toplumunun olağanüstü güzel, güçlü aşk anlatıları. Yani Evîn'i (sevdayı) anlatan öyküler. Evîn sözcüğü tüm bu öykülerin merkezi. O evîn sözcüğünü alıp bugüne getirmek gerekliydi; yeni ve modern bir içerik, anlam, duygu ve vurguyla. Siya Evînê romanında birkaç kez Binevşa Narîn'e gönderme yapıyor. Sebepsiz değil bu; Siya Evînê de bir evîn öyküsü ama Cembeli'nin zamanındaki değil, çağdaş bir sevda öyküsü.

Sözlü ve modern yazılı anlatı arasında

ciddi farklar var. Bu farkları görmeden, sözlü anlatı zenginliklerinin nasıl modern bir edebi metne yedirilebileceğini bilmeden, sözlü ve yazılın bileşkesi olabilecek modern bir roman sanatından söz etmek mümkün değil. Bugünlerde Türkçe yeni yayınlanan Rojek ji rojên Evdalê Zeynikê (Abdal'ın Bir Günü), bu anlamda deneysel bir metin.

Ancak bu konuda benim öteki modern yazarlardan bir farkım var. Kürtçe sözlü edebiyat geleneği zorla yok edilmek istendiği, çok ciddi tehditler altında bulunduğu için bunların yok olmamasına özen gösteriyorum ve olabildiğince orijinal halleriyle transforme etmeye çalışıyorum. Sözgelimi Virgilius'u zamanına getirerek yeniden Almanca kuran Broch'un, Yusuf ve kardeşleri öyküsünü Almanca modern bir anlatı haline getiren Mann'ın ya da Homeros'un anlatısını İngilizce Dublin'e aktaran Joyce'un ve daha birçok yazarın böyle bir kaygısı yok; çünkü o dillerin sayısız büyük enstitüyonları, üniversiteleri, kütüphaneleri, arşiv ve katalog çalışmaları vb. var. Kürtçe'nin neyi var? Bu nedenle geleneği bugüne aktarırken, geçmişle bugün arasında organik bir bağ kurarak, çok öznel davranıp, edebi ölçüler içinde, o geleneğe ilgili bugünün okuyucusuna bir fikir, duygu ve örnek de vermek gerekiyor.

Anlatı, yazılı ya da sözlü, bir dengébélîktir elbette ama bugün yazılı olduğunda modern bir dengébélîk.

Siz, Türk, Arap ve Farslara, Kürtçe'yi benimsetmiş yazarsınız. Modern Kürt edebiyatın ilk örneklerini siz verdiniz, bu nasıl bir duygu?

Buruk, karmaşık bir duygu bu. Keşke daha kolay olsaydı, bu kadar acı çekmeseydim, sıkıntı yaşamıyaydım, diye düşünüyorum çoğu zaman. Dediğim gibi, çok pahalıya mal oldu bu.

Örgüt değil ama siyasi gelenekten gelen birisiyim ben. Çok uzun yıllar önce, sürgünde, yapayalnız, ciddi hiçbir gücüm, kuvvetim ve bilginim olmadan, donkişotça, bir çalgınlık yaparak o geleneği arkamda bırakıp Kürtçe roman yazmaya başladığımda ne yapmak istediğimi hiç kimseye anlatamadım. Bana en yakın olanların, beni en çok sevenlerin bile bana söyledikleri şeydi; Kürtçe nasıl roman yazacaksınız, yazsan bile nasıl yayınlayacaksınız, kim okuyacak, nasıl insanlara, dünyaya ulaşabileceksin? Benden biraz uzakta olanlar ise şunu söyledi; Uzun esas görevi olan siyaseti bırakmış, yazı çizi işleriyle uğraşılıyor. Kürt dili, Kürtçe modern edebiyat, roman sanatı, bunlar kimin umurundaydı? Çok daha önemli, öncelik verilmesi gereken meseleler vardı. Bunlar olsa olsa siyasi mücadelenin dolaysız bir aracı olarak görülmeliydi ve herşey o çerçevede olmalıydı. Başarı şansı nerdeyse sıfır olan, üstelik tüm köprüleri atarak bir işe başlamak akıl kanı değildi.

Herşey tamamıyla ızdıraplı bir hayaldi. Ama oldu işte; acı, yoksulluk, sıkıntı ve güvencelerden uzak 25 yıllık bir zamandan sonra hedeflediğim herşey fazlasıyla oldu. Bunun mutluluğunu, onurunu hergün fazlasıyla yaşıyorum ama kendi adımdan ziyade bunlara fazlasıyla layık olan o dil, anlatı geleneği, insanlar ve topraklar adına. Bugün geriye dönüp baktığımda, sözünü ettiğim zorlukların ötesinde başka türlü bir hüznün ve keder de yaşıyorum. Benden öncekilerin yaptıkları, yazarlığım için çok belirleyici oldu; onların yaptıkları, çabaları, eserleri (eserleri olmasa bile eser yaratmak konusunda çektikleri sıkıntı ve acıları) olmasaydı, yazarlığım hiçbir zaman olmayacaktı. Yazarlığım benden ziyade onların malı; keşke onlar da bugünleri görseydi.

Şöhretin ve yaygın okunmanın aşağılık bir cazibesi ve arzulanmayan bir neticesi de var; yalnızlaşıyorsunuz. Yazdığım dilin, temaların,

insanların acısı, kederi, hüznü, hasreti ruhu ma işledi artık. Onlardan biraz uzaklaştığımızda hemen özlüyorum onları; kıskançlıkla sahip çıkıyorum. Dışarda beni ve şöhretimi bekleyen hayat, imkanlar, ilişkiler, sevinçler, mutluluklar, mavralar yerine bu acıyı, kederi ve hüznü yeğliyorum; bir ipek böceği gibi çileli kozama çekiliyorum. Sıradan, sathi, günlük hayatı, ilişkileri, sevinçleri, eğlenceleri artık sevmiyorum, onlara dayanamıyorum.

Ayrıca sözünü ettiğiniz durum, bana ağır bir sorumluluk da yüklüyor; daha iyisini yapmak. Bunun için de daha fazla yalnız olmak, o yazar dünyasının labirentlerinde tek başına dolaşmak. Dünyanın malından mülkünden, parasından pulundan, şanımdan şöhretinden bana ne? Benim görevim, iyi bir edebi metin yaratmak, bu kadar.

Belki devletsizlikten, belki de Kürt Dil Kurumu diye bir kurumun olmamasından, yazı ve konuşma dilinde bir ortaklıktan henüz söz edemeyiz Kürtler için. Ama siz romanlarınızda, birçok şiveyi kullanıyorsunuz...

a) Bunu bilinçli mi yapıyorsunuz?

b) Bu Şivan Perwer'in müziğinin dünyanın her yerindeki Kürtler tarafından anlaşılır olması gibi, bu konuda ne düşünüyorsunuz?

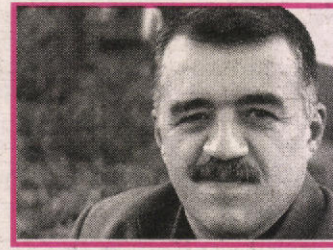
c) Sizin edebiyatınız ortak dilin oluşmasında ön ayak olabilir mi?

Romanın gücünden söz ettik; özellikle kapalı ve baskı altındaki diller ve kimliklere yönelik gücünden. Romanın bir diğer gücü de ortak bir hafıza, haleti ruhiye yaratmasıdır. Parçalanmış, bölünmüş topluluklar için bu tür modern özelliklere ulaşabilmek çok önemli. Modern roman sanatının bunu gerçekleştirebilmesinin koşulu da herkes tarafından anlaşılabilen, ortak, standart bir dil yaratabilmektir. Elbette ta başından itibaren en çok önem verdiğim konulardan biri de buydu; herhangi bir bölgenin, yörenin şivesinden ziyade tüm şive, ağız, lehçe ve söyleyiş biçimini kapsayan ortak bir roman dili. Yazılı bir edebiyat geleneği ve alışkanlığı olmadığı için ilk başlarda zor oldu bu ama hedef hep buydu. Dilin harmanlanması öteki şive ve lehçelerle organik ilişkilerin kurulması gerekiyordu. Anne tarafımın Zaza olması ve biraz Zazaca bilmemin yaranı fazla oldu. Ardından da öteki parçalarda ve Kafkaslarda olanlarla, yapılanlarla ilişki kurmak gerekiyordu. Hazırladığım Antolojiya Edebiyata Kurdi (Kürt Edebiyat Antolojisi) bunun öyküsüdür.

Bu konuda bu yaz beni çok mutlu eden iki şeye tanık oldum, onları size de anlatayım; Irak Kürdistan'ında, romanlarını Arap harfleriyle yayınlayan Aras Yayınevinin şefi Bedran Ahmet, bu yıl Tahran Kitap Fuarına katıldıklarını ve orada, bol miktarda götürdükleri kitaplarının Kürtler ama özellikle Horasan Kürtleri tarafından hemen kapışıldığını anlattı. Bir diğer olayı da, başarılı rejisörümüz Hünner Selim'in 'Babamın Tüfeği' isimli kitabında anlattığı Belê köyüne yaptığımız yolculukta yaşadım. O köyde de, tüm ülkenin yeniden inşa projesine paralel, son derece modern bir kültür merkezi ve kütüphane kurulmuştu. Kütüphaneyi ziyaret ettik ve orada hem Avrupa'da hem de Türkiye'de yayınlanan birçok kitabımın olduğunu gördüm. Bana verilen bilgiye göre onlar özellikle gençler tarafından devamlı okunuyor.

Modern roman sanatının gücü bu işte; sizin Horasan'a ya da her Allah'ın günü dağların arasındaki Belê'ye gitmeniz, oralarda tek tek okuyucularla buluşup neyi arzuladığınızı anlatmanız mümkün değil. Ama bir roman bunu pekala, başarıyla yapabilir. Eğer onlara da hitap edecek şekilde yazmışsanız.

Bu mülakatın son mülakat olmasa dileğiyle herşey için sağolun, teşekkür ederim.

şeyhmusdiken
seyhmusdiken@mynet.com

Mehmed Uzun'un Epeyce Uzun Serüveni

"Dinleyin şimdi. Sizler dağdan geldiniz. Dinliyor musunuz beni? Sizin diliniz yok, ölmüş. Yasak. Burada, sizin dağlı dilinizle konuşma izni yok. Kendi adamlarınızla, kendi dilinizle konuşma yok. Yasak. Anlaşıldı mı? Konuşamazsınız kendi dilinizle. Kanunen yasak. Resmi dil neyse onu konuşacaksınız. Burada bir tek o dile (Türkçe) izin var. Kendi dağlı dilinizle (Kürtçe) konuşmaya kalkarsanız, çok fena ceza yersiniz. Askeri emir böyle. Kanun! Sizin dil yasak. Ölmüş. Yok. O dilden konuşma izni yok. Sizin dil diye bir şey de yok artık. Var mı diyeceği olan?"

YUKARIDAKİ satırlar Uluslararası PEN Yazarlar Derneği adına Arthur Miller'le birlikte 1985 yılında Türkiye'yi ziyaret eden yazar Harold Pinter'in ülkesine döndükten sonra yazdığı kısa oyunu Dağ Dili (Mountain Language)'nden bir replik.

Mehmed Uzun'u düşünürken nereden aklıma takıldıysa oyun, sözler ve dilin yasaklanmasını hem de yasa ile yasaklanmasını anımsadım. Sonra kendimce yine kendimle içten içe hesaplaştım. Önce yüzlerce yıl sözlü kültürlerle beslenmiş ve daha çok geleneksel sözlü edebiyat örnekleriyle yoğrulmuş bugünlere taşınmış bir dil Kürtçe. Sonra, Cumhuriyet politikaları (Türkiye Cumhuriyeti 1923'te kurulmuştur) gereği hep yok sayılmış, varlığı bile kabul edilmemiş bir halkın (Kürtlerin) dilinde ısrar etmek. Üstüne üstlük yönetimlerce dilinin konuşulması dahi yasaklanmış bir halkın, Kürtlerin dilinde, Kürtçe'de edebiyat yapmada ısrarcı olmak.

İşte belki de asıl üzerinde durulması gereken budur. Elbette Mehmed Uzun'un yazarlığında, kişiliğinde, yazdıklarında ve bugüne kadarki edebiyatında, bu sorunun yanıtıdır asıl üzerinde durulması gereken.

1953 yılında doğmuş Mehmed Uzun. Ve daha 18'indeyken kendinden bir kuşak büyük olanlarla birlikte 12 Mart 1971'li yıllarda Diyarbakır Cezaevinde baskılarla tanışmış. Ve daha o günlerde anlamış ki, kendi dahil Kürt aydınlarının önünde bir tek yol var, o da şudur ki; ancak dilin varlığı ve kendi diliyle edebiyat yapılarak bir yerlere varmak mümkün. Çünkü sistemli bir politika yürütülmekte. Denmektedir ki; "Kürt diye bir halk yoktur. Olmayan bir halkın dili, tarihi ve edebiyatı da olmaz. Zaten Kürtçe dedikleri de 300 kelimeyi geçmeyen ve diğer dillerden toplama uyduruk bir dildir. Aslında Kürtler de dağlı Türklerdir"

İşte Diyarbakır Cezaevinde 18 yaşında bir Kürt gencinin suratına çarpan acı gerçek belki de bugünlere taşınandır. Mehmed Uzun biliyor ki; dil ruhtur. Ancak dili bilen ve o dilde edebiyat yapan, o

ruhu anlayabilir. İşte o ruhu şekillendirmektedir aslında edebiyatçıya düşen.

Uzun, yok edilmeye çalışılanın, yok edilmeye çalışıldığı coğrafyadan çıkarak bugün üç dilde, öncelikle de kendi dilinde dünyaya ulaşmaya çabalayan bir gerçekliktir. Bir yürek, bir ses, bir çağrıdır. Coğrafyası, binler yıldan bu yana çektiği acılardan dolayı kanamalıdır. Dili de, yaralıdır. Çünkü dili aracılığıyla kendisini yeterince ifade edememiştir. İfade etmesine egemenler izin vermemiştir. Dilin yararı kendi coğrafyasına yakışmıştır.

İşte bu gerçek 25'li yaşlarında, uzak diyarlara gidip söz kurmak zorunda kalmanın derin hüznüne boğmuştur Mehmed Uzun'u. Kelimelerin yabancı dillerde çokluklarının olmadığı gerçeğini kendi dili Kürtçe ile yazarken sürgünlüğe öğrenmiştir Uzun.

Gombrowicz "Sürgün mezarlıktır" der. Bir atasözü de der ki, "Sürgün kendi ayak kabısının hırsızdır". İşte bu sav sözlerle yoğrulmuş, kakıla ve yalnızlıkları, acıları da göğüsleyerek bir çoklarına göre yok olmaya yüz tutan bir dilde, Kürtçe'de yeniden edebiyat kurmuştur Uzun. Modern Kürt Edebiyatının uluslararası görüncüye çıkabilecek düzeydeki ilk örnekleri Mehmed Uzun'la varlık bulmuştur. Kürtçe edebiyat yapmada ısrar ederken örneğin Türkçe'de, ya da İsveççe'de daha kolay yazıp daha rahat okur kitlelerine ulaşabilecekken işte kendi dilinde Kürtçe'de ısrar etmesinin asıl nedeni bu varlık yokluk teasisidir.

Mehmed Uzun bugün Kürtlerin onurla dünyaya sunabildiği kendi dilleri Kürtçe'de edebiyatın bir abidesidir. Mehmed Uzun için işe; o artık sadece etnik orijinalitesi nedeniyle bağlı olduğu Kürtçe ile değil, vatandaşı olduğu iki ülke Türkiye ve İsveç'in dilleri olan Türkçe ve İsveççe'de de yazabilen çok iyi edebiyat örnekleri verebilen yerelden evrensel hitap edebilen çok kültürlü, çok dilli bir yazardır.

Bu nedenle Nobel Edebiyat ödülüne layıktır Mehmed Uzun.

*Pinter, HAROLD. Bir Tek Daba, Dağ Dili. Sayfa 40. Kavram Yayınları.

DÜŞÜNCE avcılarının, yakmak için evlerde kitaplarını aradıkları Orhan Pamuk, bir zamanlar, Hitler ırkçılığının, “dünyanın lanetlisi” haline getirdiği Almanya’nın Frankfurt şehrinde, insanlığın mükafatını alıyordu. Almanya’nın seçilmişleri, yazarın önünde ayağa kalkarak onu alkışlıyor, öbür yanda, Hitler’in “ilke ve inkılapları”nı anlattığı kitabı, TC’de satış rekorlarını kırıyordu. Hitler’in “derin ırkçı fikriyatı”yla ruhu alevlenmiş olanlar, Orhan Pamuk ödül alınca, onuru zedelenip incinmiş gibi küs duruyor, Almanya’ya eğri bakıyor, Türk yüksek temsilcilerinin törende bulunmamasını, “bir milyon Ermeni, 30 bin Kürt öldürüldü” diyen yazara gereken dersin verilmesi olarak kabul ediyor, teselli olunuyordu.

Bir zamanlar, Yaşar Kemal Fransa Cumhurbaşkanı elinden mükafatlandırınca, Kenan Evren namı generalin başında bulunduğu rejim ayağa kalkmış, generalerin parlamentosunda, “bu vahim durumu önlemeyen” hükümete beddua niteliğinde sesler yönelmiş, neyse ki, dönemin Dışişleri Bakanı Haluk Bayülken, “merasime temsilci göndermedik” beyanıyla yüreklere, “vatanseverlik suları” serpmiştir.

Yazarları hapisanelerde çürüten, kafalarını odunla ezip, yüreklerini kurşunla dolduran rejim, Yaşar Kemal için Nobel mükafatı söz konusu olunca, “bu iç işlerimize müdahale, milliyetçi şahlanışımıza gem vurmaktır” sedaları arasında karşı taarruza geçmişti. Avrupa basını, geçenlerde aynı atağın Orhan Pamuk için tazelenildiğini haber vermiş, “Türk devleti Orhan Pamuk’un Nobel olmasını önlemeye çalışıyor” diye yazmıştı. Kendi bankasını da soymuş medya patronunun televizyonunda, başını uzatıp “has dur lan, benim gibi faziletli vatansever ol!” diyen kurt ruhunun, “şu kadar adam öldürdüm, yok ederim hal!” diye naralanarak, öldürmeyi, yakıp yıkmayı bütün dertlerin çaresi, insan olmanın şartı olarak sunup, hislerimizi tehdit seferlerine çıktığı, elimizdeki tek varlık insanlığımızı da çalıp talan etmeye çalıştığı bir ortalıkta, tabii ki Hitler, “hangi orta Asya’dan” kopup geldiği kendilerinin bilmediği, ama başımıza ırkçı zebani kesilen yabanlara ilham pınarı ve başucu kitabı olacaktır.

KİTAP BİLE OKUYORLAR

Bir milyon Ermeni, “kötü yazılmış kaderin kurbanı” olarak, durup dururken ve kendiliğinden “buharlaştı” havaya karışmıştı. Öteki kurban Kürtlerin, sayısı bilinmiyor, 17 bin 500 faili meçhul cinayet dosyası, 30 bin ölü, yakılıp yıkılmış 4 bin köyün rakamı biliniyordu. Orhan Pamuk öldürülmüşlerin yasına katılıp, “bir milyon Ermeni, otuz bin Kürt öldürüldü” deyince, “buharlaştırma” teranesinin mucitleri, şaşkınlaştılar. “İçimizden hançerlendik” diye sızlanarak havayı yumrukladıktan sonra, o hızla işi, Orhan’ı yok etme histerisine vardiıyorlardı. Yazarlara lanetliler bahçesi yaratmaya talimlilere yaraşan, yakışandı bu.

Kimileri, olan akıllarını yitirmekte de haklıydı. Çünkü, Orhan Pamuk ırkçı ruh

Şu hale bakın, siz!..

Günümüzün “devlet yazarlar”ı, resmi tarihçilerin uydurdukları “tarih”i uzatıp, üstüne “roman” ibaresi koyup piyasaya sürüyor, kitapları Mersinde çocuğun eline verilen bayrağın yere atılmasından sonra, “emir üzere” galeyana gelen halkın bayrağa hücumu benzeri, bir kitap satışı patlaması yaşanıyor

aşısı yapacak yerde, onun ödül töreninde konuşan yazar Jocaum Sartouris’in deyişiyle, “ofisiyel olarak olmayan” (adı ve kendisi yok) Kürtlerden bile söz ediyor, “şoven ruha tirit” sunan “memur kalemlere” asla katılmıyordu.

Oysa, TC kurulduğundan beri, dem ve devran “memur kalemler”indi. Onlar, “devletin malı” denilen, halkın vergileri olan paralarla donatılan sofralara buyur ediliyor, makam, mevkiiler veriliyor, yine halkın sırtından cömertlik yapıp bolca ödeme yapılıyordu. İstenilen yer ve emredilen zamanda demokrasi ile insan haklarına kalem çeken Cumhuriyet aydın ve yazarları bunlardı. Günümüzün “devlet yazarlar”ı, resmi tarihçilerin uydurdukları “tarih”i uzatıp, üstüne “roman” ibaresi koyup piyasaya sürüyor, kitapları Mersinde çocuğun eline verilen bayrağın yere atılmasından sonra, “emir üzere” galeyana gelen halkın bayrağa hücumu benzeri, bir kitap satışı patlaması yaşanıyordu. Bayrak olayında üreticiler

bayrak, kışlalardan gelen toplu alım taleplerinden sonra, cümleleri kopuk, mantığı anlaşılmaz, her bölümü lulesi çatlak mehteran takımı zurnası misali ayrı bir ses verse de “muhteşem” eser, kapış kapış gidiyordu. Aniden zuhur edip orta yere fırlayıveren okuma aşkı, kitap sevgisi karşısında, yayınevi mal yetiştiremez oluyordu. Türk halkının çok okuyan, pek çok düşünen, düşünmekten “yorgun cengaver” haline gelen kesiminin yanında, milliyetçilerin okuma aşkı ve kitap düşkünlüğü aniden zuhur edip, patlayarak orta yere fırlayıveriyor, kağıt üzerinde adını tanımayanlar da birer tane alıp evin “cici” köşesinde gelene gidene gösteriyordu. Bir zamanlar sakallı madalyalı Şark Paşaları resmi yaptırıp evinin duvarına asarak gelenlere, “kendisi dedem olur” diyen, üstelik hayatı Türk kelimesinden nefretle geçen Osmanlı’yı da Türk yapan milliyetçiler, bu kez devletin resmi romanını vitrinleyerek kıskaç komşuyu çatlatıyordu.

NAİP

AB’ye üye olmaya bile hazırlanan bu rejimde, dünyanın anormali onların normaliydi. Ne diyelim... Avrupa’da, emekli olacak genelkurmay başkanının “naibi” yoktur. Generaller birer memurdur. Bütün çalışanlar gibi hangi generalin nereye atanıp görevlendirileceğine de hükümetler karar verir. Ama krallıklar vardır, Avrupa’da. Bir kral ölmeden önce, kimin yerine geçeceği (naib) önceden belli, saptanmıştır. Günün vakti geldiğinde, TC’de generallerinin görev devir teslimi misali olmasa da törenlerle, yeni gelene “çok yaşa” denir.

TC medyası, sanki ülkede demokrasi ve “TC tipi demokrasi”nin başlıca işleyişi olan hükümetlerin seçimle gelip gitmesi, seçilmişlerin de memurlarını atama yetkisi yokmuş gibi, gelecek yıl tekaut olacak genelkurmay başkanının yerine oturacak generalin adını bağınyordu. 42 yıldır Avrupa kapılarında bekleyen “gözü sevilesi” TC rejimi, bu haliyle de Avrupa’da göz kamaştırıyordu. Çünkü AB ülkelerinde, general “naibleri” yoktur.

OYAK

AB sisteminde, kimin genelkurmay başkanı olacağı beş yıl önceden belli olmadığı gibi subayların, vergilerden muaf, devlet desteğiyle takviyeli, generallerin genel kurulunu yönettikleri ticari, sınıai şirketler topluluğu, yani uluslararası ser-

[ahmetkahraman]

maye ile işbirlikçi mali imparatorlukları da yoktur. Ticaret, sanayi ve bankacılığa ayrıcalık da... Ayrıca general da olsa, kimse yurttaşlarını, “milliyetçiliğimizi sevmeyenlerden nefret ederiz” diye tehdit edemez. Kazaen böylesi çıkarsa, hükümetler, “sen yanlış yerdesin” deyip gerekeni yapar, insanlardan da özür diler...

ENGİZİSYON

TC’nin, “şu hale bakın, siz” dedikten, encamlarından biri de, sıkı bir otoriter denetim altında tutulan üniversitelerdir. Kimi rektörler, “Engizisyon” sisteminin benzeri yasaklara karşı çıkarak, hak ve özgürlük isteyenleri, sistem adına “kahretmekle” görevli sanırlar, kendilerini. Bunlar, tepeleri atınca “ordu görevi” pankartlarının altında gösteriye çıkarlar.

Bazı üniversite rektörleri en son, “çete başı” suçlamasıyla tutuklanmış rektörün “uğradığı haksızlığa karşı çıkmak” üzere, Van şehrine akıp, askeri garnizonu “tawaf”tan (ziyaret) sonra gösteriye çıkıyordu.

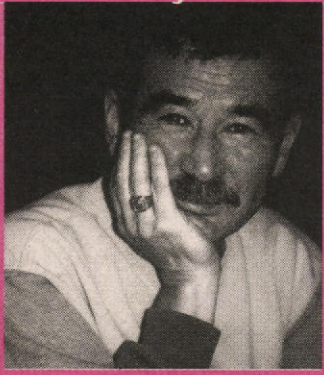
Oysa, üniversiteler adalet ile hak ve özgürlük kavramının paha biçilmezliğinin, insanlar için ekmek ile sudan önce gelen değer olduğunun ruhlara sindirildiği kurumlardı, yer yüzünde. Öğrencileri özgürlük istedi diye “kişilik didicileri”nin önüne atmıyor, tersine kalkan oluyorlardı. Hukuk dersi kürsülerinde, Kilisenin görüşlerine mutlak itaati emreden Engizisyonu, yerden yere vuranlar ise kendi ana dilleriyle eğitim görevi isteyen öğrencileri, rejimin sancısı gibi “bölücülükle” suçlayıp, sistemin mahkemesi yerine “ihraç kararı” keserek hayatlarını karartıyorlardı.

İstiyor ve bekliyorduk ki, Van’da gösteri yapan rektörler, alev alev yanan 4 bin Kürt köyü, “kırimin icrası” olan “faili meçhul cinayetlere” de, “hayır” desindi. İrkçi taburlar, gece yarısı eşkiyası olup yol kesiyor, kadın, erkek 80’lik ihtiyarları otobüslerden indirip kasaba meydanlarında linç ediyor, bir başka ırkçı grup uyuyan inşaat işçilerine baskın ediyor, öteki kol iş yerlerine saldırıyor, gizli “engizatör” olan terör, başka bir deyişle, “Klu Klux Klan” dört koldan adaletini yerine getiriyordu. Onlar, Van’da gösteri yaparken, 13 kurşunla ruhu teslim alınmış 12 yaşındaki Uğur’un, Eskişehir’e sürgün edilmiş davasını izlemeye gidenler, lince tabii tutuluyor, ama rektörlerin, “hukuk nerede?” dediklerini duymuyorduk...

İnsanlık öldürülürken, sus-pus kalanlar “şu hale bakın, siz” dedirtmez mi, insana?..

Orhan Pamuk, bir zamanlar, Hitler ırkçılığının, “dünyanın lanetlisi” haline getirdiği Almanya’nın Frankfurt şehrinde, insanlığın mükafatını alıyordu.

[ahmettelli]

“Toprak bir yolda, karşıdan karşıya geçmeye çalışan bir tırtıl kadar aceleci, o tırtıl kadar sabırlı. Bu izleğin insan ömründeki metaforlarıdır Azer Yaran’ın şiiri. Belki şöyle söylemek daha doğru: Danakıran, dikenucu, ısırğan, çakal ini.”

Azer Yaran’ın ardından

80 Darbesi, kültür ortamının bir daha kolay kolay toparlanamayacağı şekilde Ankara’yı darma-dağın etmişti. 40’lı yıllarda kültürün inşası için seferber edilenler, Tercüme Bürosu’nun kapatılması ve DP’nin iktidara gelişiyle İstanbul’a transfer olmuş; 50’li yıllarda meyhanelere çekilen aydınlar, 60’lı yıllarda kültürü endüstriye dönüştüren İstanbul’a dikmişti gözlerini. 70’li yıllarda kısmen toparlanma görülür Ankara’da. Yayınevleri, edebiyat ve sanat dergileri çıkmaya başlar. Politik dergiler de öyle. Yeniden emeklemeye başlayan Ankara kültür ortamının, 80 Darbesiyle canına okunmuş. Darbenin ilk günlerinde yayıncı İlhan Erdost’un vahşi bir şekilde katledilmesi, olacak olanların da habercisidir bir bakıma. Sosyalist yayıncılar Mamak’a gönderilirken, yayınevlerinin depolarından alınan binlerce kitap imha edilmiştir. Bu boğucu ortamda yazarlar, şairler, düşün insanları, yeni bir kapı bulabilmek amacıyla, ya İstanbul’a ya da yurtdışına çıkmaya başladılar. O günlerde TRT’den 101 kişinin sürüldüğü haberi geldi. Bu 101 kişi, Ankara’daki edebiyat, sinema, tiyatro, müzik alanında tanınan, bilinen kişilerdi. Bunlardan biri de TRT’nin Çoksesli Koro’sunda görevli Azer Yaran’dı.

Azer Yaran, Sivas’a, Hayvan Sağlık Memurluğu’nda bir göreve sürülmüştü. Bu durum onda derin bir bunalıma yol açmış; soluğu, birçokları gibi İstanbul’da almıştır. Bir reklam ajansında şansını denemiş, ama metin yazarlığı ile kişiliği hiç mi hiç uyumamıştır. Her şeyi yüzüstü bırakıp Fatsa’nın Korucuk köyüne gitmiş, babaevine sığınmıştır. Artık çocukluğunun geçtiği Karadeniz kıyısındadır, kente bağıni iyiden iyiye koparmıştır. İşte o günlerde onu aramış ve Ankara’ya gelmesini istemiştik. Geldi de. Sovyetler’e bağlı haber ajansında çalıştı bir süre. Orada da mutsuzdu. Zaten Sovyetler’in çözülme yıllarıydı. Bir gün yine sessiz sedasız köyüne döndü.

77’de Cemal Süreya’nın öncülük ettiği ve Ahmet Say’ın yönettiği Türkiye Yazarları dergisi Azer Yaran’ın edebiyat dünyasına girişini sağlamıştır denilebilir. Azer Yaran; Ali Cengizkan, Akif Kurtuluş, Gültekin Emre gibi Ankara’daki şairlerin bir kısmıyla birlikte ilk şiirlerini bu dergide yayımladı. Akif dışındakiler ilk kitaplarını da bu derginin yayını olarak çıkardılar. Ahmet Say, Azer Yaran’ı derginin ya-

zı kuruluna aldı ve ondan, şiirlerinin yanı sıra müzik yazıları yazmasını da istedi. Yazdı da. Sonra çeviriler getirdi dergiye. Rus şairlerinden Türkçeye kazandırdığı şiirler, onun kendi şiirinin de hamurunu yoğuruyordu aslında. Ahmatova, A. Blok, Pasternak, Lermontov, Puşkin’den şiirler çevirecektir sonraki yıllarda. Ama Yesenin, galiba onu en çok kendisine çeken şairdi. “Köyün son şairi” yahut “kara adam”dı o. Yesenin de kent kültürüyle kırsal alana çekilmiş ve pastoral olanı dillendirmişti. Daha doğrusu, kırsal alandan bakmıştı dünyaya, oradan sezmişti insanlık hallerini. Azer’in şiirine bakılırsa, benzer özellikleri görmek mümkündür. Kırsal yaşamın, doğayla içiçeliğin kendisine neler kazandırdığının ayırındadır. Diğer yandan yerel sözcüklere sakınımsız yaslanır, o sözcükleri bir bakıma yazı diline kazandırmaya çalışır. Deniz ve Ten kitabının arka kapağında vurgulamıştım bu özelliği de keyiflenmişti: “Toprak bir yolda, karşıdan karşıya geçmeye çalışan bir tırtıl kadar aceleci, o tırtıl kadar sabırlı. Bu izleğin insan ömründeki metaforlarıdır Azer Yaran’ın şiiri. Belki şöyle söylemek daha doğru: Danakıran, dikenucu, ısırğan, çakal ini.” Bir gazetede, ölümünden sonra vurgulamıştım: Türkçeye, sözcüklere gösterdiği özeni, sağlığına gösteremediği bir gençlik geçirdiyse, bunu en çok toplumsal yaşamdaki boğucu ortama bağlayabiliriz.

Alkolün yoğun olduğu akşamlarda ısırar edilirse bir iki türkü söylerdi. Kızıla çalan kumral bıyıkları da titrerdi türkü söylerken. Boheme yatkın bir yanı mı vardı? Herhalde. 70’li yılların sonlarında alkolsüz akşamı olmadı hiç. Veysel Öngören Diyarbakır’dan Ankara’ya geldiğinde, ilk olarak Azer’i arardı. Sonra da birlikte geçirilen akşamlar... Edebiyatın, şiirin koyulaştığı sohbetler artık unutulmakta olan Ankara akşamlarıdır...

Evliliklerinin bitişini yeni sevgililer izledi. Oğlu Göksey’a zaman ayıramadığından yakınırdı zaman zaman. Onun için yazdığı “Ondördüncü Yaşa Şarkı”, Burada Gümüşü Türk kitabındadır.

Azer’in şiirleri, duygusunun ve yaşamının sahici izdüşümüdür, ki bu, şiirde unutulmaya yüz tutan içtenliğin de kendisi olur. Kendi ölümüne ağıt yakan bir şairdir o. Bu şiirini anlattıklarımı da yansıttığı için almak istiyorum buraya, son söz olarak:

Tenha taflan

A(h)zer Yaran için

Ben aslında bu kış da Azer’e gidecektim
Fatsa kış Korucuk kar gidecektim
kış تنها taflan şair mevsimidir
tenhama takılıp gidecektim

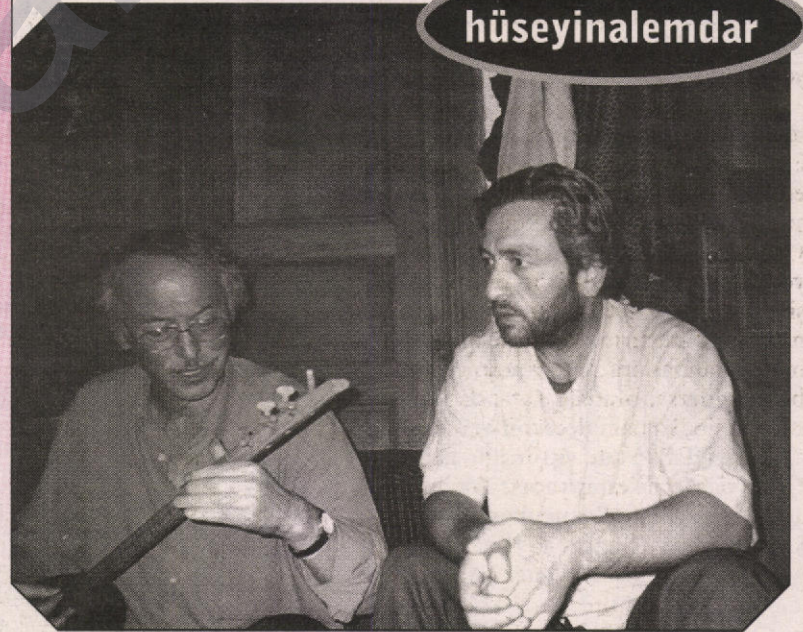
Ben aslında bir kış da Azer’de kalacaktım
Karadeniz türküleri söyleyecektik birlikte
kendine küs bir ormanı yaşayacaktık kerte kerte
yaşamak yalnızlaşmaktır—gidecektim!

Ben aslında O’na kendime şâir-i şita olacaktım
köyler gurbetleri yâreli şehirlerin yasıdır
kim güzünü dese Giz Menekşesi bir yaradan gelmedir
kalp yaranın yeridir—yaram konuşsa gidecektim

Bu O—göğün yırtığında yazgısını düğümlüyor
bu O—hâlâ içini tutuyor, içi her yerinden düş kuyusu
bu O—ömrü sanki kendi, boynu nasıl da oğul duygusu
bu O—evlilik yüzüğünün içinde boğulan ölmez diyor

Ölmüş—giysileri kar şimdi!

hüseyinalemdar

ŞAİRE AĞIT

şair ölmüş
yas denizi ışıldıyor —
bir yaşam dizesine gömün onu
şair ölmüş - toprağa gazel düştü
bir güz türküsüne gömün onu

sözün örtüsüne bürüyün —
mana kurganlarına teni!
ağu ağacının dalına bürüyün
açığına bürüyün ulusal dilin
bir bilgi adasına gömün onu

şair ölmüş
bir su tümseğinin sönümüne
dört Türk denizine
susak çatlağı toprağa

ceviz gölgesine
bir yağmur damlasına gömün onu

şiirin doğduğu yere - kır masalına
-şiirsel yazının divitli su-
çimen kağıdına gök masasına
bir kır masalına gömün onu

bir köy kitaplığına bürüyün
anayurdun ana’sına bürüyün
mananın gözesine bürüyün

göksel damda sesini kasırğa basar
soluğunun humusunda Azer ölür
şair! ölümün üzre bir filiz sürmüş -
Azer’in türküsüne gömün onu

şiirin uzamına gömün
tanrıların zamanına gömün

YAŞAR Seyman'la aynı gazetede (Birgün) yazı yazmaya başladığımızda, tanışalı 15 yıl olmuştu. 1990 yılının sonbaharı ya da '91 yılının ilkbaharıydı... Güneş gazetesi şalteri indirdi indirecek, sahibi Asil Nadir iflas etmiş, çalışanları perişan halde. Gazete biz çalışanlarına kalmış, büyük gazeteciler firar etmiş, patronu bir köşede saklanmış, gazeteyi çıkarıp satacağız da maaşlarımızı alacağız...

İşte o günlerde gazetenin "yaşam" sayfasını yapmak bana düşmüştü. Fotoğrafçı arkadaşlarımız yayınlanmasını istedikleri fotoğraflarını getiriyor, ben de yazar arkadaşlarıma telefon ederek yazı sipariş ediyordum o fotoğraflara...

Kim getirdi Ankara'nın Altındağ semtinde çekilen o güzelim fotoğrafları hatırlamıyorum şimdi ama, o fotoğraflara yazı yazacak yazar hazır. Galiba gazetenin sorumlu yazı işleri müdürü Işık Yurtçu önerdi bana; Yaşar Seyman adında bir kadının "Hüznün Coşkusu Altındağ" diye bir kitabı varmış, ararsam onu, bana bir röportaj yapabiliyormuş.

Aradım, hay hay dedi Yaşar, oturup yazdı, biz de yayınladık. İşte dostluğumuz o gün bugündür sürüyor. İstanbul'a geldiğinde aradı, Ankara'ya gittiğimde ben aradım. Sonra bulunduğu yerde durmadı Yaşar, politikaya da girdi. CHP'de Altan Öymen'in ekibinde yer aldı. Bir ara Ecevit, Yaşar Seyman'ın CHP'de yönetimde bulunmasını "hazmetmeyerek", "CHP, HADEP'le diyalog halinde" demiş ve eski partisini derin devlete şikayet etmişti.

Peki Ecevit'e göre Yaşar Seyman niye tehlikeli biriydi? Neden Başbakan Ecevit'e istihbarat örgütü, "Bu kadına dikkat edilsin. CHP Genel Başkan Yardımcısı sıfatıyla sık sık Güneydoğu'ya gidiyor. Oradaki esmer vatandaşlarla konuşuyor. Üstelik çat pat bizim dilimizin bir şivesi olan Kürtçe konuşuyor. Yaptığımız derin araştırmalara göre kökeni esmer vatandaşlara kadar uzanıyor. Bu böyle giderse, oradaki vatandaşlar safırlırsın, itimat edecek, ilk ara seçimde HADEP'le de işbirliği yaparak CHP'yi Meclis'e taşıyacak. Aman eski arkadaşın Altan Öymen'i uyar da bu kadına haddini bildirsın" mealinde raporlar sunacak kadar önemli bir şahsiyet?

Şimdi sıkı durun, Yaşar Seyman'ı ihbar ediyorum. Bildiğim kadarıyla Yaşar Seyman Kürt... Erzincanlı bir Kürt hem de. Küçükken Ankara'ya taşınmış babası, Ankara'nın yoksul bir mahallesinde, Altındağ'da büyümüş. Gençliğinde devrimcilik yapmış. Sonra çalıştığı bankada sendikacı olmuş. Sendika üyeliği yetmemiş ona, sendikal mücadeleye katılmış. Sonra Basisen'de bölge başkanlığına kadar yükselmiş. Yetmemiş eline kalemi almış, bir de kitap yazmış. Yetmemiş oturmuş bir tiyatro oyunu yazmış. Yetmemiş oyununu Devlet Tiyatrosu sahneye koymuş. Yetmemiş, Türk İş'in tek kadın başkanı olmuş. Yetmemiş Türk-İş'i ve Basisen'i uluslararası kongrelerde delege olarak temsil etmiş. Yetmemiş ILO'ya gözlemci olarak giden ilk kadın sendikacı olmuş. Yetmemiş CHP'ye girmiş. Yetmemiş genel kurulda en fazla oy alarak, CHP'nin

Esmerdir bazı dostluklar!

Yaşar Seyman, Çiçin Mahallesi'nden aldı insan kokusunu. Devrimci oldu, sendikacı oldu, siyasetçi oldu, yazar oldu. CHP Genel Başkan Yardımcısıyken, Ecevit'in esmer vatandaşlarla fazla konuşuyor diye derin devlete şikayet ettiği politikacıydı

Genel Başkan Yardımcısı olmuş. Olmuş ve oklara hedef olmuş.

Niye saldırıyorsunuz Yaşar Seyman'a şimdi? Hani Kürtler Türkiye'de istedikleri yere gelmekte özgürlerdi? Gelmiş işte, üstelik atamayla değil, oyla, bırakın çalışsın. Hayır olmaz, bizim istediğimiz gibi politika yapacak diyorsanız o başka?

Her insanın kaderine hükmeden bir şehir vardır, nereye gidersen git, "arkandan gelen" şehirler. Yaşar Seyman'ın da portresi, Erzincan'dan geçer.

"Erzincan'ı görmeden adam olunmaz" demişti bir şiirinde Metin Üstündağ... Doğu'ya giden trenler oradan geçer, oradan geçer Van'a, Muş'a giden otobüsler. Yollar köprülere bağlanır, köprüler barajların üzerinden geçer.

Türküler de "Erzincan'a vardım..." diye başlar, Erzurum'a giden yollar Erzincan üzerinden kaderleri birbirine bağlar.

Erzincan önce arkadaşım Metin Üstündağ'ın çocukluk anıları oldu, girdi düşüme. Sonra Cemal Süreya'nın memleketi, şimdi ise Yaşar Seyman'ın doğum yeri... Erzincan deyince bir şehir geliyor aklıma, ardından bir kadın...

Esmer karası bir Kürt kadını... Bozkırın ortasına kurulan bir şehrin havasıyla yılanmış hüznün buğulu bir yüz...

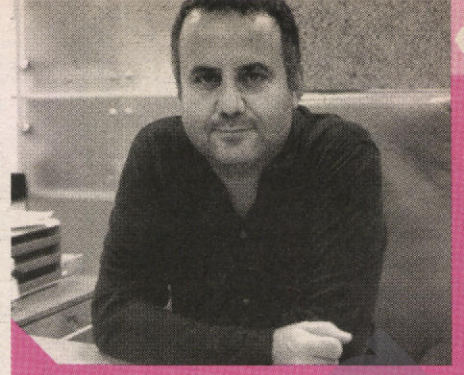
Yaşar Seyman bir süre, işçi sınıfını idare etti Ankara'da; ilk sosyal demokrat iktidarda ise muhtemelen Çalışma Bakanı

namzeti... Hani eğilmeye elverişli insanlar vardır, eğilmeye elverişli oldukları için boyun eğmeyi becerirler...

Yaşar Seyman'ın tarihine bakınca, boyun eğmeyi beceremediği için eğilmeye elverişli olamadığı görülecek. Taa çok küçük yaşlardan başlayarak sendikal mücadelede mihenk taşında vuruşmaya başladığından bugüne... Kadından sendikacı olunur, kadından her şey olur göstergesi...

Ankara'nın Çiçin'inden bugün radyo mikrofonlarında, televizyon ekranlarında çinçin öten bir kadına... Miting meydanlarından, grev çadırlarına, oradan ağıtların, ölümlerin kavurduğu coğrafyaya... Hepsinde, her yerde, her zamanda Altındağ'dan alınan aynı insan kokusu, sokaklardan toplanan aynı insan sıcaklığı, aşklardan derlenen aynı buruk yürek çarpıntısı...

Sıra dışı bir kadın. Sıradan başlayıp, sıra dışı olmayı başaran kadınlardan... Her kadının hedeflediği bir şey midir "sıra dışı" olmak bilmiyorum ama "sıra dışı olmak", kadını sıra dışı kadınlar kategorisine sokar. Bundandır Ahmet Altan, "Çoğunlukla sıra dışı kadınlar birbirine benzer" demişti. Demişti de sanki tanıdığım Yaşar Seyman'ın kurduğu dostlukları tarif etmişti. Hani büyük şehirlerde, örgütlü mücadelelerin içinde, farklılaşmış insanların kategorisinde yer almamış ol-

[muhSinkızıkaya]
mkizilkaya@esmerdergisi.com

saydı, o coğrafyanın "sıradışı" kadını olacaktı. Büyük bir ihtimalle, hani aşiretlerin içinde sözü dinlenen, dobra dobra, gerektiğinde eline, gücün ve iktidarın sembollerini alan kadınlar var ya onlardan biri... Zaman zaman Kemal Tahir'in romanlarında karşımıza çıkan, çokça da bileklerine feodal künyeler takan Murathan Mungan'ın oyun kişilerine benzeyen...

Kasrın duvarlarının ardında çölün ufkuna bakıp töreleri üzerine kasem eden kadınlar vardır Mungan'ın oyunlarında; o, "Doğu'nun defterinin" ilk sayfasında yer almış gibi, üzerine Doğu'nun dağlarının sisi çökmüş gibi duran, büyümlü coğrafyanın kokusunun hissedildiği kent olan Erzincan'da kalmış olsaydı, yine de aşiretine lider, erkeğine yol gösterici olacaktı eminim.

Onun yüzünde erkeklerine rehber, törelerine bekçi olan, köklerini toprağa sıkı sıkıya salmış, abide gibi duran Kürt aşiret kadınlarının şehirleşmiş yüzünü görüyorum. Onu köklerini saldıkları toprakları koparıp, büyük kentin hayhuyuna bırakılmış gibi görüyorum, duruşu üzerine düştürken.

Hani gün gelir de iki tarafın gençleri döktükleri kanı bağışlarsa birbirine eğer, buralardan otobüslere binip oralara turistik gezilere çıkarlarsa buranın kadınları, oranın ovalarında, oranın kıraç topraklarında, oranın ormanlarında, buranın kentlerinde gazeteci olmuş, sendikacı olmuş, halkla ilişkiler işine girmiş, avukat olmuş Kürt kadınlarının otantik hallerine şahit olacağız. Ve yine görecekler ki onlarla berikileri birbirinden ayıran hiçbir şey yok aslında. Sadece arada bir dil engeli var. Yani onlardan herhangi biri koyarsa kafasına, Yaşar Seyman gibi sıra dışı olmayı becerebilecek. Ve istihbarat örgütleri, onu tehlikeli görececek.

Tarih, coğrafyadan soyutlanamaz. Her tarihin yazıldığı bir kara parçası vardır.

Her kara parçası, kendi bahtı gibi tarihe tanıklık eder.

Tarihi insanlar yapar. Her coğrafyanın insanı, o coğrafyanın tarihine benzer. Tarih acılıysa, insanları acıyla yoğrulur, coğrafya tarih karşısında çaresiz kalır.

Ecevit'in Yaşar Seyman'ı "Kürtlerle diyalog kuruyor" diye dönemin CHP Genel başkanı Altan Öymen'e şikayet etmesi üzerine kaleme aldığım yukarıdaki satırlar, aradan 4 yıl geçtikten sonra, "Hüznün Coşkusu" oyunu Van Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenmeye konulduğu için güncelliğini koruyor hala... Bazı yazılar da bazı sağlam dostluklara benzer, eskimiyorlar kolay kolay!

[muhammet çakıral]

Adımız sarhoşa çıkar sonra

Gökyüzü, kara renklere bandırılmış gibi zifiriydi. Bulutlar fırtınaya gebe... Yağmur, ha yağdı, ha yağacaktı. Oysa, duvar saatinden gong sesi yükseldiği vakit, akrep ikindinin dördünü gösteriyordu. Böylesi havalara alışık olan Süleyman Kaptan, denize bakıp içini çekti.

"Ah! Şu manzara yok mu... Seni deli ediyor, deli..."

Yanı başında oturan çocukluk arkadaşı Molla Mustafa; yarı şaka yarı ciddi bir edayla; "Sen zaten delisin be Kaptan" diye mırıldandı. Kaptan gülümseyerek,

"O lafını aldım Molla..." deyip başını salladı. Sonra kaşını kaldırıp yukarıya, gökyüzüne baktı ve "Ama şu yağmur bir yağsa diyorum artık." Molla Mustafa aniden araya girdi.

"Allah işini bilir..." diye gur bir sesle uyarır gibi Süleyman Kaptana çıktı. Sonra da kendi içsel dünyalarının yolculuğuna çıktılar.

Süleyman Kaptan demlenir gibi oturduğu sandalyeye iyice yayıldı ve cebinden bir sigara çıkarıp yaktı... Bir süre dili ve dudakları arasında gezdirdiği sigarayı bir-iki kez çekip dumanını havaya doğru savurdu. Süleyman Kaptan halinden oldukça memnun görünüyordu. Anılarının belleğini sarıp sarmaladığı anlarda, neşelenip çocuksu muziplikler yapmaya bayılırdı. O an, bir çok şey yeniden yaşayormuş gibi heyecanlıydı. Yaşlı gözlerini enginlere saldı ve keyifle ıslık çalmaya koyuldu. Kahverengili paltosu içine sığınmış mülteci konumunda oturan Molla Mustafa ise, doksan dokuzluk tespihleri okşuyor gibi çekip dualar okuyordu. ıslık hoşuna gitmiş olacaktı ki; ayağıyla ritim tutup başını sallıyordu bir yandan. Kimi zaman ise alttan alta Süleyman Kaptana bakıp göz ucuyla inceden inceye süzüyordu. Bunkali amaç; belki de onun bu neşeli dünyasına ortak olma cabasıydı.

Karayel hafiften ortalığı yokladı. Ama çok geçmeden gökyüzünün bir yerlerinde bulutlar incelmeye başlamıştı. Önce kara bulutlar grileşti apaklaştı, ardından alaca renklere dönüşüverdi birden. Ve gökyüzünün bir yerinden sanki küçük bir pencere açılmıştı. Kızıl ve pembe renkler, kara bulutlara tutunmuşçasına Karadeniz'in üzerine sarkıyordu. Olağanüstü gibi görünen bu hava değişimini kaptan hayranlıkla izliyordu. Molla Mustafa başını kaldırıp Süleyman Kaptana baktı.

"Yarın on iki ayın sultanı..." diye söylendi. Süleyman Kaptan onu duymamış gibi; "Şu manzaraya bak Allah aşkına!.. Hele renklerin uyumu var ya, müthiş bir şey... Tam da altında kararır kabaran Karadeniz... Yalnız bir şey eksik..." deyip baş parmağı ile işaret parmağını birbirine sürttü. Molla Mustafa yine araya girdi. Bu defa;

"İman!..." diye haykırdı. Süleyman Kaptan hiçbir şey duymamış gibi sözüne devam etti.

"...Bir şey eksikti ha evet!... Mesela kayalara çarpan bir yelkenli gemi... Şöyle böyle bir şey olmalı. Şu karşı kayalıklarda yan yatmış duruyor olacaktı. O zaman gördüğümüz o muhteşem tablolar gibi olurdu.

İşte o anı çizmek isterdim. Ama ne yazık ki ressam değilim!"

"Yarın öteki dünya..." diye mırıldandı Molla Mustafa.

"Evet Molla; çok doğru!... Yarın öteki dünyaya göç ettiğimizde böylesi muhteşem bir eserle anılırdık... Ne güzel olurdu değil mi? Tıpkı Ayvazovski'nin ki gibi... Ayvazovski'yi hiç duydun mu molla?"

"Hayır duymadım. Ama; ayva konusuna gelince... Sen zaten ayvayı yemişsin be kaptan! Birbirlerine bakıp güldüler bu defa. "Artık diyorum ki; dön şu..."

"Köşeyi, diyorsun..." Alaycı bir gülümsemeye Molla Mustafa'nın sözünü kesti kaptan.

"Kipleye diyorum! Kipleyece!..La havleve! Yahu İşin gücün dalga."

Süleyman kaptan oturduğu yerden hafifçe yana döndü. Bıyıklarını burktu ve derin bir nefes çekti. Molla Mustafa'nın gözlerinin içine bakarak;

"Çek...." sözünü tamamlamadan yine Molla Mustafa;

"Çekeceksin... çekeceksin tabi..." deyip dudaklarını sıkıp başını iki yana salladı.

"Bravo Molla!.. Evet çekeceksin birkaç resim şöyle..."

"Büyük azaplar çekeceksin diyorum, Süleyman kaptan büyük azaplar. Yarın öl..."

"Haaa evet... Ölümünüzleştirmiş oluruz bu anı... Yahu molla lep demeden leblebiyi anlıyorsun. Sana helal olsun!" Molla Mustafa bozulmaya başladı. Suratı gerildi ve öfkeyle;

"İşin gücün dalga çekmek Kaptan. Yazık, hem de çok yazık!..."

"Evet molla, işim gücüm dalga geçmek. Çünkü ben elli beş yıl boyunca dalgalarla boğuşarak yaşadım. Buna da mecburdum bir bakıma. Yoksa deniz yolculuğumuz asla bitmezdi... Çok yerler gezdim coook: Avrupa, Amerika. Taaa Avustralya'ya kadar gittim. Bütün liman kentlerini gezdim, dolaştım. Hep dalgalarla gittim ve hep de dalgalarla geldim. Anlayacağın molla, benim hayatım bu: Hayatla dalga geçmek!..."

"Onlar artık geçmişte kaldı kaptan. Yolculuk şimdi öteki dünyaya..."

"Öteki dünyayı bu işe karıştırma molla; beni yine efkârlandırıyor sun böyle..." Molla Mustafa birden ayağa fırladı.

"Sakın ha!..." diye haykırdı.

"Hayırdır molla? Bir kusur mu ettik?"

"Etmeye eyleme Kaptan, efkâr kelimesi seni şişeye götürür bilirim."

Kaptan pencereyi tıkladı.

"Oradan biriniz bize baksın!..." diye seldi.

İçeriden bir ses;

"Buyur kaptan!..."

"Ola donatın şu masayı bakayım. Efkârım ağırlaştı yine..."

"Bir büyük şişe yeter mi kaptan?"

"Büyük olur mu lan!" gülerken karşı çıktı kaptan "Küçük olsun küçük, yarın Ramazan. Adımız sarhoşa çıkar bu yaştan sonra!.. Keh, keh..."

GOCUKLUĞUMUN uzun sürgün yaşamının gazabına uğrayıp, unutulmaya yüz tutmuş anılarını, bizimle yaşadıklarının bir bölümünü pür dikkat kesilen torunlarına, akıcı Kürtçe'siyle ballandıra ballandıra anlatmaya çalışan, görmeyeli oldukça yaşlanmış kirvem ve yaşlılığa inat ayakta durmaya çalışan annemin sayesinde tekrar tazeleme olanağı buldum. Hem kirvem hem de babamı kaybettikten sonra yalnızlık duygusu kronik bir hal alan yaşlı anamın anlatımında, değişik renkler ve seslerin halaya durduğunu sandığım bir ortamda buldum kendimi, geçmişin bana bir şeyler fısıldadığını duyar gibi oldum.

Bir başkadır kavuşma, yaşamının büyük bölümünü ayrılığın oluşturduğu benim gibi biri için... Bir başkadır yıllanmış özlemlerin ana yurdunda bulunmak, en güzel yaşında diyarı gurbete mahkum olan biri için... Ama her şeyin değişmeden beni beklemekte olduğuna ilişkin yanıltıcı duygu,

Bir sabah erken, güneş ışınlarının dünyaya daha yakıcı bir biçimde yönelmeye hazırlandığı bir anda, arkadan sıkılmış iki puşt kurşunla... diye başlayan, evlat acısı ile kıvranan bir ananın çığılığı, bir kara haber idi, beni can evinden vuran. O andan itibaren yüreğim kanayan bir pınar, her anımsayıta durmadan akan.

Yatıştıktan sonra bile, beni derinden sarsan, tüm dünyanın bana sonsuz bir boşluk gibi geldiği o anın etkisiyle, bu olguyu daha çok düşünmeye başladığımı itiraf etmeliyim. Heraklitos'ta bir dönüşme olarak karşına çıkan ölümü, Hegel'de çekirdeği yaşamda olan bir olgu olarak okudum. Sümer mitolojisinde ise dedesi Utnapiştim'in tavsiyesi sonucu, denizlerin dibinde bulduğu büyüülü otu bir yılanı kaptıran Uruk kralı Gılgamış'ın beceriksizliğinin bir sonucu... Bir an boş bulunarak, ölüm korkusundan kendisi için bulduğu otu yılanı kaptırmadan insanlara ulaştırabilseydi, hem kendisinin hem de tüm insanlığın

Hüznün ve Ölümün Dayanılmaz Ağırlığı

[mustafaayoğan]

daha ilk günde ele verdi kendini. Zamanın kopup gelen geçmişe daldım, anımsadıkça, daha da acı veren anılara... Yüreğimin koyulaşmış ağırlaştığı anılara... Soluksuz ve tümitsiz kalmamak için didinen zorunda kaldığım dönemlere yani...

Bıraktığımda, henüz on yedisine yeni girmiş, güler yüzlü delikanlıyı aradı gözlerim. Bir daha gelemeyeceği gerçeği bütün sertliği ve acısıyla yüzüme çarpınca, beni hiçkırklara boğan, sözcüklere sığmayan duygularımın elinde naçar kaldım. Onu, evimizin iki kapılı salonunda, her zaman oturduğu yerde ve eline aldığı kitabı saygılı bir biçimde tekrar okurken görmek için neleri vermezdim ki... O an, 'burada düşlerim kaldı' diye haykırışım geldi. Karanlığa inat, bana sadakatte kusursuz olan düşlerim...

Düşle gerçeğin sınırlarının birbirine karıştığı bir yerde, son nefesini verdiği, daha sonra adını alacağını akıldan bile geçirmedeği, şairin deyişiyle "vazgeçilmez bir cihan parçası" olan bir haftalık yavrusunu, yıllar sonra, o da ancak çocukluktan gençliğe doğru evrilmenin eşliğinde olduğu bir dönemde gördüm. Babasından miras aldığı belli olan, bir nakkaşın duyarlılığıyla boynuna nakşedilmiş gibi duran beni, yüreğimi cız etti, gözlerimde kümelenmiş yağmur yüklü bulutların boşalmasına yol açtı. Delikanlılığın ilk evresine adım atmaya hazırlanan, canımdan, kanımdan diye sarılıp kucaklamaya doymadığım bu çocuğun gözlerinde, yıllardır taşımaya mahkum olduğum hüznün ve ölümün dayanılmaz ağırlığı gördüm.

ölümünüzleştirmesini sağlayabilirdi diye suçladım onu. O zaman iki puşt kurşunun açtığı yaraya sürerdim, bağıran anamın yürek acısına dur diyerek; belki de daha nice anamlar...

Mezarlığı onun mezarından başlayarak dolaştım bir hayalet gibi. Toprak dilsizliğini çözebilse de ihanet mayınlarının döşendiği bir yoldan, uzun bir yolculuğa çıkmış konuğu ile sohbetlerine, geçen bunca yıla ilişkin neler anlatırdı diye beni saran merakla baş edemedim. İşte o an, onunla o gece orada ölmek istedim. Soğuk kuytuluktaki geçen bu sessiz ve dilsiz sohbete katılmak için fısıldadım merhametten yoksun toprağa, katı yürekli mezar taşına. Bitkin düşmüş ve beni de epey yormuş yüreğimin artık dar geldiği dayanılmaz acıma. Gecenin kollarını sığınak bilmeyi aşkanklık haline getirmiş kuşağın bir üyesi olarak, nedense yine de gecenin karanlığa daha bir teslim olmasını bekledim. Ve gecenin karanlığa boğulduğu bir anda, yüreğimi orada bırakarak ve ikide bir arkama dönerek, istemeye istemeye çıktım mezarlıktan.

"Bir gün bu dağlar da bahar yüzü görürse, başucuna bir demet çiçek koyacağım" diye söz vermişim ona. Vardığımda, hüznün basmış dağların bahara hala hasret acıklı durumu, bu sözü yerine getirebilmek için daha çok zamana gereksinim duyulduğunu anlatır gibiydi. Hüznün akan bir ırmak gibi aktım kentin yabancılaşmış sokaklarından acıyı paylaşabileceğim dostların arasına... İnsanın acıyı paylaşabileceği dostlarının olması ne güzel...

8 O'lı yılların sonunda Cizre'de Yeni Ülke muhabiri arkadaşım Sait'in düğünü var. Kalktık gittik. O zamanlar evliydim. (Kimse mükemmel değildir)

Hanımla beraber, iş dışında ilk, tek ve son bölge gezisi oldu. Hanım, ailenin kadın fertlerinin arasına girdi, ben pek o mecralara girmezdim ya da giremezdim. Biz yemek yerken kapı açılır, bir kız çocuğu ya da bir kadın sessizce tabakları yere bırakır, neredeyse görünmek istemezcesine çekilir giderdi. Hanımın daha sonra anlattıklarına göre, o mücadele dönemlerinde Cizreli kadınlar bizim eski hanımı bir güzel azarlamış:

- Biz burada yüzde 90 HEP oyu çıkar-dık, siz İstanbul'da yüzde 5 bile yapamadınız!

- Düğüne İstanbul'dan bir gazetecinin hanımı geliyor dediler, biz de şehirlî, süslü püslü birisini bekliyorduk...

Sait'in abaları, teyzeleri, halaları hem gür hem de ciddi siyasi kadınlar. Sait'in genç bir de amcası var, küçük yaşta Cizre'den ayrılmış orta, lise, üniversiteyi Ankara'da okumuş, evlenmiş, yerleşmiş başkente. Cizre ile hatta Kürtlükle pek ilgisi kalmamış. Düğün nedeniyle yıllar sonra dönmek zorunda kalmış doğduğu ilçeye. Ama kendi geçmişine ve Kürtlüğe de olağanüstü 'eleştirel' bakıyor.

- Hâlâ adam olamadınız. Pis şeyler yiyorsunuz... Köylü gibi giyiniyorsunuz... Doğru dürüst öğrenemediniz hâlâ Türkçe'yi... Kurtulamadınız gerilikten...

Kendisi ise Ankaralı bir eski Kürt. Hiç Kürtçe konuşmuyor, tertemiz bir takım elbise giymiş, sanki bulunduğu yerden rahatsız. Akbabaları ise bu adamla açık gizli alay ediyor.

- O Ankaralıdır... Beyefendidir... Moderrindir... Türk olmuştur yağni...

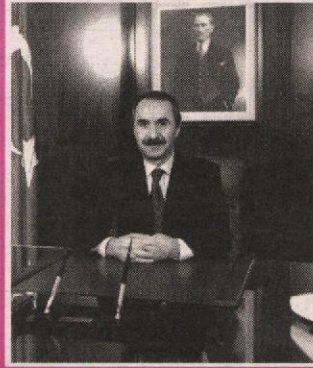
Ankaralı amca salonunda bir ara transistörlü radyosunun kalem pillerini çıkardı, masanın üzerine koydu, sonra da odadan çıktı. 10-15 dakika sonra odaya yeniden geldiğinde masanın üzerinde bir şeyler aranıyor:

- Burada piller vardı yahu, ne yaptınız? Kadınlardan biri son derece doğal hatta saf bir ifadeyle

- PİL mi? Ne pili? O ince parmak gibi şeyleri mi diyon?

- Hee hee... PİL pil... Pildi onlar yoksa

Kürtlük aslında ne iyi ne de kötü bir şey...

Hikmet Çetin Dışişleri Bakanı iken, yabancı heyetlerin ziyaretlerinde hep, "Kürtler bu Cumhuriyetin eşit vatandaşlarıdır, bakın mesela bizim Dışişleri Bakanımız da Kürttür" denmesi üzerine patlamış en sonunda: 'Yeter yahu benden başka Kürt yok mu?'

çöpe mi attınız?

- Yooo... Ne bilelim ki biz onları... Biz onları şeker sandık yedik!

Ankaralı inandı. Ve köpürdü hemen. Eskiden savunduğu tezlerin doğrulandığını kanıtlayan bir adam edasıyla babalandı bile:

- Siz ne anlarsınız Allah aşkına pilden teknolojiden, 2 dakika odadan çıktım, pille ri şeker diye yemişsiniz...

Kadınlar bir süre daha işletti Ankaralı amca'yı. Ama sonra bütün oda bir kâhkaha patlat-tı.

Aslımı, özünü inkar edene, kente, Türklüğe özenene esaslı bir ders vermişlerdi Sait'in kadın akrabaları. Çok gülmüştük, hâlâ hatırlarım.

Liceli Hikmet Çetin'in bir yakınması da ünlüdür. Kendisi Dışişleri Bakanı iken, Ankara'daki tüm resmi zevat, yabancı heyetlerle temaslarında, konu ne zaman Kürt meselesinden açılrsa, hemen, işte;

- Efendim, Kürtler bu Cumhuriyetin eşit vatandaşlarıdır, bakın mesela bizim Dışişleri Bakanımız da Kürttür... derlerdi. Çe-

tin rahatsız. Sonunda bir ortamda patlamış: 'Yeter yahu benden başka Kürt yok mu? Başka bir Kürt bulun artık'.

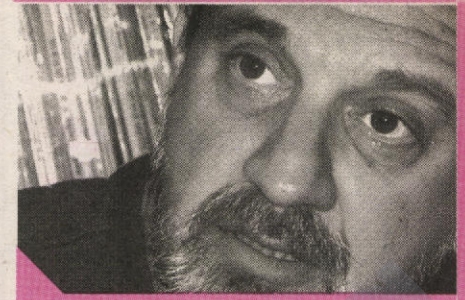
Hoş bir şey değil tabi, 'Onun dedesi Şeyh Said'i devlete ihbar etti' söylentilerinin yayılması. Hoş bir şey değil tabi, doğduğun köy yakılıp yıkılınca o köye gidememek. Kürtün ama öyle bir konumdasın ki, Kürt olduğunu kabullenmek istemiyorsun, kabullensen bile, söyleyemiyorsun...

Vakti zamanında Cenevre'de Büyükelçi iken Kamran İnan'la da bu konuda sohbet etmiştik. 80 darbesi sonrasıydı. Kürt kelimesinin k'sı geçtiğinde konuyu değiştiriyordu Ekse-lansları.

Aşâğılık kompleksi...

Oysa ki Turgut Özal bu konuda 'large' bir adamdı. Malatyalı İsmet İnönü'nün etnik kökeni hakkında yazılmış çizilmiş bir şey yoktur belki ama Kürt toplumsal belleğinde 'Devlet'in geçmişi pek de saygıyla anılmaz.

Son dönemde, televizyonda haber konusu olmaya çalışan 3. sınıf yıldız adayları gibi, 15 günde bir gündeme çarpıcı bir konuyla girme-

[ragıpduran
ragip137@hotmail.com]

ye çalışan Bülent Ecevit de geçmişinde Kürt damarı olduğunu söyledi. Vahdettin hain de-ğildi, dedem Kürttü, Rahşan da aslında Pamela Anderson'dur! Saçmalamak vergiye tabi olmadığı için atış serbest. Oysa ki Başbakan olduğu dönemde Karaoğlan, 'Bana Eco demeyin' diyerek Kürt desteğine itiraz etmişti. 'Halklar yoktur, Türk halkı vardır' diyen de yine kendisiydi. O dönem, Ecevit'in ırkçılığa yaklaşan milliyetçi çizgisini ilk teşhir eden İsmail Beşikçi olmuştu da CHP'ye utangaçça destek veren ılımlı solcular tepki göstermişti.

Etnik ya da ulusal kimlik öyle emekle, siyasi tercihle belirlenmediği için yani kimse anasını babasını seçme hakkına sahip olmadığı için, bahşedilen kimliği kavrayıp savunmak, anlayıp sindirmekten başka çare yok. Kürtün Kürtün, İngilizsen de İngilizsin, olmadığın halde Amerikancılık ya da Türklük taslamanın alemi yok. Kürtlüğünü inkar eden iktidarlara karşı, kimliğini korumak ve geliştirmekten başka çaren yok. Kimlik politikası, son dönemlerde, siyasal-ideolojik politikanın önemli bir unsuru haline gelse de, Kürt olup, sağcı, liberal, muhafazakar, dinci de olunuyor bal gibi...

90'lı yılların başlarında Diyarbakır'da otel lobbiesinde tanyıp sohbete daldığımız bir iş adamı hafif alçak sesle konuşsa da, şunu demişti:

- Wallahi bu Apo'yu günahım kadar sevmem, ama şimdi işin doğrusu, ben bugün Kürdüm diyebilirdim o da Apo'nin sayesinde yani...

Sonuç olarak Kürtün, Türksün, İngilizsin, Fransızsin önemli değil. Benim için önemli olan sağcı mısın yoksa solcu mu?

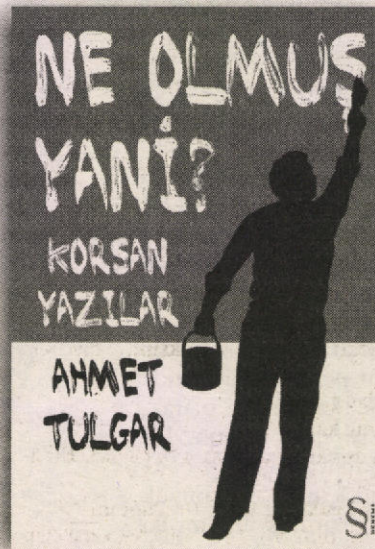
Okunacak öyle çok şey var ki...

EVEREST

AHMET ERHAN
Şehirde Bir Yılki Atı

Yağmur oldum, paranoyak oldum
Canım sıkıldı, bir votka içtim
Deniz kıyılarında ağlama noktalarını ben seçtim
Hiç değmedi gözlerim yaşlarına
Sabahı polis korkusuyla aydım
Durdum yaslandım bir iş ilânına
Bin kere evlendim ben bu Hayat'la
...

AHMET TULGAR
Ne Olmuş Yani?

"Korsan" yazıları *Ne Olmuş Yani?* adıyla bir kez daha okurla buluşuyor.

Bu yazıların "korsan" namını taşımasının nedeni, her zaman medyanın geçerli kurallarına baş eğmeden, ödün vermeden, medyanın içinde bir korsan eylem gibi yayınlanıvermeleri... Sürdüğünce... Eylem orada bittiğinde, bir başka gazetede, bir başka dergide sürüyor.

...ve hepsi de Everest'te

[altaymartı]

Aslında, laf aramızda ben hiç mi hiç sakın değilim. Aklımda sen varsın. Senin iri siyah gözlerin var. Kendi kendime mırıldanıyorum: "Seni herkes seviyor, ben de sevmek istiyorum."

Her yer ışıl ışıl

PENCERENİN kenarında elle-rimle yüzümü avuçlamış şekilde, bir yerlerden bir tutam hüznün çıkagelsin diye kımıltısızca oturuyorum. Gün içinde yaptığım en iyi şey bu. Sarı beyaz ışıkların kısmen aydınlattığı sokak boş ve ıslak. Bazen iniltiyle bir araba geçiyor, bazen de sakıngan adımlarla herhangi bir insan. Tam karşımdaki sinemada, afişinden anlıyorum, vurdulu kırdılı bir film oynuyor. Afişteki esmer adam tabancasını sokağa doğru tutmuş, bacaklarına sarılmış güzelce bir kadını asla umursamıyor. Bir de köpek var. Büyük bir rehavet içinde köpek. Bir şölen sonrasında dinlenircesine kıvrılıp kalmış sinemanın hemen yanındaki mağazanın kapısının önünde.

Sinema afişindeki adamla kadın, köpek ve karşıdaki konfeksiyon mağazasının üst katında yan yana duran mankenler tıpkı benim gibi sessizlikle boğuşuyor.

Aslında, laf aramızda ben hiç mi hiç sakın değilim. Aklımda sen varsın. Senin iri siyah gözlerin var. Kendi kendime mırıldanıyorum "Seni herkes seviyor, ben de sevmek istiyorum."

Sokağın az önceki sessizliğine nazar değdi. Müthiş bir gürültüyle irkiliyorum. Sokakta bir ölü var şimdi. Kırk beş yaşlarında, üzerinde sadece iç çamaşır bulunan bir ölü. Kendini boşluğa bıraktı herhalde. Köpek ve mankenlerde benim gibi meraklı. Hepimiz hiçbir müdahale gereksinimi duymadan ölü adamı seyrediyoruz. Ben müdahale etme gereksinim duymuyorum çünkü aklımda sen varsın ve kolumu kaldıracak mecalim yok.

Aralarında şakalaşarak, tumtu-raklı kahkahalar atarak sokağa giren gençler de ilgilenmiyorlar ölü adamla. Hatta kimileri üzerine basıp geçiyor.

Sonra ben aniden köpekleşiyorum. Köpekleşiyorum derken aslında sadece gözlerim köpekleşiyor. Afişe, mankenlere, başının altından incecik kan sızan ölüye,

karanlık dükkanlara, sokağın cılız ışıklarına tıpkı bir köpek gibi bakmaya başlıyorum. İlginç, aklımda yine sen varsın.

Sokağa hızla giren araba ölü adamın üzerinden geçerek iyice eziyor kolunu bacağına. Köpek, bu kadar da olmaz dercesine ayaklanıyor kıvrıldığı yerden, fakat o an gözleri bana takılıyor. Tahmin ediyorum onun gibi baktığımı anlıyor, ama ne yapsın, tepkisiz kalıyor.

Birden bir silah sesi geliyor. Afişteki adam tabancasını ateşliyor. Kurşun başımı sıyrıp geçti. Benim bu esmer adamla ne alıp veremediğim var. "Yeter! Dur!" diye bağıriyorum. Afişteki güzel kadında ayağa kalkıp adamın kulağına bir şeyler fısıldıyor. Neden-se yüzünde bir gülümseme beliriyor adamın, kadın sarılıyor, tabancasını indiriyor ve ben de ölmekten kurtuluyorum.

Ölü adam, köpek, cansız mankenler, afişteki adamla kadın ve ben. Bizim, akşamın bu saatinde burada ne işimiz var? Bir sürü şey oldu bitti. Ben bunların hiçbirini istemiyordum ki! Şu pencere kenarında büyük bir kederle, hiç gerçekleşmeyeceğinden emin olduğum bir aşkın hüznüyle, yana yakıla sade seni düşünmek istiyordum. Bütün bunlar niye oldu?

Köpeksilemiş gözlerimle anlamsız bir şekilde hâlâ sokağı seyretmeye devam ediyorken, bir baktım bir ışık çıktı birden bire ortaya. Sonra ışık şekil değiştirdi, büyüdü, büyüdü ve bir göz oldu. Hemen tanıdım, senin iri siyah gözündü bu. O an her yer ışıl ışıl oldu. Baktım; köpek yok, ölü adam yok, afiş yok, cansız mankenler yok, hatta sokak da yok. Bir ben varım pencere kenarında eski gözlerine kavuşmuş olarak, bir de senin iri siyah gözün. Bir akarsu gibi akmaya başladın bana doğru ve o an içimde çok büyük bir huzur hissettim. Kollarımı iki yana açtım, gözlerimi kapadım, soluğumu tuttum seslendim sana "Gel artık, gel!"

Tanrıya mektup gönderen deli

[yavuzekinci]

BATMAN'DA çok sayıda deli vardır. Bunun nedeni bir anlamda son tren istasyonu olmasıdır. Aileleler delilerini trene bindirir ve onları kaderlerine terk ederler. Kaderine terk edilen deli ya Batman'da indirilir ya da son durak Kurtalan'da. Kurtalan küçük bir ilçe olduğu için deliler oradan Batman'a geri gönderilir. Brako da Batman'da kimileri için kirli, yırtık elbiseleriyle şehirdeki binlerce deliden biridir.

Peki kimdir bu Brako ya da kimselerin bilmediği adıyla Kerem... Kerem, Muşlu bir ailenin çocuğudur. Babası ölünce annesi Medine, Batman'ın Bal Pınar (Gresire) köyünde oturan Reşit ile evlenir. Oğlunu da yanına alarak bu köye yerleşir. Söylentilere göre üvey babası çok kötü biridir ve Kerem'i sürekli döver. Bu yüzden Kerem onu hiç sevmez. Kum taşır para kazanmak için ama üvey babası parayı elinden alır. Daha sonra demiryolu işçisi olarak çalışmaya başlar. Bir süre sonra işten çıkarılır. Kerem evdeki baskılara dayanamamaya, annesini, kız kardeşini ve üvey babasını terk eder. O yıllarda aşık olduğu söylenir. Bir rivayete göre Brako'yu delirten bu aşktır.

Batman'a gelerek istasyonda yaşamaya başlar. Yaz kış dışarıda yatar. Birbirine karışan saçını her zaman kırmızı bir bandajla bağlar. Önüne para atanlara kızar, dilenmez. Üç öğün kuru ekmeğe yemesine rağmen iri yapılı ve şişmandır.

Çok az konuşur, derin düşüncelere dalmış gibi gözlerini saatlerce dağlara diker, öylece oturur. Ağzından sigarası eksik olmayan Brako'nun en büyük keyfi, yanan kibritin tükenişini seyretmek. Bütün esnaf onu çok sever ve yardım eder. Brako, sadece sevdiği esnafın yardımını kabul eder.

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde petrol kenti Batman'da tanrıya mektuplar yazan Brako adında bir deli varmış. Batman'a heykeli dikilen Brako, kimine göre evliya kimine göre ise filozof.

Brako Batman'da bir efsanedir. Kimileri için Brako bir evliyadır. Kerametleri olduğu söylenir. Onu hacca gördüklerini söyleyenler olduğu gibi aynı ayda iki ayrı yerde gördüklerini söyleyenler de vardır. Bu söylencelerden olsa gerek bugün çocuğu olmayan

ya da hastası olan herkes soluğu Brako'nun mezarında almaktadır. Brako'nun mezarından şifa niyetine toprak alanlar, mezarın yanı başındaki ağacı da dilek ağacına çevirmiş. Bazıları için de Brako bir filozoftur, Dyojen'dir. Her gün tanrıya mektuplar yazan ve götürüp postaya atan bir filozof. Batman'da Sanat Sokağı'na heykeli dikilen ve deli evliya. Brako'nun mezarı tam bir harabeye dönmüş. Etraftaki briketler kırılmış, mezar taşları sökülümüş, mezarın toprağı şifa nedeni ile çalınmış...

"Bu dünyada bir evi olmadığı gibi şimdi bir mezarı da yok" diye düşünüyor görenler. Dilek ağacı niyetine kullanılan dal yere düşmüş. Mezarlıktaki diğer mezarlar bakımlı ve mermerden yapılmış. Yatakta yatmamaya yeminliymiş gibi, hastalanıp ölüm döşegine düştüğü günlerde bile ya bir kaldırım ya da yere serilmiş kartonların üzerinde uyumuş. Yıllık temizliğini hep ilkbaharda yaparmış. Her yıl üç günlüğüne Batı Raman Dağları'nı aşıp Dicle kıyısına gidip yıkanmış. Elbiselerini de yıkar öyle dönermiş.

Korkularım gelmeyle ilgili

SÜREKLİ aranan bir adam oldum. Ama bu sefer de ben gidemiyordum:

- Ne zaman geleceksin?
- Gelemem... Gelmeyle ilgili korkularım var. Yani benim sorunumun seninle ilgisi yok.

- Nerden çıktı bunlar, ne demek istiyorsun. Beni sevmiyor musun yoksa!.. Hani beni görmek için gerekirse beşinci kattan atlar, tekrar çıkıp bir daha atlardın. Ah siz erkekler...

- Tamam. Doğru söylüyorsun. Nasıl gelebilirim ki? Seni görmek istiyorum ama korkuyorum!

- Allah aşkına ne gelecek, kim gelecek?

- Ben gelecek demedim, gelebilir dedim. Yani söylersem olur mu? Sen yine beni aşağılarsın. Lütfen yine saldıрма, gelmesin.

- Aldım tanrım. Çıldıracam. Of, gelme istemiyorum, senin gibi biriyle asla görüşmem.

- Ben sana gelirken, gelebilir demek istedim.

- Ne gelebilir?

- Panik atak.

- Panik atak mı, yazıklar olsun sana. Korktuğun şeye bak. O da kim? Neyin nesî?

- Görünmez bir şey. Yani beni kontrolsüz bırakıyor. Freni patlamış bir araba gibi...

- Ne arabası, ne freni, sen iyi misin?

- Tamam. Tamam. Geleceğim. Ama neyle?

- Bunu bana mı soruyorsun! Uçakla ya da otobüs hangisini istersen... Ne saçma korkularım var.

- Kim korkak, geleceğim. Hem de uçakla. Sence otobüsle mi gelsem?

- Bence uçakla gel.

- Tamam şimdi havalimanına gidiyorum, akşama oradayım görüşürüz.

"Ben adam olmam. Serdar Ortaç oldum resmen. İlk uçağa binip gitmesem bana da adam demesinler. Yazıklar olsun bana. Uçakla gideceğim. Alırım birkaç kitap uçakta okurum. Yanımda suyum da var, şu ilacımı da aldım mı, oldu işte! Havaalanına da geldim. Bilet alıp giderim, korkacak bir şey yok, sakın ol."

- Şu şehre bir bilet alabilir miyim?

- Şu saatte var, şu saati çeyrek geçe, bir de şu saati buçuk geçe.

- Affedersiniz ben biraz rahatsızım da, önlerden verebilir misiniz?

- Tabi ki yalnız bu otobüs değil ki!

- Olsun, yine de önlerden olsun.

"Off. Nasıl bineceğim ben bu uçağa? Daha bir saat var, sakın olmalyım, dur bir hap daha alayım, işi sağlama almakta fayda var, burada zaman da geçmiyor, birileriyle tanışsam mı? Öyle sessiz sessiz beklemek çok sıkıcı. Sıkıntidan patlamak üzereyim, kuvvetli bir uyuşturucu hap bulabilsem çok iyi olurdu. Ama olmaz, uyuşmak, uyuşuk biri olmak bana yakışır mı?"

- Çok özür dilerim, sizde hap var mı? Yani uçak korkusu için...

- Git içki iç, genellikle öyle yapıyorlar. Hem sen koskoca adamsın, uçaktan mı korkuyorsun! Korkuyorsan uçağa binme kardeşim.

- Ben korkak değilim, sizden hap istediğim için kendimden özür dilerim.

"Gitmekten vazgeçsem mi? Bizim ayrılmamız lazım. Şehirlerarası aşk mı olurmuş. Bana demediğini de bırakmadı. Hemen biriyle tanışmam lazım."

- Merhaba, çok özür dilerim. Bana korkak demeyin lütfen, bende uçak korkusu var da, yani hapınız var mı?

- Ha, evet bende var. Sizi anlıyorum. Benim amcam da sizin gibi.

- Çok rahatladım. Bana benzeyen biri varmış.

- Benzemiyor canım, o da senin gibi uçaktan korkuyor. Bizim aile genetik olarak uçağa bin-

mekten korkar da. O yüzden hep ailece ilaç taşırız. İşte bu hapı aldığınızda hiçbir şeyiniz kalmaz.

- Sağolun, sizinle konuşabilir miyim?

- Hayır olmaz, üzgünüm. Sevgilimle birlikteyim. Beni yolcu edecek.

- Peki öyleyse, benim de sevgilim var da...

"Kapılarda açılmaya başlandı, çok heyecanlıyım, tuvalete mi gitsem? Acele etmeliyim, işte uçaktayım. Hiçbir şey olmadı. Hâlâ yaşıyorum. Hay aksi yanıma bir bayan düştü, ne talibsizlik. Onunla nasıl konuşurum, kesin yanlış anlar. Konuşsam mı? Yok canım olmaz, bu içimdeki sıkıntı da ne! Uçak kalktı, göğsümden bir daralma var, belki de hava basıncıdır. Ne yapmam, şu ilacı alayım en iyisi. Yanımda su da yok."

- Su alabilir miyim?

- Bir saniye hemen getiriyorum.

"Hâlâ suyu getirmedi, bayanla konuşsam mı acaba? Keşke erkek olsaydı, hemen konuşurdum. Merhaba arkadaş nasılsın derdim, yolculuk nereye? Evli misin, bekar mısın? Çocukların var mı? Deden askerliği nerede yaptı? Baban seni döver miydi? Hayatında kaç kez terk edildin? Ne kadar da konuşacak konu olurdu. Kadın bir kez bile yüzüme bakmadı, hab işte su da geliyor. Mutlaka konuşmam lazım, yoksa çıldıracağım. İlaçta bir anda etkisini gösterecek değil ya!"

- Affedersiniz, keşke siz erkek olsaydınız!

- Ne! Ne erkeği, neden erkek olacaktım?

- Sizinle konuşmaya

korkuyorum da ondan. Yani yanlış anlama gibi olur, şey, ben biraz rahatsızım da, yani uçak korkusu. İlaç aldım, birazdan geçer belki, benimle konuşmaz mısınız?

- Tabi ki konuşurum, neden konuşmayacağım, hem siz rahatsız birisiniz. Affedersiniz, biraz kalkar mısınız? Lavaboya gideceğim de!

- Tabi gidebilirsiniz, buyurun...

"Lavabodan döndükten sonra konuşuruz, ben de rahatlarım. Hah, işte geliyor, yerine geçmesi için ayağa kalksam iyi olur. Durmadı, arka koltuklara doğru yürüyor. Benimle konuşmamak için arkaya doğru gitti, ben şimdi ne yapacağım? Hapı içtim değil mi? Evet evet, içtim. Zaten birazdan hiçbir şeyim kalmaz."

- Kalkın beyefendi, geldik. İnseniz iyi olacak.

- Sabah mı oldu?

- Hayır, havalimanındayız.

- Otobüs ne zaman geldi buraya?

- Otobüs değil uçaktasınız beyefendi.

- Off, anladım.

"Şimdi doğru ona gitmeliyim, kim bilir nasıl karşılar, mutluluktan ne yapacağımı şaşırır. Önce telefon etsem iyi olur... Telefonu ediyorum, ama kapalı. Neymiş, aradığınız numaraya ulaşamıyormuş, en sevmediğim şey. Nasıl olsa evdedir, eve gideyim. Nihayet, sağ salim eve kadar gelebildim. Kapıdaki bu not da ne! 'Seni korkak olduğun için terk ettim, seni asla affetmeyeceğim. Beni her gün döven eski sevgilime gidiyorum. Eski sevgilimi senden daha çok seviyorum, beni arama. O en azından, senin gibi korkak değil, ben güçlü erkekleri severim, sana mutsuzluklar. Ayrıca da hoşça kal, nasıl kalırsan kal.' Hay Allah, kapı da kaldım."

Ben de soytarlıklar yaptım

SAYIN okur bilin ki benim de iyi olduğum zamanlar vardır. Saçlarını aklıyla kesip, günahının ortasından geçerek, üç vasıtalı bir aşka giden bir kadını, tepeden tırnağa sevmek gibi.

Bilin ki benim de uğraşlarım oldu... Beni sevsinler diye ne soytarlıklar yaptım, kendimi kendimden uzaklaştırdım, savruk ve kambur dolaştım! Hiç utanmadım, içimden geldiği gibi harcadım kendimi. Şimdilerde ruhumda kalan bir teklikle ve biraz daha kendime ağırlaşarak yaşıyorum...

Ben hiç yerinde duramayan hafif bir adamdım, tanıdığım bütün insanlar bildirdi bunu. Ve onlar boş zamanlarını, beni üfleyerek oradan oraya savurarak geçirirlerdi. Evime geldiğimde hep ağlayarak boşaltırdım kendimi. Biri beni sevseydi ne olurdu sayın okur! Yalnızlığın gözlerinde ne kadar varım, bilmiyorum, belki hâlâ sevicek biri vardır, olabilir, olabilir değil mi? Belki düşerim birden, biri beni kaldırır. Belki birden ağlarım, biri mendil uzatır. Belki biri biraz öteye gider misin derken, bana dokunabilir. Belki biri beni hâlâ sevebilir.

Sayın okur, kalbimi değiştirmek için tatile çıktım, hiç tanımadığım kalabalığın içinde

tenha biriydim, yabancıydı herkes bana, birden hepsiyle tanışıp, onları ne kadar çok sevdiğimi söyledim. Hayran hayran gözlerine bakıp isimlerini ezberledim. Hepsini rehberime kayıt ettim. Onlara kendimi bırakıp, gerisin geriye döndüm. Ben hâlâ onlarda kayıtlı mıyım, bilmiyorum.

Sayın okur eğer izin verirseniz şair burada dursun ve desin ki;

"Geleceğin sarkacında boğulan bir damla hüznün Ağlar mı inanmanın ağartıcı sızlamasına Siz orada bağırıp durma-

yın beyler Bir erkekle bir kadının koyun koyuna koklaşmasını

Uzay düşü mü sanıyorsunuz Düşlerinizi bıçak gibi kesen gecenin sonunda

Ağzımıza kadar sarhoşken Çekip gitmediler mi..."

Teşekkür ederim, işte geçip gittiniz verdiğim elmaları almadan. Isırıp attığımız bir damla suydum, kendi testi kırıp kendimi dövdüm. Aşk; avuçlarından topladığım birkaç sızı ve bıraktım kendi ölümlerimi...

Taşını savurup gitmişti biri, dudağımda yarım bir mor, donuk bir ağlama. Ensemble vurup yüzüme sevgiler diyenler, erzak deposu gibi doldurduğunuz kalbiniz, kustu kusacak:

Haydi tuvalete gidelim hep birden bırakalım tokluğumuzu işte böyle bir nakarat...

Bilin ki tecellisizdir bütün yeniler Tekerrür yeniden doğan bir ölümdür Ve yer kırmızı yıldızlar kaçaktır

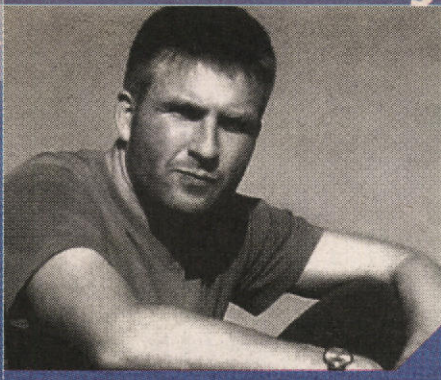
Gözümüze saklanmıştı en yakınımız.

Şair Nev-i Cafe Fener Haliç, 2005

şairin hali

kötü panik atak

timdavis

tgedavis@postmaster.co.uk

YUNAN dilinden İngilizce'ye geçen "epiphany" kelimesinin anlamı "açığa vurmak"tır. Hıristiyan takviminde, Ocak ayının 6. günü - İsa'nın Noel'deki doğumundan tam 12 gece sonra- 3 ermişin, bir çocuğunun dünyadaki tanrısallığını açığa vurması adına ettiği kılavuzluğu anmak için kutlanır.

Yazar James Joyce ise bu kelimeyi yeni ve daha dünyevi bir anlamda kullanmıştır. "Epiphany" kelimesini, aniden ortaya çıkan içsel berraklık yada oldukça sıradan koşullarda, bir şeylerin anlamına beklenmedik bir derinlik girdiği durumlarda kullanır.

Eğer bir yabancıysanız, etrafınızdaki hayatı ve kültürü, kendi geçmiş merceğinden süzerek sürekli gözlemler, bulduğunuz yerdeki insanlara tanıdık gelen pek çok şeyi, farklı yönlerinden görebilirsiniz. Bu tuhaf durum "Kültürel Epiphany" denilebilecek olgulara kaynaklık edebilir. Mesela:

1. Bir süre İngiltere'de yaşayan, arkadaşım ve meslektaşım İsmail, Londra'da yaşadığı daireyi, orta sınıfın üst tabakasına mensup, entelektüel bir İngiliz'le paylaşıyordu. İsmail'in işte olduğu bir gün, ev arkadaşı İsmail'i arar ve mümkün olan en kısa sürede eve gelmesini ister. İsmail sebebini sorar, ama arkadaşı telefonda açıklamaz ve hemen eve gelmesi konusundaki ısrarını sürdürür. Eve vardığında, ev arkadaşı ona mutfaktaki borulardan bir tanesinin patladığını söyler ve İsmail'in tesisatçıyla konuşup ona sorunu anlatmasını ister.

İsmail, gereken şeyi yaptıktan ve tesisatçıda işini bitirip gittikten sonra, ev arkadaşına böyle bir şey yüzünden onu neden işinden ettiğini sorar. Ev arkadaşı, eğer tesisatçıyla kendisi konuşsaydı, çok rahatsız

"Epiphany"

hissedeceğini ne tesisatçının onu kazıklamasını, ne de tesisatçının, kendisine patronluk taslandığını düşünmesini istemediğini söyler!

İlk başta bunu anlamakta zorlanır İsmail. Kendi ülkelerinde yaşayan iki İngiliz, aralarında arabuluculuk yapması için, neden bir yabancıya ihtiyaç duysunlardı ki? Biraz düşündükten sonra olay aydınlanır İsmail'in kafasında. Ev arkadaşına göre, kendisi ve tesisatçı arasında sosyolojik bir bölümlenme vardı ve bu ayırım, İsmail ve tesisatçı arasındaki ayırmadan çok daha büyüktü. İngiliz sınıf sistemi birden kendini açığa vurur.

2. Esmar dergisinin Eylül 2005 sayısında, Ahmet Tulgar "Un İndiricinin Estetiği" başlıklı bir makalesinde, Berlin'de, kamyondan un indirirken gördüğü bir adamı tarif eder. Gördüğü adam, blucini, tişörtü ve kulağındaki küpesiyle, etrafındakilerle rahat bir şekilde şakalaşıyordu. O an İstanbul da gördüğü hamalları hatırlar Ahmet; yarı çıplak, ezilmiş ve una bulanmış ve kendi kültürünü yeni bir ışıkta görür: "Hamallıklarını, un indiriciliklerini, öyle bir içselleştirmişiz, sınıf farkını öyle bir açmışız ki, açmış ki bu adaletsiz düzen, ne bir orta sınıf kimliği, tavır ne de bir genel estetik ideolojisi kalmış... Kaç kişi farkında bu sinsi ırkçılığın Türkiye'de" der.

Bu iki örnekte, ilk göze çarpan şey, iki olayın da birbirini yadsıması. İsmail'in yaşadığı şaşkınlık, Türkiye'de bir sınıf sistemi olmadığını gösterirken, Ahmet'in hikayesi aynı ülkede oldukça derin sosyal bölünmeler olduğunu gösteriyor. Ama bununla birlikte her iki "kültürel epiphany"de bir gerçeği yansıtıyor.

Bu ülkede yaşayan bir yabancı olarak, fark ettiğim şeylerden bir tanesi de, toplumun farklı katmanlarından bile gelseler, insanların birbirleriyle kurdukları ilişkideki rahatlıkları oldu. Buradaki kültürel ayırım sınırları, benim doğduğum ülkedeki kadar sabit değil. 1066'dan beri başarılı bir saldırıyla karşılaşmayan İngiltere hala, monarşi-

Urfa'da bir mağarada doğmuş olan bir çocuğun ünlü ve zenginlerin sınıfına katılabilmesi, yeterli sosyal hareketliliğe sahip olan toplum yapısıyla gurur duyulabilir. Ama milyonlarca yoksul insan olmasaydı, bu peri masalı da üzerimizdeki bütün büyüleyici gücünü kaybederdi

rejilerden, daha zenginler; kadınlardan, istediğini tutarak, zehirlerden, her şeyi; hatta koca bir "Madem güçlü olan haklı, ne yapmam haklıym"

nin ve sınıf sisteminin heybetini koruduğu bir yer. Sınıf sistemi o kadar sinsice yerleşmiş ki topluma, bunun artık sadece parayla yada zenginlikle bir ilgisi yok. Öyle ki orta sınıfın en alt kısımları bile, sonradan

zengin milyonlara yukarıdan bakabiliyor. Toplumun farklı kesimleri, kimliklerini o kadar yerleşikleştirilmişler ki, kültürün içerisinde kendi aksanlarını, kelimelerini ve dil bilgisi kurallarını yaratmışlar. Tuvaletin nerede olduğunu sorarken seçtiğiniz basit kelimeler bile, hangi sınıfa ait olduğunuzu gösterebilir.

Öte yandan Türkiye, Osmanlı'nın yıkılmasıyla kaybettiği aristokrat sınıfı ve yeni yeni kendini kimliklendirmeye başlayan orta sınıfıyla, genç bir cumhuriyet. Böylece geriye kalan, gelişmekte olan bir çok ülkede ki ortak özellik gibi, çok büyük bir yoksul sınıf ile küçük ve çok zengin bir kesimden oluşuyor.

Türkiye de, sınıf sistemi kavramının anlamı, Avrupa'da ki kadar katı değil. Ama bu durum, zenginlerle fakirlerin, metropollerle kırsal alanların, yada batıyla doğunun arasında derin bir uçurum olmasını engellemiyor.

Aslında bazen bana öyle geliyor ki, bu ülke gerçekten de, Amerikan modeline Avrupa'ya olduğundan daha yakın. Amerika da Türkiye de, kendi bağımsızlık savaşlarını içeren ulusal mitolojilerine tutunmuş; her iki ülkede yurtseverliğini ve ulusun savunma ihtiyacını, güçlü askeri unsurlarıyla pekiştirmiş. Belki de Türkiye, son dönemini can çekişerek geçiren Osmanlı geçmişinden kaçarak (tıpkı Amerika'nın, Avrupa'nın eski geleneklerine ve eşitlikliliğine baş kaldırmaması gibi) daha dinamik ve kapitalist bir toplum için olanaklar yarattı. Sınıf bilincinin ve sosyal bölünmenin şeytanlığı yerine, acımasız bir piyasa ve Amerikan rüyası! Ama bütün rüyalar, ister Türk ister Amerikalı olsun, sadece gerçeğin gölgesinde kaldığında görülür.

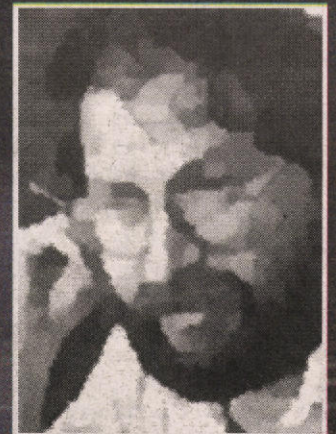
Urfa'da bir mağarada doğmuş olan bir çocuğun ünlü ve zenginlerin sınıfına katılabilmesi, ya da sıradan bir simitçinin başbakan olabilmesi gibi, yeterli sosyal hareketliliğe sahip olan toplum yapısıyla gurur duyulabilir. Ama milyonlarca yoksul insan olmasaydı, bu peri masalı da üzerimizdeki bütün büyüleyici gücünü kaybederdi.

Gerçek şu ki, refah ve çeşitlik hakkında ki hikayeler bizi ilgilendirmiyor. Hiç kimse çocuğuna, orta tabakadan bir insanın birazcık daha zengin olmasıyla ilgili bir peri masalı okumaz -özellikle de çocuğuna bir düşten başka, sunabilecek hiç bir şeyi olmayan hamallar- okumazdı.

Her çok sevdiğim resmi önünde aynı duyguları yaşıyorum: Bunu ya da benzerini ben de yapmalıyım. Ben anlıyorum bu resimden, algılıyorum bu resmi, duyarlıyım bu resme... Resimi böyle olmalı, bu tarzda, bu anlayışta... Ben de yapacağım bundan! Ama kâğıdın ya da tuvalin önüne geçtiğinde o resmi yapmak içimden gelmez bir türlü. Benim resmim değil ki o... Kimseye anlatamam ki o resmi neden yaptığımı. Kendime bile anlatamadıktan sonra... Bir resmi çok sevmek başka, o resmi yapma ihtiyacını hissetmek başka.

Resim yapmak

alinesin

alinesin@esmerdergisi.com

sini de alarak, soluğu İstanbul'da alır. İşte bu tatil amaçlı akraba ziyareti, Hülya'nın dünyasındaki dönüm noktası olur:

"Etiler Profesörler Sitesi'ndeki akrabalarımızın yanına yerleştik. Aradan birkaç gün geçti. Ahbablarımızın şirketine gittim. Oraya iş için reklamcılar da gelmiş... İçlerinden birisi devamlı bana bakıyordu. Benim daha kim olduğumu filan öğrenmeden, "Aaaa. Tamam. İşte aradığımız kız bu" dedi. Ben oldukça şaşırılmıştım. Tamam olan neydi? Neden aranıyordu? Akrabamız devreye girdi ve beni tanıştırdı. Bir şampuan reklamında oynamak istiyorlardı beni. Renkli gözlü benim tipimde bir kız aradıklarını ve nihayet bulduklarını anlatıyordu. Ben aileme danışacağımı söyledim. Akşam evde konuyu akrabamız açtı, babam 'hayır', annem 'bilmem ki' dedi ve neticede şampuan reklamı için anlaştık."

Şampuan reklamı bir ilk olur. Ardından hemen herkesin bildiği şu "güzellik yarışması" mevzuu var. Bulvar Gazetesi'nin düzenlediği Kainat Güzellik Yarışması'na katılıp birinci olması. Tacı elinden alınsa da hayatını değiştirmişti artık bu yarışma:

"Yarışmaya son anda, zorla katılmıştım. Form falan doldurmadım bile. Benim adıma birileri doldurdu. Kamp süresince arkadaşlarımın hepsi evlenmiş ve ayrılmış olduğunu biliyordum. Konuşmuştum çünkü, bilinçsizce. Yarışmaya çıkacağım gün herkesin bundan haberi vardı, fakat bir sansasyon olmasın diye kimse bunu gündeme getirmiyordu. Kraliçe seçildiğim zaman kimse ağzını açıp bu kız evlenmiş, boşanmış demedi. Ertesi gün benim çocukluğumu da bilen bir gazeteci bunu gazetesine yazdı. Çok ağlamıştım o zamanlar, çok üzülmüştüm. Ama bugün böyle düşünmüyorum. Belki o gün tacım elimden alınmasaydı, ben bugünkü Hülya Avşar olamayacaktım."

Tacı elinden alındıktan hemen sonra, ilk filmi Haram'ı çeker. 1984 yılın-

ŞİDDET YANLISI GÜZELLİK

GÜZELLİK böyle bir şeydir işte. Affeder ve suçlar. Cezalandırır ve temize çıkarır. Hapseder ve kurtarır.

Hülya Avşar da bu durum için, bu önermeler için iyi bir örnektir. Çok iyi bir örnek.

Güzelliğinden, güzelliğiyle çok şey de kazanmıştır, çok şey de kaybetmiştir. Ve her iki durumda da kazanırken de kaybederken de galebe çalan güzelliği olmuştur.

Güzelliği ile Hülya Avşar hem çok şey olmuştur hem çok az şey.

Hülya Avşar iyi bir oyuncu mudur?

İyi bir şarkıcı mıdır?

İyi bir "entertainer" mıdır, iyi bir şov girl?

İyi bir kadın, iyi bir anne midir?

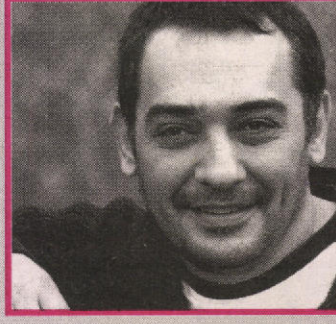
Bu kadar çok şey olmaya kalkınca, zaten zordur da hepsi olmak ama en çok hangisidir?

Belirlemek öyle zor ki.

Nerede karşımıza çıksa orada güzelliğinin parlak peçesinin ardında bir gizil güç olarak kalıyor bütün o iddiaları, çabaları. Hangi alanda karşılaşsaksak karşılaşalım onunla.

Onun agresif güzelliği, sempatik şiddeti bizi ona hem yaklaştırıyor hem de ondan uzaklaştırıyor.

Sinemacılar mesela onun oyunculuk yeteneği konusunda nicedir mutabık. Ama yine de, burada da, güzelliğin epey

ahmettulgur

ahmettulgur@esmerergisi.com

geçer akçe olduğu bu alanda da, yani sinemada da güzelliği onun yeteneğini örtebiliyor, daha öne çıkabiliyor.

Oysa sinemada, sahnede ne çok güzel kadın faaliyettedir, değil mi? Neden onlara aynı şey olmadı, olmuyor, peki? Neden onlar güzellikten, güzelliklerinden yararlandılar daha çok da, çekmediler?

Çünkü Hülya Avşar'ınki başka bir şey. Demin yukarıda dediğim gibi, "agresif bir güzellik" onunki. Şiddetle, şiddetiyle etkiliyor onunla karşılaşanı.

Kuvvetli, sağlıklı bir güzellik. Hanım hanımcık değil, işveli ama daha "spor" bir şey.

Taşıyana kırılacak eşya gibi gelmeyen, kırılıp dökülecekmiş gibi taşınan bir şey değil onun güzelliği yani.

Taşıyana güven veren, adele gibi, pazı gibi bir güzellik.

O da belki ister istemez fazlaca güvenerek bu sağlam, bu dayanıklı, bu şiddet yanlısı güzele, güzelliğine, nasılsa sıyrırım bundan da diyerek dalgasını geçiyor bazen magazincilerle mesela ya da başka birileriyle. Gündemi oyalyor. Olacak o kadar.

Belki Esmer'in kapağına bile bu sayıda etnik kökeninden çok, çok yakışacağı için çıkıyordur. Bu kuşkuyu bile uyandırır onunkisi işte. Böyle bir güzelliktir yani.

da Kenan Kalav'la başrolü paylaştığı 'Tutku'da, 1985 yılında Tarkan'la birlikte 'Tele Kızlar' adlı filmlerde oynar. Tekliflerin ardı arkası kesilmiyor artık. Hem güzel, hem yetenekli, hem de akıllı olan bu genç kız, hem medyanın hem de sinemanın gündemine oturmuştur. İbrahim Tatlıses ile ilişkilerinin başladığı 'Mavi Mavi' filmi, üst üste çevirdiği diğer sinema filmleri izler. 'Fazilet' filmindeki rolüyle Sinema Yazarları tarafından en iyi kadın oyuncu seçilir. 1990 yılında çevirdiği 'Benim Sinemalarım' ise onun sinema hayatında bir dönüm noktası filmidir.

Zeki, cesur ve güzel

Sonrasında Hülya Avşar, cesur çıkışları, zeki kişiliği ve güzelliğiyle hep ön planda oldu. İşte bu üç özelliğini Türkiye'deki hemen herkes onayladı. Bir kadın yazar hakkında şunları yazacaktı: "İnsana 'pes' dedirtecek kadar doğal, arkasından ılık çaldırtaç kadar güzel ve seksi, korkutacak kadar da zeki. Bin sıfatlı kadın. Anne, iyi oyuncu, disiplinli bir iş kadını, ev hanımı, organizatör. Daha ne olsun? Kadın süper."

Hülya Avşar ise bu konuda şunları düşünüyor: "Yazılması hoş ama sürekli böyle anlatılınca beni de sıkı-

yor. Ben yaramaz ve haylaz bir kadını. Evin içinde terör yaratırım. Tersimdir. İyi annem ama damarım dokundukları zaman, kötü anne de olabilirim. Zaten bu bir dönem. Benim dönemim de geçecek. Bu şekilde lanse edebilecekleri bir başkasını bulacaklar. Hayatta her şey nankör.

Seneler sonra belki

bir gün bir yere yakıştıracaklar:

Ya sinemaya

ya devam

edece-

ğ i m e

inandı-

ğım ti-

yatroya.

Ve görece-

siniz heykelimi

dikecekler. Benden

sonraki jenerasyona

örnek gösterile-

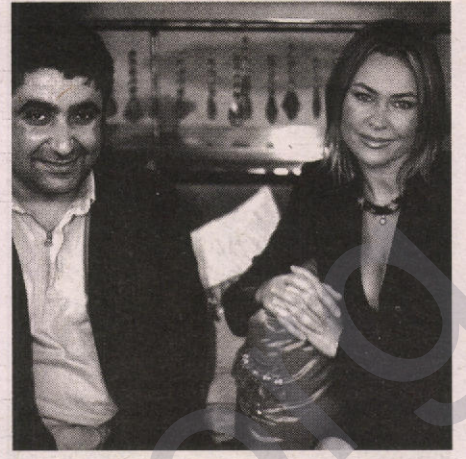
ceğim. Ama ben

de kendimi keş-

fettim. Bazen

kendimin dışına

çıkan şeyler yap-

tığımı fark ediyorum. Çok iyi tepkiler aldığım zamanlarda, kendimi bir odaya kapatıyorum, bir sigara yakıyorum ve düşünüyorum: 'Bu insanlar bunları benim için mi söylüyorlar? Doğru mu? Hakikaten yaptım mı?' O zaman kendimden korkuyorum."

Köklerini kompleksizce savundu

Hülya Avşar Türkiye'deki Kürt kökenli starlar arasında, köklerini kompleksizce dile getiren tek kişidir aynı zamanda. İçinde yer aldığı ışıltılı dünyanın tabularına, takıntlarına ve açmazlarına rağmen, yola çıktığı günden bu yana kendisine ne zaman sorulsa, ya da konu ne zaman gündeme gelse, Kürt kızı olduğunu, aşiret kızı olduğunu hep söyledi.

Medyada hep gündemde Hülya Avşar. Kimi zaman devlet bakanlarının hışmına uğraması, tv programında tekme savurduğu balondan dolayı bayrağa hakaret davası maruz kalması gibi istisnai gündemlerle de izliyoruz bazen onu. Ama çoğunlukla magazin haberleri ve özel hayatına ilişkin detaylarla sunuluyor bize.

Çünkü medya sadece o Hülya'yı yansıtmak istiyor. Bize görmemiz gerekeni değil, göstermek istediklerini gösteriyorlar.

Peki Hülya Avşar gerçekte nasıl bir kişi? Memleket meseleleriyle ilgili ne düşünüyor? Nasıl bir kültürel altyapısı var? Özel gündeminde neler var? Edebiyatla yakınlığı ve ilgisi nedir? İşte bütün bunlara ve

daha bir çok

sorunun ce-

vabına say-

falarımız

yetmedi.

Geçtiği-

m i z

ayın kap-

ak konu-

su Mehmed

Uzun'u bu

aya sarkıt-

tık, bu ayın

kapak

konusu Hülya

Avşar'ın

devamı da

gelecek ay

ki Esmer'de...

Daha yazı-

lacak çok

şey, soru-

lacak çok

soru, verilecek

çok cevap

var...

Hülya Avşar'a biçilen kimlikler

[rohatalakom]

Hülya Avşar'ın 'Avşar Kızı' veya 'Avşar Türkü' olduğunu söylemek doğru olamaz. Hülya'nın soyadı Avşar ama kendisi Kürt.

Yüksel Avşar (Osman Avşar'ın kızı), Emral Avşar ve Celal Avşar (Hülya Avşar'ın annesi ve babası). Öndekiler: Hülya Avşar (sağdaki) ve kardeşi Leyla Avşar (yanındaki, 1970 yılları, Ankara).

da Türkiye'nin en gözde sanatçılarından birisi haline geldi. Hülya Avşar, kraliçe olabilmek ve tekrar zirveye ulaşabilmek için uzun bir mücadeleye koyuldu.

Sevelim, sevmeyelim, ne olursa olsun Hülya Avşar'ın Türkiye'de bir fenomen olduğu artık herkes tarafından belli bir kabul görmektedir. Kısacası 'Eski Hülya' çoktan unutulmuş ve sanatçı günümüzde hayranları karşısına yeni bir Hülya Avşar olarak çıkmıştır. Hülya Avşar, tatlı rüyalarına kavuşmak için, daha doğrusu 'hülya'larına ulaşmak için büyük bir çaba ve enerji harcamaktadır.

Soyadı Avşar ama kendisi Kürt

Çoğu kez Hülya Avşar'ın soyadına dayanılarak sanatçının 24 Oğuz Boyu'ndan birisi olan Avşar Türklere olduğu ve dolayısıyla sanatçının Türk kökenli olduğu öne sürülür. Bu tür bilinçli çarpıtmalar sadece Hülya Avşar konusunda değil, genel olarak bir sorun oluşturuyor. Kürtçe isim konusunda yaşananlar, zorluklar ve mahkemelik olaylar medyaya da yansımıştır. Bazı yazarlar da Avşar'ın geldiği aşiretin, Kürtleşmiş Avşarlardan olduğunu öne sürerler: "Mensubu olduğu Avşar aşiretinin kökleri Kayseri'nin Pınarbaşı'na uzanıyor. Bir Oğuz Boyu olan aşiret sonradan Kars'a göçtü. Ardahan'a yerleşti, burada Kürtler ile karıştı ve Hülya Avşar'a gelene dek tamamen Kürtleşti" (Uğur Dündar, Milliyet 12/12.2003).

Kafkas veya Serhat yöresinde yaşayan Kürtlerin ad ve soyadlarına bakıldığında, bazı kişilere yöre halklarının adları, ad veya soyadı olarak verilmiştir. Bu durum bir halklar mozaiki oluşturan Kafkasya'nın özel konumuna dayanmaktadır. Hülya Avşar'ın ailesine verilen Avşar soyadı böyle bir anlayışa dayanabilir. Kürt roman yazarlarından Erebe Şemo'nun adı böyle bir durum arz etmektedir, kendisi Kürt ama adı Arap. Karlané Çaçan da öyle. Bu Kürt tarihçisinin Çeçenlerle hiç bir ilişkisi yok. Kendisi Kağızman doğumlu fotoğrafçı Çerkez Karadağ bilindiği gibi Kürt kökenlidir ama kendisini tanımayanlar çoğu kez adına bakarak onun Çerkez olduğunu zannederler. Kısacası soyadından hareket ederek Hülya Avşar'ın 'Avşar Kızı' veya 'Avşar Türkü' olduğunu söylemek doğru değil. Hülya'nın soyadı Avşar ama kendisi Kürt.

Hülya Avşar'ın kendisi de etnik kökeni ve arkaplanı konusunda daha detaylı bilgilere sahip olmayabilir. Basına yansıyan anlatımlarına baktığımızda bu konuda zaman zaman farklı ve çelişkili şeyler söylediğini görebiliyoruz. Hülya Avşar'ın halası Dilber Hanım kendisiyle yaptığı bir görüşme sırasında ailesinin Pirebade aşiretine bağlı olduğunu belirtmiştir. Bu ad Diyarbakır'ın Silvan (Farqin, Siliva) ilçesi yakınlarında bulunan bir köprü adını bize hatırlatıyor.

Hülya Avşar'ın kendi Kürt kimliği konu-

sunda zaman basının ısrarlı sorularına kısa yanıtlar vererek, şimdiye kadar bu konuda değişik açıklamalarda bulunmuştur. Hülya Avşar bu açıklamalarında baba tarafının Kürt olduğunu, biraz Kürtçe bildiğini ve çocukluğunda büyükannesinin kendisini Kürtçe çağırıldığını söyleyerek bir bakıma bu konudaki tartışmalara bir açıklık getirmiştir: "Herkes beni 'Avşar Kızı' olarak biliyor. Oysa ben Kürt kökenliyim. Kars'da doğdum. Büyükanнем Türkçe bilmezdi. Büyükanнем ayrıca bana kendisinden söz ederken, 'Benim kökenim Kürttür' anlamına gelen 'Mala Kavmémın Kurde' derdi" (Hülya Avşar: Ben Kürt'üm, Hürriyet Haber Ajansı).

Türk milliyetçiliğinin önemli ultra adlarından olan Nihal Atsız adına düzenlenen bir internet sitesinde bir okuyucunun 28/6. 2003 yılında Hülya Avşar hakkında merak ettiği bir konuya ilişkin sorusu ve bu siteyi yönlendirenlerin verdiği cevap ilginç bazı noktaları içermektedir. Soru: "Ben bir şeyi merak ediyorum. Bu Hülya Avşar isimli kişinin kökenini bilen var mı? Avşarlar meşhur bir Türk boyu, fakat arkadaşlarım bu Hülya Avşar'ın Kürt olduğunu söylediler. Ben önce "bu kadar güzel biri Kürt olmaz" dedim fakat Hülya'nın kardeşinin ismi de Helin'miş. Helin'de Kürtçe bir isimmiş. Avşarlarda Kürtleşme olmuş mudur, bu Hülya ve bacısı bu kadar güzelken nasıl Kürt oluyorlar? Bence Türk olmaları lazım ama kafam karıştı".

Diğer yandan bu sorunun yanıtı Türkiye'deki seven çevrelerin Kürtlere bakış açısını çok çarpıcı bir biçimde sergilemektedir: "Soyadı 'Avşar' olan herkes Oğuz'un Avşar boyundan olacak diye bir kaide yoktur, tıpkı soyadı 'Türk' olan herkesin Türk olmadığı gibi (Şu anda cezaevinde bulunan eski DEP genel başkanının adı Ahmet Türk, ama kendisi Kürt. Buna benzer birçok örnek verilebilir, yani insanları soyadlarına göre değerlendirmek yanlıştır. 1934'de soyadı kanunu çıktığında gayri Türk azınlık mensuplarının birçoğu bilinçli bir şekilde Türklüğü çağırıştıran soyadları aldılar. Soyadı 'Öztürk', 'Hastürk', 'Ertürk', 'Bozkurt', vb. olan birçok ermeni ve Yahudi vardır. Kör cahil Kürtlerin bir kısmına ise nüfus müdürlüklerinde çalışan memurlar kendi uygun gördükleri soyadlarını verdiler çünkü bunlar Türkçe bilmedikleri için soyadı seçmeleri mümkün olmuyordu. Hülya Avşar, Kağızmanlı (Ardahanlı olacak R.A.) bir Kürt olduğunu kendisi söylemişti. Nitekim kardeşinin adı olan 'Helin', Kürtçe 'yuva' anlamına geliyor. Bu soru daha önce sorulduğu için araştırıp mânâsını öğrenmiştik. Güzellik konusuna gelince... Kürtler genelde çirkindir fakat istisnai durumlar elbette olabilir..." (www.nihalatsiz.com).

19. Yüzyıl Kars ve Çevresindeki Çokkültürlülük

Eski yıllarda Hülya Avşar'ın memleketi olan Xoçwan (Hasköy) nahiyesi Ardahan'a, Ardahan da Kars'a bağlıydı. Daha sonraları Ardahan il oldu. Burada uzun yıllar bir Rus hakimiyeti sürüp gitmiştir. Rus hakimiyetinin yöre Kürtleri üzerindeki kültürel etkisi çok olmuştur. Birçok sözcük Rusçadan Kürtçeye geçmiştir. Bir Kürt aristokrasi yörede ortaya çıkmış ve bölgede uzun yıllar varlığını sürdürmüştür. Torınlar olarak yörede tanınan bu seçkin tabakanın, Rus aristokrat yaşamından etkilendiği görülmüştür. Bu aristokrat tabakanın bazıları da Avşarlar arasından çıkmıştır. Hülya Avşar'ın halasının eşi Osman Avşar ve ataları bu tabakadan gelmektedirler. Osman Avşar'ın babasının adı Torın Avşar'dır. Torın ailesinden olan ve Rus ordu-

ISVEÇ'TE eski kitaplar satan bir dükanda bulduğum ve bundan 170 yıl önce yayımlanan Kars'ın Güzeli Kızı Ayşe adlı bir romanı okuduğumda hep Hülya Avşar'ı düşündüm. Güzeli ve Kars sözcükleri birbirini çağırıyor. İngiliz yazarı ve gezgini James Morier tarafından 1834 yılında kaleme alınan, daha sonra İsveççeye çevrilen macera dolu bu romanda Ayşe adlı bir kızın başından geçenler anlatılır. Sonunda onun da Türk kökenli olmadığı, İngiliz kökenli bir aileden geldiği anlaşılacaktır. Romanın bu final kısmı bizim bu yazıda tam da ele alacağımız konuyla çok yakın benzerlikler arz etmekte, daha doğrusu aynı konuya yani gizlenen kimlikler, unutulmuş kimlikler veya tehdit edilen kimlikler konusuna temas etmektedir. Ayşe'nin öyküsü ile Hülya Avşar'ın öyküsü bu noktada örtüşüyor. Yıllardır Avşar Kızı diye bilinen Hülya'nın da Avşar Türklere olmadığı, Ayşe'nin öyküsü gibi başka bir kökenden, yani Kürt olduğu anlaşılacaktır. Yeni biçilen bu kimliğin kendisine yakışmadığını dile getiren resmi ve yarı-resmi çevrelerin sözel ve yasal baskıları karşısında Hülya Avşar ve Kürt diğer sanatçıların gelecekte nasıl mevzileneceğini tam olarak bilemeyiz. Belki de tercihi çok kültürlülüğün yeni yapacaklarıdır. Çünkü aklın yolu bu koşullarda bunu gerektiriyor.

Kürt kadınları konusu son yıllarda sadece dünyada değil, Türkiye'de de ciddi bir biçimde ele alınıp tartışılmaya başlandı. Özellikle cinsiyetin toplumsal yanı, kadın ve milliyetçilik konuları popüler konular arasına girdi. Vatan, kadınlar ve milliyetçilik alanında örneğin, Lale Yalçın Heckman, Ayşe Gül Altınay ve Yavuz Selim Karakışla'nın akademik düzeydeki çalışmaları ilginç bilgiler içeriyor.

Hülya Avşar konusunda çarpıtılan, eksik bırakılan veya az bilinen bazı noktaların ele alındığı bu inceleme, ayrıca sanatçının baba tarafının geldiği yöre olan Hasköy/Ardahan/Kars hakkında yeni bazı tarihsel bilgileri ve notları da içermektedir. Yazıda şimdiye kadar hiçbir yerde çıkmayan birkaç fotoğraf da yer almaktadır.

Özellikle Kars ve çevresinde bir saltanat sürdürmüş olan Serhad yöresindeki aristokrat bir tabaka olan Torınlar üzerine sürdürdüğüm bir kitap çalışması sırasında Hülya Avşar'ın etnik kökeni ilgimi çekmiş ve en sonunda elinizdeki bu yazı ortaya çıkmıştır. Hülya Avşar konusunda özellikle Türk medyasında birçok haber ve kendisiyle yapılan birçok söyleşi şimdiye kadar yayımlanmıştır. Hülya Avşar büyük bir olasılıkla ilerde sadece magazin gazetecileri veya paparazzilerin değil, değişik araştırma çevrelerinin de ilgisini çekecektir. Sosyologlar, siyaset bilimcileri, ekonomistler, etnolog ve kadın araştırmacılarının Hülya Avşar vakasına daha şimdiden ilgi duydukları görülmektedir. Hülya Avşar, özellikle toplumsal cinsiyet (gender) ve kadın araştırmaları için zengin ve ilginç bir malzeme sunmaktadır. Sanatçıyı, Madonna'ya benzeten veya popüler kültür bağlamında ele alan bazı incelemeler de gösteriyor ki Hülya Avşar ilerde kendisinden daha çok söz ettirecektir. Hülya Avşar Türkiye'de en çok haber konusu olan kadın sanatçı olarak biliniyor ve basın dünyasında 'Hülya Avşar muhabiri' tabirinin bile türemiş olduğunu görüyoruz. Türkiye, Hülya Avşar'ı gelecekte daha çok konuşacaktır.

Tepeye Tırmanan bir amazon

Hülya Avşar, uzun yıllar mücadele ederek Türkiye'nin doruktakiler listesinde yer almayı başaran bir sanatçıdır. Eski zamanlarda yabancı gezginlerin bir arada Kürt kadınları için kullandıkları 'amazon tipler' yakıştırması tam da Hülya Avşar için biçilmiş bir kimlik. Başından başarıya koşan sanatçı, sonun-

sunda generallik rütbesini alan Guli Cevar Ağa ve Eli Eşref Paşa, yöre Kürtleri arasında çok sevilen şahsiyetler olarak bilinir.

Hülya Avşar'ın babası Celal Avşar, bilindiği gibi Ardahan'ın Hasköy köyünden gelmektedir, annesinin adı Dadok, babasının adı Sürmeli'dir. Diyarbakır'dan Kayseri'ye (Pınarbaşı), oradan da Kars'a geldikleri söylenir. Bir görüşe göre de Adıyaman'dan gelmişlerdir. Genel olarak Torınlar, özel olarak da Hülya Avşar'ın baba tarafının bu lokal aristokrat kültürden etkilendiğini söyleyebiliriz. Çünkü Kars yöresindeki Kürtler, Rus, Ermeni ve bölgeye Çarlık tarafından sürgün edilen diğer bazı gayri-müslüm halklarla içiçe yaşamışlardır. Bunlar arasında Molokanları da katabiliriz. Babaannesi, Hülya Avşar'ı bu nedenle Molokanlara benzetmiştir: "Avşar aşiretinin kızı olduğum için aile içinde Kürt ve Türk gelin damat alıp verme meselelerinden dolayı, bir dil karışması olmuş. Ailemizde, babam ve babaannem Kürtçe konuşuyorlardı. Onların dilinde benim adım 'Malakan Curri' idi. Sarışın anlamına geliyor." (www.maviyansima.com).

Hülya Avşar için burada kullanılan ve sarışın anlamına geldiğini söylediği Malakan Curri ifadesini açmakta yarar vardır. Buradaki cur sözcüğü Kürtçede, özellikle Serhad Kürtleri arasında sarışın anlamın gelmektedir, Malakan sözcüğü ise; eskiden bölgeye sürgün edilen ve sarı saçlı bir Rus sekti olan Molokanları ifade etmektedir. Hülya Avşar için yukarıda dile getirilen yakıştırmayı tam olarak Sarışın Molokan olarak çevirebiliriz. Hülya Avşar başka bir demecinde büyükannesinin kendisine: Zenya mın dediğini aktarır. Yukarıdaki cur ve bu demecinde geçen zer sözcükleri Kürtçede eşanlamlı sözcükler olarak bilinirler ve sarışın anlamına gelirler.

Ardahanlı Kürtler kendilerine kesinlikle: 'Biz Avşanz' demezler. Kürtlüklerini sürekli vurgularlar. Kendilerine: 'Biz Avşanz' diyenler daha ziyade bazı çekinceler nedeniyle böyle davranmak zorunda kalmış olabilirler.

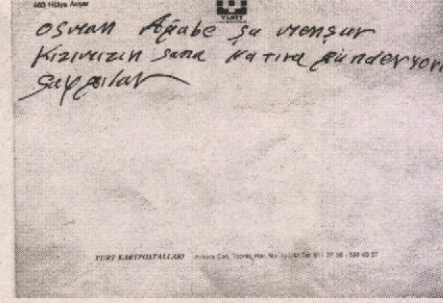
Bazı Kimlik Arayışları

Hülya Avşar'ın kendisiyle çok övündüğü amcalarından Fevzi Avşar, erken bir dönemde Kürt milliyetçiliğiyle tanışmış, 1959 yılında tutuklanan ve Kürt tarihinde 49lar diye anılan bu gruba dahil edilmiştir. Fevzi Avşar, İstanbul Tıp Fakültesini bitiren 1960'larda Kars'a doktor olarak atanır. Kürt aydınlanmasında önemi bir rol oynayan bu grubun birçoğu daha yaşamdadır. Tutuklanan bu Kürtlerin sayısı 49 kişisinden dolayı, grup da öyle adlandırılmıştır. Bu Kürt yurserinin konumu Avşarları bir camia olarak etkilemiş olmalıdır. Yöresel kahramanların yöre halkı üzerindeki etkisini küçümseyemeyiz. Bu renkli şahsiyetlerin baskı altındaki gruplar açısından önem taşıdığı bilinen bir gerçektir.

1970'lerde Ankara'da Üniversite'de okuduğum sıralarda Hülya Avşar'ın akrabalarından oluşan Avşarlar oldukça kalabalıktı. Bir aşiret kadar çoktular. Aralarında sıkı akrabalık ilişkileri vardı. Hemşeri olduğumuz için bunlardan bazılarıyla tanışmış ve arkadaş olmuş-tum. Hülya Avşar'ın halası Dilber Hanım'ın tüm çocukları Ankara'da yaşıyordu. Bizim kurduğumuz Kars Kültür Derneği adlı derneğe bu aileden gelenler vardı. Bunlardan Osman Avşar'ın kızı, Yüksel Avşar ve kardeşleri, başka yöreden gelen insanlarla çok samimi ve sıcak ilişkiler geliştirmişlerdi. Yüksel Avşar Ankara'daki Kürt kolonisine hep yakın durdu. Sanatçı Hülya Avşar'ın kendisi bu büyük aile içinde 'meşhur kızımız' diye anılacaktır. Bunlardan birisi de Zeki Avşar idi. Halk arasında 'Kürt Zeki' diye tanınırdı, Ankara o yıllarda Kürtlerin elindeydi. Zeki Avşar'ın Eşi Gulo, Kürt tarihinde 49'lar diye anılan grubun bir üyesi olan başka bir Kür-

Oturanlar, soldan sağa: Celal Avşar (Hülya Avşar'ın babası), Celal Avşar'ın kardeşi Dilber Avşar, Yeter Avşar. Ayaktakiler; Battal Avşar ve Haluk Ruşen.

Osman Avşar'a gönderilen Hülya Avşar motifli bir kartpostalın arka tarafı.

Soldan sağa: Cemile Avşar, Dilber Avşar (Hülya Avşar'ın halası).

Hülya Avşar'ın akrabası olan bazı Xoçwan'lı (Hasköy) kadınlar.

dün, Şefket Turan'ın kızı idi. Hülya Avşar internetteki Mavi Yansıma adlı sitesinde Avşarlar, özellikle babası ve amcaları konusunda bazı açıklamalarda bulunur: "...Babamlar on dört kardeşler ve her kardeşin yedişer, sekizer çocuğu var. Hepsi okumuş insanlar. Avukatlar ve doktorlar var ailede. Bir de paşalar var tabii ki. Örneğin Kerem Avşar var eski paşalardan. Ankara'da müsteşar Zeki Avşar var. Amcam Fevzi Avşar doktor. Ali Avşar Avukat. Böyle bir ailenin kızınıym işte. Kız alıp vermektten dolayı aileye Kürtlük de karışmış. Ben az buçuk Kürtçe'den anlıyorum, konuşuyorum. Babam güzel Kürtçe konuşurdu, ana dili zaten Kürtçe'ydi. Kalabalık ve muhafazakar bir ailenin kızınıym. Ama aynı zamanda, çok da çağdaş bir ailenin kızındım. Annem ve babam, babam vefat eden kadar hep bir arada, bir evin içinde yaşadılar. Çok düzgün bir aile yapımız vardı. Hala da öyle olduğuna inanıyorum".

Hülya Avşar'ın Kürt Hayranları

Son yıllarda Hülya Avşar'ın etnik kökeni, duruşu ve kimlik arayışları konusunda yoğunlaşan bir ilgi ve artan bir merakın olduğunu görüyoruz. Sayıları milyonları bulan Kürt nüfusunun Hülya Avşar'ı nasıl algıladığı noktası aslında önemlidir. Kürtler arasında artan kimlik arayışlarının Hülya Avşar ve benzeri sanatçıları etkilemediğini öne süremeyiz. Hülya Avşar'ın Kürtler tarafından ne kadar izlendiği konusunda yapılmış anketler de yoktur. Tüm bunlara karşın Kürt izleyicilerin beğenilerinde belli bir berraklaşma ve biçimlenmenin olduğu gözleniyor. Hülya Avşar'ın hayranları arasında Kürt sanatçılarından Ciwan Haco'nun da katılması, Hülya Avşar'ın Kürt hayranlarının sayısında birden belli bir artışa yol açtığı görüldü. Hülya Avşar 25/10. 2003 tarihinde Kanal D Televizyonunda yayımlanan haftalık Hülya Show adlı eğlence programına Kürt sanatçılarından Ciwan Haco'yu konuk etti. Suriye Kürtlerinden olan sanatçı, Türkçe bilmediği için programa yanında Kürtçe ve Türkçeyi bilen Ruken adında Martınlı bir tercümanı getirmek zorunda kalmıştı. Bu programda Kürtçe bazı parçalar okuyan Ciwan Haco bu tercümanı vasıtasıyla

Hülya Avşar ile ayaküstü birkaç dakika sohbet etti. Hülya Avşar zaman zaman Ciwan Haco'ya Kürtçe! takılarak bu yasak dili bildiğini, milyonlarca insana kanıtlamaya çalıştı. Bildiği Kürtçe sözcükleri sıraladı: Here (git), were (gel), heye (var), tune (yok), yek (bir), du (iki) ere (evet), na (hayır)...Son derece keyifli geçen bu Hülya Avşar ve Ciwan Haco buluşması basında yankılara neden oldu. Hülya Avşar onunla film bile çekebileceğini belirtmiştir. "...Hülya Avşar, Haco'nun birlikte film çevirme teklifine ise şu sözlerle karşılık verdi: 'Aaa bu adam Ömer Şerif'e benziyor. Neden bir filmde oynamayalım ki...' Kanal D Televizyonu'nda yayımlanan bu program, Türkiye'de bu sıralarda Kürtlere verilmek istenen demokratik bazı kültürel ve dilsel hakların bir ifadesi ve can-

lı bir örneği olarak kamuoyuna takdim edildi. Hülya Avşar'ın hayranlarından olan Dışişleri Bakanı Abdullah Gül, İtalya'da bulunduğu bir sırada, üstü kapalı olarak bu konuya değinme gereğini duymuştur. Konu basına Hülya Avşar Diploması diye yansımıştır. Hülya Avşar'ın Kürt kültürüne yakın ve sıcak bu duruşu doğal olarak Kürtler arasında bir memnuniyet yarattı. Hülya Avşar, Yılmaz Erdoğan'ı davet ettiği programlarından birisinde de Keça Kurdan (Kürt kızı) adlı bir parçayı beraberce okumuşlardı. Böyle bir kimliğin Hülya Avşar'a yakıştığını öne süren kesimler arasında hem Kürtlerin ve hem de Türklerin bulunmasını, bir değişimin küçük ama anlamlı bir işareti olarak algılayabiliriz. Bu durum, şimdiki kadar Hülya Avşar'ı 'basit şarkıcı kadın' veya 'şımarık bir kız' olarak kabul eden anlayışın terk edilmek üzere olduğunu da gösteriyor. Zamanla şımarık, hoş sözcüğüyle eşanlamlı olarak kullanıldı.

Sadece Türkiye Kürtleri arasında değil, Hülya Avşar'ın diğer parçalardaki Kürtler arasında da hatırı sayılır büyüklükte hayranları bulunmaktadır. Özellikle Irak Kürtleri arasında İbrahim Tatlıses ve Hülya Avşar'ı tanımayan yoktur. Bazı çocuklar bu sanatçıları Türk TV kanallarından izleyerek Türkçe bile öğrenmiştir. 2003 yılının Mayıs ayında Ankara'ya uğradığımda Yüksel Avşar ile birlikte buradaki Irak'ın Kürt temsilcisi Sefin Dıza'yı ziyaret etmiştim, anladığım kadarıyla o da bir Hülya Avşar hayranı. Sözleri arasında bir ara Hülya Avşar'ın Irak Kürtleri için bir konser verme konusunu gündeme getirmişti. Hülya Avşar'ın hayranları çok fazla, belki de milyonları bulmakta. Bu hayranlarından birisi, Hülya Avşar'ı 'Güneş sisteminin en güzel kadını' olarak tanımlamak ve Kürt kökenli başka bir hayranı da görüşlerini daha değişik bir biçimde noktalar:

"...Harika bir bayan. Öncelikle zeki, aşırı derecede güzel, başarılı, seksi, çok iyi bir eş ve anne ve buram buram kalite koyuyor. Onu kıskanmamak elde değil...Hülya! harika bir kadınsın ne de olsa Kürtün, bundan dolayı da ayrı bir hayranlığım var sana..." (www.camia. Net Forum: Ünlüler / Hülya Avşar).

1959 yılında tutuklanan Kürtlerden, 49'lardan Fevzi Avşar (Hülya Avşar'ın amcası) ve eşi Nedime Avşar.

[müslümyücel]

Sevdadan yana, kim olursa olsun
yaşsa başca ileri
geçemezlerdi bizi
ne yedi kat göklerdeki melekler
ne deniz dibi cinleri
hiçbiri ayıramaz beni senden
güzelisin Annabel Lee

Hülya, Hülya'nın Hülyası'dır

HÜLYA Avşar ile ilgili haberler okudukça Edgar Allan Poe'nin ünlü Annabel Lee şiiri aklıma geldi. Poe bu şiirinde sözcüklerin "olağan anlamlarıyla" bir dil kurar, aşkın bir güzelliğe götürür ve biz dipsiz vadiler, kıyasız denizler içinde gidip geliriz. Gidip gelen hayat karşısında söyleyecek her söz aslında "yedi kat göklerdeki melekler" ve "deniz dibi cinleri" içindir. Cinler çarptığı zaman meleklerle, melekler kanatlarını açtığı zaman cinlere sığınırız. Biten şeyler karşısında insanın söze dönüşümüdür bu ve söylenen her sözün altında biz kalırız. Çünkü göstergeler tarafından kuşatılmışız ve artık insanın anlamı kalmamıştır.

Hülya Avşar'ı bugüne kadar yakından hiç görmedim. TV ve sinema ile hareketlerini, gazetelerden fotoğraflarını gördüm. Konuşan bir kadın gibi görünüyör Hülya Avşar, ancak bu konuşan kadın ne kadar konuşursa konuşsun büyük bir sessizliği söylüyor, bakışları mı çok derin yoksa baktığı nesnelere ve insanlara mı çok boş, bunu bilmiyorum. Kaya Çilingiroğlu ile boşandığı zaman diliminde gazetelerde ve TV'de görülen fotoğraflarına baktım uzun uzun. Konuşan, kendini sözcüklerle açıklayan bir kadının yüzü vardı, ancak yine o bildik sessizlik konuştuğu her kelimeye yüzünden okunuyordu, arkadan gelen kahkahalar ise sessizliğin ne kadar geniş olduğunu söylüyordu.

Kaya Çilingiroğlu ile boşanmıştı, üstelik kameralar karşısında "aldatılan" bir kadın vardı ve o yine garip bakışıyla insanlara barksan, sanki sizler diyordunuz, sizler geleceğin ilkel toplumunuz diye haykırıyordu. Kaya Çilingiroğlu ise geleceğin ilkel toplumu içinde valizini alıp "imam nikahlı" eşiyile tatile çıkıyordu, sevdiği spor golfü. Yüzeysel bir çeşitlilik, karmaşık ruh yapısının özetlendiği yüz ifadeleri ve yavanlığın binbir tanımı yüzünden okunuyordu. Yeşil ışıkta bu, tek

kelime ile yeşil. Artık boşanmıştı, yüzündeki ifade ifadesizlikti. Geldiği kültürün bütün katmanları vardı sözlerinde, özellikle SHOW TV'de sarhoş sarhoş verdiği demeclerde bu gözle görünüyordu. Deprem bölgesiydi onun kalbi, onun hayatı ve bu yüzden yaşadığı aşklarda fay hattı üzerine kurulmuştu, yüzeylilik en küçük bir dokunuşta bile hissedilecekti, bütün kara sularına açtı.

Hülya ise tipik bir Doğulu kadındı, her ne kadar İstanbul ve Ankara havasıyla büyümüş olsa bile Doğulu bir kadındı, sanki boşanmamıştı, sanki üstüne kuma getirilmişti, ki böyle olmasa Kaya Çilingiroğlu'nun yaptığı her çapkınlığı üstüne kuma getirilmiş bir kadın edasıyla karşılar mıydı? Köy Meclisi toplanıp, en ihtiyar adam (Ali Şen) son sözü söylerken susan kadın yine Hülya Avşar olabilir miydi? Ama bakışları, basın açıklamasında bir çocuk telaşıyla yaptığı el kol hareketleri aslında yapılan yanlış bir evliliğin faturasını gösteriyordu, bedel ise ağırdı. Hiçbir şeye ve hiçbir kimseye gönderme yapmayan Hülya Avşar'ın bakışları, bu fay kırığına karşı Kars'ın bin yıllardır ayakta kalan eski evlerini hatırlatıyordu: Karşı taraf yani Kaya Çilingiroğlu yok olmanın büyüyle bu yapıya karşı özünde, asla duramazdı, ama kent, ama İstanbul ve TV ekranları bir kez daha yanlış bir tarihin savaş kahramanı olarak giden erkeği karşımıza koyuyordu. Tek başına yemek yiyenlerin dışlandığı, tek başına şarkı söyleyenlere deli yaftasının yapıstırıldığı, bir araya gelmenin balo ya da karnavala dönüştüğü maskeli Türkiye'de kuşkusuz derin bir sessizlik verilecek tek yanıtı.

Kaya Çilingiroğlu Türkiye'nin ne düşü ne de gerçeğidir. Hülya Avşar Türkiye'nin hem düşü hem de gerçeğidir. Kaya Çilingiroğlu gerçekleşmiş biridir, Hülya Avşar ise tek kelime ile kendi emeğinin efendisidir, kendini gerçekleştirmiştir. Kaya Çilingiroğlu bir taklit, dönemin bir haritası olarak her dönem karşımıza çıkabilir, Hülya Avşar ise taklit edilebilir, ama asla bir benzeri çıkamaz. İkisinin yüzü ve ifadeleri de zaten bunu belgeler: Kaya Çilingiroğlu güldüğü zaman bu bir zorunluluktur, gülmesi gerektiği için gül-müştür; Hülya Avşar ise içtendir, bir zorunluluk değildir onda gülmek, bir iş hiç değildir. Çilingiroğlu'nun her gülüşünde bir haz vardır, bir elmanın tadı gibi; Hülya Avşar'da bir dirim ve insan vardır. Bu yüzden Hülya Avşar'ın gülüşü hepimizin o derin sessizliğinin doğal bir uzantısıdır, Çilingiroğlu ise geleceğin ilkel toplumunun gülme biçimi olan sırtmayı önerir. Hülya Avşar Doğudur, tek kelime ile Batılı olamayan, bunun için çok çabalasa bile hep Doğulu kalacak olan biridir. Boşanmanın ilk günlerinde, haberler TV ekranlarında şimşek gibi çaktıklarında Kaya Çilingiroğlu tatile giderken, Hülya Avşar çocuğuna sarılmıştır: Doğru duyudunuz, Batı düşüncedir. Batı'da bütün işler ister bireysel, ister kamusal olsun, her şey bir gizlilik içinde yürütür ve gizlilik kendini saygı ile örter. Doğru'da ise her şey ortadadır, insanlar duygularının gölgesinde düşüncelerini üretir, öyle yaşarlar. Kaya Çilingiroğlu bol reytingli dizilerin arasında giren bir reklam, Hülya Avşar filmin kendisidir. Bu yüzden, bu boşanma uyuyan güzeli uyandıran bir öpücüktür.

Reklamın hayaleti, filmin gerçek biçimine yenilmiştir. Doğu ile Batı arasında diyalektik bir bağlantı yoktur: Düş ve maddi hayat aynı kefenle gömülmezler bile. Çünkü Hülya, Hülya'nın Hülyası'dır. Kaya Çilingiroğlu bu evlilik süresince, TV camlarına ve gazete sayfalarına yansıdığı ve benim gözlemleyebildiğim kadıyla bu evliliğe bir pasaport gözüyle bakmıştır. Hülya Avşar'dan önce Çilingiroğlu kaç kişinin hayatında vardır? Çilingiroğlu'nun hayatımızdaki varlığı Hülya Avşar'ın verdiği vizedir, ki en büyük ülke belki de bu ilişkiden doğan bebektir, şimdi okullu olan Zehra'dır.

VE MEDYA!

Medya kahramanlar yaratır, onlara ün verir, özü ise tek kelime ile sıkıntılıdır, ki bu sıkıntı haber sıkıntısıdır. Hülya Avşar ile ilgili haberlerde kullanılan dil reytingle girilen saşkın zoraki bir ifadesidir. Az sonra diye sunulan haberler, az öncekinin tekrarıdır, bizim ve ses aracılığıyla yaratılan ritim bir kaos ortamını sergilemek için kullanılmıştır. İfade etmek yok, deşifre etmek var; reytingle yapılan pazarlıktan sonra elde edilecek küçük bir aferin var. Kaya Çilingiroğlu kameralara farklı, Hülya Avşar ise tipik bir öteki olarak sunulmuştur; Kaya Çilingiroğlu giden-bitiren bir adam rolüyle yansırken, Hülya Avşar taciç edilmiştir: Hayatı bir aksesuar olarak sunulmuş, aldatılan kadın rolünü oyna denilmiştir. Tam tersini bir düşünelim. Hülya biriyle imam nikahlı! O zaman medya ne yapardı? Kuşkusuz Hülya Avşar'ın filmlerinden bile kareler alarak, bu boşanmaya belgeler toplardı. Medya Hülya Avşar ile ilgili haberlerde bir ilişkinin tarihçesini çıkartmadı, bir evliliğin indirimli satışını sundu, kötü bir sınavdı. Bütün muhabirler haberleri sunarken, dikkat ettim gülmüyorlardı, hatta Kaya da Hülya da bizim dostumuz demekten kendilerini alamıyorlardı ve bu halleriyle benim gibi vasat TV ve gazete izleyicileri için bir felaketin gizli anlaşmasını yapan birer figürandılar. Su üstünde yürüten bir aristokrat ile, ayakları toprağa basınca dünyayı tanıyan bir kadının hikayesiydi oysa. Hülya Avşar aşkın "sıcak yuva masalına", Kaya Çilingiroğlu aşkın prestij olduğuna inandı, hepsi bu... Ayrıca medyanın hatırladığı başka bir şey vardı ki bu Hülya Avşar'ın güzelliğiydi, oysa güzellik yüzyılımızda sermayenin bir biçimiydi ve bu biçim ruhu dışlayarak yaşıyordu. Bir Hülya Avşar ruhu da vardı?

E-5 Karayolu üzeri Revan Plaza-B Beylikdüzü/ İSTANBUL

Tel: 0(212) 852 58 18 Fax: 0 (212) 85258 25 www.revan.com.tr e-mail: revan@sunergonline.com

HAYDİ KIZLAR OKULA!

SİZ BİZE BUYRUN!

GELİM!

KÜRT MANSUR ŞEBBOY!

- Kürt halkını anlamıyorum. Bi kere Kürtçe konuşuyorlar.
- Hadi bu kusur hoşgörülebilir, peki ya şiveli Türkçelerine ne demeli! Duyunca tüylerim(dikkat edin tüylerim diyorum, çünkü killar sevgili Kürt halkına özgü bişey) diken gibi oluyor.
- Benim de asılım Kürt. Ama asılmışlar!
- Bu yüzden bir Türk gruba girince, kasılıyorum! Ahahhahihohu! Oyy!
- Neyse, onca acılar yaşandı, bunun hesabını kim verecek... Kim Basinger mi? Hahaohu! Oyy!
- Çok güzel halay çekiyordum, ama zamanında elimden tutan olmadı!
- Şehit anası çok acayip bişey. Öyleleri var ki, bir oğlunu dağda, diğerini askerde kaybetmiş. Doğulu işte, doğum kontrolü denilen bişey var, bi çocuk neyine yetmiyor? Deniz anaları bile daha modern! Hohohooo. Hoybur!
- Kürtlüğümden hiçbir zaman utanmadım! Çok utanmazım! Hehehehooy. De loy loy.
- Bi dönem gözaltına alındım. Suçluları bir bir teşhis ettim, çıktım!
- Yılmadım. Hehoho. Hehehiii. Hi, hi dağılın ülenn, navemim edoye!
- Metin Üstündağ diye ismini şimdi hatırlamayadığım bir üstadım :) "Kürtler karpuz yemiyor mu? Sevişmiyor mu? Daha ne istiyorlar, anlamıyorum" demmişti, ne kadar da doğru bir tespit! O zaten hep bir adım öndeydi!

BİR OĞLUNU DAĞDA, BİR OĞLUNU ASKERDE KAYBETMİŞ.

KES KAL İSTİ SU

ŞİMDİ ÇOCUKLUĞUNUZA DÖNECEĞİZ!

ÇOCUK LUK MU?

AFFEDERSİNİZ, ÇOCUKLUK ETTİM!

DEMEK TOPUĞUNDAN VURDUN ADAMI HA!

Bİ TEK ORASINI GÖREBİLDİM!

SENLE ÇOK İŞ YAPACAZ!

BENİM KARIM OLUR MUSUN?

BU YÜZDEN SEVİYORUM SENİ!

REW
rewhat@esme

HAT
dergisi.com

* Kenan da kim demeyin!
Bu Kenan, birgün dergiyez gelmiş ve ona sayfasını açan herkese para vereceğini söylemiş. Bu Kenanı bulun!

BENİM KARIM NE OLACAK?

İYİ O ZAMAN!
TEY, TEY, TEY...

ERGENEKON VE BİLİNMEYENLER!

GELİN LAN GELİN!
BEN YOLU BİLİYORUM!

coskun aral
coskun aral@esmerdergisi.com

Tüketerek değil, üreterek yaşamak!

imajı olmadı.

Dünya toplumlarını birkaç gruba ayırabiliriz... Örneğin bilgiye değer veren toplumlar var. Ekonomilerindeki en büyük payı bilgiye endeksli yatırıma yani teknolojiye, kültüre, sanata kısaca insana yatırım yapan ülkeler var. Amerika, Avrupa, Japonya, Yeni Zelanda, Avustralya. Buralarda herşey bilgi doğrultusunda.

Diğer taraftan anı yaşayan ve başkaları tarafından sunulmuş tüketen ülkeler var. İşte Afrika, Latin Amerika'nın bir bölümü vs. Bir de geçmişte yaşayan ülkeler var, Hindistan gibi. Öte yandan gelenekçi ülkeler var Japonya, Çin, İran, İsrail gibi ama bunlar akıllı gelenekçi ülkeler.

Şimdi geleceğe yönelik kimler daha şanslı durumda diye bakarsak, bana göre akıllı gelenekçi ülkeler daha şanslı. Mesela Çin Batı'nın teknolojisini aldı kendi gelenekçi yapısı ve insan gücüyle birleştirdi. Bu ülkeler kısa bir zaman sonra bu akıllı politikalarıyla dünyanın en büyük gücü haline geleceklerdir. İsrail küçük bir toplum ama o binlerce yıllık baskının getirdiği buluşturma ve birleşimle büyük ekonomik güçlerden birisi. İran üç bin yıllık Fars geleneğini İslam'la buluşturdu. Dünyada sanayi devrimini duraklama dönemine girdiği inançlarda arayışların başladığı dönemde Fars felsefesiyle İslam'ı buluşturup bir yer sağlamaya çalıştı ama uygulamada hatalar olduğu için arzu ettiği performansı gösteremedi. Yani devrimini tam anlamıyla ihraç edemedi ama halen çok güçlü bir ülke.

Türkiye kendi gücünü bilmeyecek kadar bilgisiz, bilgiye değer vermeyen bir

Türkiye kendi gücünü bilmeyecek kadar bilgisiz, bilgiye değer vermeyen bir kadro tarafından yönetildiği için gücünü bilmiyor. Çok geniş bir coğrafyada müthiş bir zenginliği var bu ülkenin. Genç bir potansiyeli var ama bilgiye önem vermeyen insanlarla yönetildiği için bu potansiyelin farkına varılmıyor.

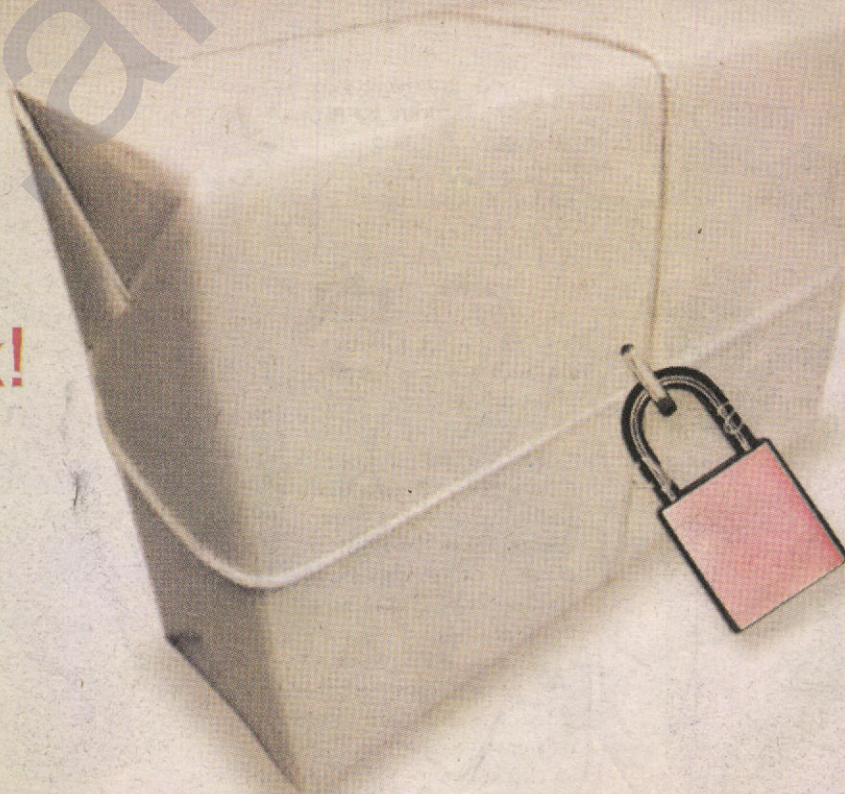

kadro tarafından yönetildiği için gücünü bilmiyor. Çok geniş bir coğrafyada müthiş bir zenginliği var bu ülkenin. Genç bir potansiyeli var ama bilgiye önem vermeyen insanlarla yönetildiği için Afrikalı gibi anı yaşayan, geçmişle de hamaset yapan bir yapılanması var bu ülkenin maalesef.

Bu durum bizi biraz önce saydığımız kategorilerin arasında bir yerlerde bırakıyor. Batının korkusu şu; Türkiye tüketiminde batı standartlarının üstünde. Mesela en

fazla cep telefonu bizde var. Lüks yapılanmada batıyı aşıyoruz. Ama üretmiyoruz. Yani medyanın da katkısıyla tam bir tüketici toplumu olduk, ama çalışmadan kazanan, yani ölmeden cennete girmeyi arzulayan bir toplumuz şu anda. Bu durum batının iştahını arttırıyor. Çünkü ürettiği mercedesi satın alacak insanlar burada ama bu toplumsal yapının yukarıda söylediğim çarpıklıklarının neden olacağı huzursuzluklardan da korkuyor.

**İstanbul'da
tüm teslimatları
güvene aldık!**

İSTANBUL DAĞITIM

Perpa Ticaret Merkezi A Blok Kat:11 N:1348 Okmeydanı İstanbul

Tel: 0212 320 95 01 pbx Faks: 0212 320 95 01

Vasiyet Sokağı

"Haydar Ergülen" için

Çıktığımda akşam olurdu saklandığım yerden
çocuktum
solardı yakamdaki beyaz karanfil
üzgün olurdum eve dönerken .

Eski bir ıslık kadar eskiydi kalbim
çocuktum
'ben Allah'ın gölgesiyim !' dediğimde
oyun dışı bırakılmışım yere düşerken .

Akşamın fotoğrafına korkuyla ilişirken yüzüm
çocuktum
üşüyorum şimdi , çok yorulduğum
tuhaf bir rüyayı hatırlamaya çalışırken .

Uykudaydı her şey , bir türlü dokunamadığım
çocuktum
en güzel kızlar kiliseye yakın otururdu
gülsularıyla yıkardım saçlarını meleklerin.

Seni öptükçe mum kokulu bir mektuptu okuduğum
çocuktum
O ölümler mi , kimbilir kaç oldular görünmeden
Anlamışlardır uzaktaki ayrılığı , okudukları
sözcüklerden .

a.ertanmısırlı

Diyarbakır'ın sevilen doktoru Fuad Bey

*Ji wê here bêje Fuad Beg
Şi Kurmanca ra rêzani tu bê sek*

*Qelem fêde dike îro to rabe;
Xewa şîrîn ji bo me pîr ezab e
Cigerxwin*

YAKIN dönemin önemli Kürt aydınlarından biri olan Dr. Fuad, Diyarbakır'ın Çermik ilçesinde dünyaya geldi. Yörenin tanınmış ailelerinden Hacıkadiroğulları'ndan olan Dr. Fuad, tıp eğitimi gördü. Okulu bitirdikten sonra Diyarbakır'a geri dönen Dr. Fuad, burada yaptığı hizmetlerle kısa sürede yöre halkının sevgilisi oldu. Yoksul ve kimsesizleri ücretsiz tedavi eden Fuad Bey, dönemin siyasi akımlarının dışında da kalmadı.

Dönemin en güçlü örgütü olan Azadi'nin Diyarbakır temsilciliğini, Ekrem ve Kadir Cemilpaşa, Abdülgani Bey, Dr. Nazım Bey, kaymakam Adnan Bey ve binbaşı Mustafa Bey'le birlikte yürüttü. Fuad Bey, konuşma yeteneğini kullanarak Musul ve Süleymaniye'yi de içine alan geniş bir bölgede propaganda ve örgütlenme işini de üstlendi. Kadri Cemilpaşa hatıralarında, Dr. Fuad Bey'den "Son derece dirayetli, cesur, iyiliksever bir yurtsever" olarak bahseder.

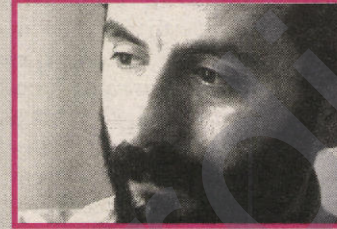
Şeyh Sait İsyani'nin önder kadroları arasında yer alan Dr. Fuad, isyan bütün şiddetiyle devam ederken, diğer temsilci arkadaşları ile birlikte Diyarbakır'daydı. Ekrem Cemil Paşa anılarını kaleme aldığı "Muhtasar Hayatım" isimli kitabında, o dönem yerel kıyafetlerini giyerek halkın arasında dolaştıklarını, böylece insanlara en azından manevi olarak cesaret vermeyi amaçladıklarını söyler.

Dr. Fuad isyanın en harlı dönemlerinde, İstanbul'da yaşayan akrabası Ferit Paşa'ya yazdığı mektupta şunları kaleme alır: "Aylardan beri ciddiyetle faaliyete geçen Bağdat ve Musul'daki Kürt İstiklâl Komitesi'nin emir ve işareti ile Hınıs Şeyhi Sait Efendi ayaklanarak Hani ve Lice'ye kadar geldi. Şimdi Diyarbakır'ın sekiz, dokuz saat kadar kuzeyinde büyük bir savaş oluyor. Allah encamının hayretsindir. Halep'teki Kürt Cemiyeti de aynı amaçla Kürte ri ayaklandırmak üzere. Muş ve çevresi aşiretlerin eline geçti. Sonuç olarak şimdiye kadar amaçlanan Kürdistan fikri, hükümeti ciddi düşündürmeye başlamıştır. Bakalım ne olacak?"

Bendeniz gördüğüm ve geçirdiğim derbeder günlerden sonra bekleme dönemi yaşıyorum."

Bu mektup, isyan bastırıldıktan

sonra İstiklal Mahkemesi'nde yargılanan Dr. Fuad'ın suçlu bulunmasında ve Şeyh Sait İsyani'nin önceden planlandığına dair en önemli delil olarak gösterildi. Siyasi faaliyetleri konusunda son derece ketum olan Dr. Fuad'ın idamına bir gerekçe daha vardır; o da isyan sırasında kent içinde yerel kıyafetlerle dolaşmasıdır. Diyarbakır halkı tarafından çok sevilen Dr. Fuad Bey, bu gerekçelerle birlikte yargılandığı Şeyh Eyüp ile birlikte, 17 Nisan 1925'te Diyarbakır'da asılarak idam edildi.

mehmetaliizmir
mail@esmerdergisi.com

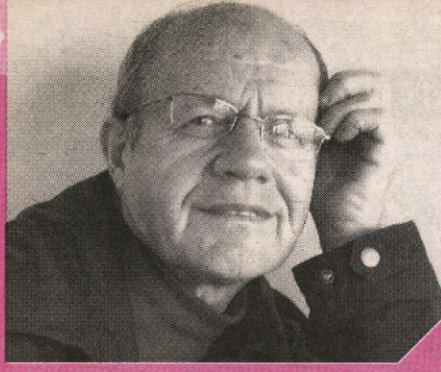
Dr. Fuad'ın idamı, Şark İstiklal Mahkemesi'nin göreve başladıktan sonra aldığı ve uyguladığı ilk idam kararı oldu. İdam sehпасına çıkan Dr. Fuad'ın son sözleri şunlar oldu: "Vatan uğruna yiğitçe ölmek her zaman için aklımdaydı. Bugün üzerinde asıldığımız bu topraklarda bir zaman gelecek özgürlük bayrağı dalgalanacak."

Dr. Fuad son derece birikimli ve entelektüel bir Kürt aydınıdır. Çeşitli dergilerde şiirleri yayınlanan Dr. Fuad Bey'in maalesef elimize ulaşabilen şiirlerinin sayısı son derece az. En büyük hayallerinden biri Diyarbakır'da "Mezopotamya" isimli bir gazete çıkarmak olan Dr. Fuad, ne yazık ki bu hayalini gerçekleştiremedi.

Dr. Fuad'ın ailesi sonradan Erkmen soyadını aldı. Eski Danıştay Daire Başkanlarından ve CHP senatörlerinden Kâmuran Erkmenoğlu Dr. Fuad'ın yeğenidir. Erkmenoğlu, ünlü şair Cahit Sıtkı Tarancı'nın damadıdır. Dr. Fuad'ın biri kız, ikisi erkek, üç çocuğu vardır. İlk eşinden doğan oğlu olan Muzaffer, babasına yapılanları unutmamak için soyadını Öldürülenoğlu olarak değiştirmiştir. Dr. Fuad'ın küçük oğlu Mehmet Fuat Erkmen'in yolu da Apê Musa ile kesişir. 1949 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitiren Mehmet Fuat Erkmen öğrencilik yıllarında Musa Anter'in sahibi ve yöneticisi olduğu Aksaray'daki Fırat Talebe Yurdu'nda kalır.

Şeyh Sait İsyani kesinlikle feodal bir isyan değildir. İsyanın örgütleyicileri ve lider kadrosu son derece birikimli ve aydın kişilerdir. Ancak bu kadroların bir çoğu daha isyan başlamadan önce yakalanıp hapisanelere konulmuştur. Bu yüzden de isyanın seyri konusunda müdahil olamamışlardır. Şeyh Sait'in torunu Abdülmelik Fırat, Uğur Mumcu ile yaptığı ve Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan bir söyleşisinde, Şeyh Sait İsyani ile kurulabilecek olası bir Kürt devletinde Dr. Fuad'ın yöneticilik yapacak isimlerin arasında olduğunu söyler. Diğer isimler ise şöyledir: Seyit Abdülkadir, Yusuf Ziya, Cibranlı Halid Bey, Kemal Fevzi, Ekrem Cemilpaşa...

[İsmail Beşikçi]

DOKUZUNCU Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel 29 Ağustos 2005 tarihli Radikal gazetesinde, “başarısız devlet” nedir” başlıklı bir yazı yayınladı. Radikal gazetesi bu yazının, Süleyman Bey’in, 26 Ağustos 2005 tarihinde İstanbul’da, Bilgi Üniversitesi’nde düzenlenen “Birinci. Uluslararası Dünya Konferansı”nda ‘başarısız devletler’ başlıklı oturumunda yaptığı konuşmanın, makale versiyonu olduğunu belirtmektedir.

Süleyman bey yazısına/konuşmasına, Büyük Petro’nun bir sözüyle başlamaktadır: “Deli Petro Paris’i ziyaretinde Kardinal Rişliyo’nun heykeline sarılıp ‘sağ olsaydın, Rusya’yı ikiye bölerdim. Bir yarısını sana verirdim ki, bize öbür yarısını nasıl idare edeceğimizi söyleyesin’ demiştir.” Dokuzuncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel’in konuşmasına veya yazısına böyle bir sözle başlaması beni çok şaşırttı. Bu konuşmada/yazıda Süleyman Bey, iyi yönetim nasıl olur sorununa açıklamalar getirmeye çalışıyor. Bu bağlamda ‘başarısız devlet’, ‘güçlü devlet’, ‘zayıf devlet’ tanımlarıyla ilgili analiz yapıyor. Bu ilişkiler çerçevesinde silahlı kuvvetler ve yönetim ilişkilerini irdeliyor, askeri müdahalelere vurgu yapıyor.

Burada, Süleyman Bey’in o günlerde yayınlanan başka bir konuşmasına ve açıklamalarına da işaret etmek gerekli olmaktadır. 11,12,13 Eylül 2005 tarihli Radikal gazetelerinde Murat Yetkin’in Süleyman Demirel’le yaptığı geniş bir röportaj yayımlandı. “Demirel 12 Eylül’ü anlatıyor” başlığıyla yayımlanan, üç gün süren bu röportajda Süleyman Bey “yönetemedik, gücümüz yetmedi, tartışamadık, bastırdık” diyor.

Başarılı devlet ‘güçlü devlet’ arayışı içinde olan Dokuzuncu Cumhurbaşkanı’nın Büyük Petro’nun bir tutumuna ve düşüncesine vurgu yapması dikkate değer bir olaydır. Süleyman Demirel’in bu vurgusu, bende şöyle bir düşüncenin uyanmasına neden oldu: Süleyman Demirel, 1950’lerin başından itibaren Türk siyasetinin içindedir. Bürokrat olarak, parti başkanı olarak, başbakan olarak, muhalefet lideri olarak, askeri darbelerle karşılaşmış, gözaltına alınmış bir başbakan olarak, yasaklı bir siyasetçi olarak, cumhurbaşkanı olarak, siyasal ve toplumsal gelişmeleri izleyen bir kişi olarak Türk siyasal hayatının önemli bir aktörüdür. Süleyman

Demirel 55 yıllık siyasal yaşamında acaba şöyle düşünmüş müdür: Kürtleri Türkleştirmekten vazgeçelim, Kürtleri bastırmaktan vazgeçelim, Kürdü Kürt olarak tanıyalım, Kürdü Kürt olarak yönetime katalım. Toplumsal ve siyasal gerginlikler ancak böyle yumuşayabilir.

Büyük Petro Rusya’yı iyi yönetebilmek, iyi yönetimin sırlarına erebilmek, bunları öğrenebilmek için ülkesini ikiye bölüp, yarısını Kardinal Rişliyo’ya vermekten, geriye kalan yarısını da nasıl idare edebileceğini ondan öğrenmekten söz ediyor ve bu söz, iyi yönetim arayışında olan Süleyman Demirel’i etkiliyor. Biz ülkenin yarısını Kürtlere vermekten falan söz etmiyoruz.ç Kürtleri Kürt olarak tanımaktan, Kürtleri Türkleştirme sürecini, Kürtleri bastırma sürecini terketmekten, Kürdü Kürt olarak yönetime katmaktan söz ediyoruz. Kaldı ki buralar zaten Kürtlerin yaşadığı topraklardır, Kürtlere ait olan topraklardır. Zaten hakları olanlar Kürtlere verilecektir.

Dokuzuncu Cumhurbaşkanı’nın bunları düşündüğünü, bu duygular içinde olduğunu hiç sanmıyorum. Kürtleri bastırma ve Türkleştirme politikasını sürdürmekten, ancak Türkleşen Kürtlere kamu yönetiminde görev vermekten yana bir politika izlendiği yakından bilinen bir gerçek...

1970 yılının yaz aylarını hatırlayalım. O dönem Süleyman Demirel başbakanı. Özel birliklere o zaman ‘komando’ adı veriliyordu. Komandolar köylere giriyor, bütün köy halkını evlerinden çıkıyor, köy meydanına topluyordu. “Bu köyde şu kadar firari var, onları sakladığınızı biliyoruz, onları derhal bize teslim edin” diye direktifler veriyordu. “Bu köyde şu kadar kaçak silah var, bunları biliyoruz, bu silahları derhal bize teslim edin” diye emirler yağdıyordu. “Firariler” ve “kaçak silahlar” teslim edilmeyince işkence başlıyordu. Aslında “firariler”, “kaçak silahlar” bahaneydi. Toplu işkenceler söz konusuydu. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar herkes işkenceden geçiriliyordu. Yaygın bir işkence türü de

Süleyman Demirel’in düşünceleri üzerine

Dokuzuncu Cumhurbaşkanı veya Türk yönetimi, başkalarının Türklere karşı yapmalarını istemedikleri şeyleri neden Kürtlere yapıyor? Güçlü devlet, hep devletin zorlayıcı baskı araçlarının gücüyle mi sağlanacaktır?

şuydu. Orta yaşlı erkekler, yani gelinleri, damatları, torunları olan erkekler özel olarak ayrılıyordu. Onlar cırlıçpırlak yapıyor, erkeklik organlarına ip bağlanıyor, ip kadınların eline veriliyor, dipçik zoruyla köyde dolaştırılıyorlardı. Bismil ve Silvan köylerinde, Diyarbakır’ın merkez köylerinde, Mazıdağı, Derik, Midyat, Savur, Erüh köylerinde,

Malazgirt ve Karayazı köylerinde, Viranşehir, Hilvan köylerinde bu tür işkenceler, hakaretler çok yaygındı. Devrimci Doğu Kültür Ocakları 15 Mayıs 1970 tarihinde Beşinci Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay’a gönderdiği bir araştırma raporuyla bu hakaretleri ve işkenceleri ayrıntılarıyla dile getirmiştir (DDKO Dava Dosyası Cilt 1, Ankara 1975, s.595-603).

Bunun ne kadar onur kırıcı, alçaltıcı bir davranış olduğu açıktır. Bunun bir terör oluğu da açıktır, devlet terörü... Böylesine bir hakarete ve işkenceye neden başvuruluyor? 1969-1970 yıllarında Devrimci Doğu Kültür Ocakları kuruluyor. Devrimci Doğu Kültür Ocakları’nın kurulmasıyla, Kürtler arasında, kırsal kesimde ve kasabalarda milli bilinç gelişmeye başlıyor. O yıllara kadar, Diyarbakır’a gelmekten çekinen köylüler, buralara rahat bir şekilde gelmeye başlıyor. Devrimci Doğu Kültür Ocakları’nın bürolarına uğruyor, bu bürolarda itibar görüyor. Gençler, köylülerin şirdeki işlerini yapmalarına yardımcı oluyor. Halbuki, 1960’ların ortalarında bile, köylüler Diyarbakır’a geldiklerinde, çocuklar, “Kürt gelmiş!” diye, onlara taş atarlardı. Çocuklar, giyimlerinden, konuşmalarından duruşlarından dolayı köylüleri aşağılardı. Esnaf da köylülere karşı böyle bir tavır içindeydi. Diyarbakır’a gelen köylüler, Türkçe konuşmak zorunda olduklarını hissederlerdi. Kürtçe konuşanlar, “Kürt” diye aşağılanırdı. Bu yüzden pek çok köylü Diyarbakır’a gelmekten çekinirdi. Türkiye İşçi Partisi’nin kuruluşu, öğrenci derneklerinin faaliyet geçmesi, Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi’nin çalışmaları, Doğu Mitingleri’nin yapılması, özellikle Devrimci Doğu Kültür Ocakları’nın kurulması, DDKO’nun Kürt şehirlerinde ve kırsal alanlarda aktif bir şekilde çalışması, bu süreci tersine çeviriyor. Örneğin, köylüler DDKO bürolarında Kürtçe konuştuğu zaman daha çok itibar görüyorlar. İşte bu hakaret ve baskı bu gelişmeyi frenleme ve saptırma, bastırma amacını taşıyor.

Neden böylesine ağır bir hakaret ve işkence yönetimi uygulanıyor? Kürtler erkeklikleriyle övünen bir toplumdur. Kırsal kesimde yaşayan herhangi bir Kürde kaç çocuğun var diye sorulduğunda “7, 8, 10, 11...” diye cevap verir, çocuklarının, torunlarının sayısını bilemez olduğunu söyler. Çocuk sayısının artması erkekliğinin bir göstergesidir. İşte erkekliğiyle böylesine övünen bir topluma, uygulamaya konan hakaret ve aşağılama yöntemi bu olmuştur. Böylesine bir hakaretle ve aşağılanmayla karşılaşan fakat buna tepki gösteremeyen bir toplum değil milli haklarıyla, özgürlükleriyle ilgili taleplerde bulunsun, bizim köy yolu yok, suyu yok, bunlar sağlansın gibi taleplerde bile bulunamaz. Buysa tam bir bastırma operasyonudur. Bunları neden yazma gereğini duyuyoruz. Bu açıklamaların, Süleyman Demirel’in düşünceleriyle ilişkisi şudur:

On metre pazenden on tane pijama çıkar

Yukarıda Süleyman Demirel'in Radikal gazetesi yazarı Murat Yetkin'le üç gün devam eden geniş bir röportajı yayınlandığını belirtmişim. "Demirel 12 Eylül'ü Anlatıyor" başlığıyla yayımlanan bu röportajın 11 Eylül 2005 tarihli gazetede yayımlanan birincisinde şöyle deniyor: "Türk siyasetinin son elli beş yılında ben varım. İlk on yılda devletin memuru olarak, son kırk yıl siyasetçi, parti, başkanı, muhalefet lideri, başbakan, cumhurbaşkanı olarak.... Bir ülkenin siyasetinde olabilecek hemen her şey Türkiye'nin başına geldi... Son beş yıldır siyasetin ne içindeyim, ne dışındayım, odamdan izliyorum"

"Bizim devletimizin yönetimindeki güçlük nereden geliyor? Devletin kusurları neydi? Biz bunları konuşamadık, hep bastırdık, toprağın altına. 1970'li yıllardan Türkiye çok şey öğrenemedi. Pekçok şey tartışılmadı, örtbas edildi, başka istikamete kaydırıldı."

Murat Yetkin'in bir sorusu üzerine Süleyman Demirel "tartışma ve bastırma" konusundaki düşüncelerine yine vurgu yapıyor: "Türkiye meseleleri tartışmıyor ki, sabrımız tartışmaya müsait değil, birbirimizi anlamıyoruz, anlamak için gayret sarfetmiyoruz, çok önyargılıyız, yanıltıcı habere çabuk inanıyoruz. Tahammül gücümüz yok. Yönetimi yapamadık. Yönetemedik Türkiye'yi. Gücümüz yetmedi. Sistem bugün de yetmiyor. Sistem etkin bir sistem değil..."

Süleyman Demirel'in "biz bunları konuşamadık, bastırdık" dediği konuların başında Kürt sorunu gelir. Konuşulamayan ama hep bastırılan her zaman Kürt sorunu olmuştur. "Bastırma" operasyonlarıysa Türkiye'nin hem doğal kaynaklarını, hem ekonomik olanaklarını boşuna harcamış, insan kaynaklarını heder etmiş, halkın, ülkenin yoksullaşmasını getirmiştir. 15 yıllık savaş dönemini hatırlayalım, bir ölçüde bugün de devam eden savaş düşünelim. Köyler yakılmış, yıkılmış, ormanlar yakılmış, temel geçim kaynakları tahrip edilmiş, temel üretim araçları tahrip edilmiş, hayvancılık iyiden iyi gerilemiş, aileler, insanlar yoksullaşmıştır. Bunlar iyi yönetimin, güçlü devletin göstergeleri midir? Bugün, köylerinden sürülen Kürtler, Bursa, İzmit, İzmir, Balıkesir, İstanbul, Sakarya gibi alanlarda, sefil bir yaşam sürüyorlar. Aralarında bıraktıkları köylerinde su da var, toprak da var. Onları kullanamıyorlar. Köylerine dönüyorlar, yasak. Köylerindeki toprak ve su olanaklarını kullanabilişeler, kimselere muhtaç olmadan yaşayabilirler. Yukarıda sözü edilen yörelerdeki yaşantıları ise çok sefil. İş yok, aş yok, konut yok, sağlık hizmetlerinden yararlanma yok, okul yok... Bu ailelerin çocukları, hep, suç örgütleri tarafından organize ediliyor. İyi yönetim, güçlü devlet bu mudur? İyi yönetim, güçlü devlet arayışı içindeki Süleyman Demirel'in bu ilişkileri gözden irak tuttuğu söylenebilir mi? Ama bunların düşünülmemiş, tasarlanmamış, yaşa geçirilememiş olması irdelenmeye değer bir durumdur.

[Devamı Gelecek Sayıda...]

KENTLERDE mağazaların vitrinlerini süsleyen o sezona ait moda elbiseler, köye ulaşana kadar genelde sezonunu kapatmış olurdu. Köyden kente gitmek hasat sonuna denk geldiğinden, köy ahalisi, kendinden menkul bir moda üretirdi. Sergileme ise düğünlere, bayramlara ve topluca gidilen dini ziyaretlere kalırdı.

Gölpınar'da bir dönemin gençleri, tüm anne babalar aynı tarihlerde aynı "iş" yapmış gibi akrandı. Bu sebepten, 80'lerin sonları, her evden en az üç kızın ve erkeğin "parlaklık" dönemine tekabül ediyordu. Ve "moda" kelimesi, belki de hiçbir dönem bu kadar gözle görülür olmadı. Kızların eline geçen ve cildi soyup, altından yeni bir tabaka çıkararak ve aklında kaldığıyla "çilfazıl" denilen krem, çeşme başı muhabbetlerinde, çay sohbetlerinde, en az kayısı hasadının taban fiyatı kadar konuşulur olmuştur. Çilfazıl'ı, eski, kasalı dikiş makinelerinden üretilmiş giysiler takip etti. Aynı dönemin modasıydı tulumlar. Yekpare, bele kalın kemer eşliğinde oturtulan, kısa paçalı bu tulumlar, Gölpınar'da hangi ailenin albümüne girseniz, karşınıza çıkar. Aynı şekilde, Malatya'nın içinde bulunan Hasan Dede (Alevilerin dedesi) ziyaretinin yanındaki telefon kulübesinde, üstlerinde tulum, ellerinde ahize, konuşmuş gibi yaparaktan poz vermiş kızların fotoğraflarını da bulursunuz albümlerde. Çünkü bu tulumları, ait oldukları yerde, hak ettikleri biçimde sergilemenin belki de en güzel adresiydi telefon kulübeleri.

Peki her dönem böyle miydi? Eskimiş gömlelerini kente gitmeden önce tadilattan geçiren beşken şapkalı yaşlıların iki duşu arasında, sessizce çıkardı şu cümle: "Hele gömleğin yaxasını ters çevir!" Yaka sökülür, yıpranmış taraf katlanan iç kısma getirilirdi. Ertesi gün, sırtlarında bir torba kuru kayısı ile şehrin yolunu tutan köylüler, yaşlılar için birer cızlavet, genç kızlar için "çaça topux"(yüksek topuk), çocuklar için "diba" denilen plastik ayakkabı ile dönerdi. Ve ayakkabıcılar, genellikle hasat zamanı hesabı topluca ödemek üzere anlaşma yapılmış esnaflar olurdu.

evrimalatya

evrimalatya@esmerdergisi.com

Gölpınar'da hangi ailenin albümüne baksanız, karşınıza Malatya'nın içinde bulunan "Hasan Dede ziyareti"nin yanındaki telefon kulübesinde, üstlerinde tulum, ellerinde ahize, konuşmuş gibi yaparak poz vermiş kızların fotoğrafları çıkar

"ben artıx picama giymeyecem" diyenler eklenmişti. Pijama mağdurlarından ben de... On metre pazen alıp, on tane pijama dikildiğinde ne olur düşündünüz mü? "Kirleneni çıkarıyorum, yenisini giyiyim, gene aynı picama... Ben fermuarlı pantol isdiyim" cümlesi ilk kazan kaldırmamdı. Bu talebime uzun süre yanıt alamadım. Madem fermuarlı pantolon yok, öyleyse fermuarlı pantolonun varmış gibi davranacaksın... Nasıl? İşte şöyle: Tahtadan yapılmış tuvalet, evin uzağında. Biz çocuklar, o uzak yola gitmek yerine, evin arkasındaki yamaca gitmeyi tercih ederdik.

Tuvaletimizi yaptığımız yerin karşısında bahçeler, bahçelerde çalışan komşular vardı. Tuvaletimi yaptıktan sonra ayağa kalkıp, fermuar çekiyordum gibi bir hamle ile, elimi pazen pijamanın önünden geçirdim. Bu hamle, bahçede çalışanların, olur da beni görürlerse, fermuarlı pantolonum olduğunu zannetmelerini içindi. Oraya tuvaletimizi yaptığımız için gülen, kızan komşular çok olmuştu, ama fermuardan hiç kimse bahsetmedi.

Musa Anter'in oğluna yakışır mı?

Kimsenin aklına neden şu gelmiyor: Ben Dicle Anter olarak varım, Musa Anter'in oğlu olarak değil. Musa Anter benim babamdır, o ayrı bir kişilikti, ben ayrı

dicleanter
dicleanter@esmerdergisi.com

YAŞADIĞIMIZ olaylar beni her geçen gün biraz daha şaşırtıyor. Şimdi okuyacağınız konuyu yazarken çok düşündüm. Yazıp yazmama arasında kararsız kaldım. Ama babamın hatıralarında anlatıldığı bir olay geldi aklıma ve bu tür durumlarda sessiz kalmamak gerektiğine karar verdim.

Babamın yaşadığı olay özette şuydu: Babam Musa Anter, Kimil şiirini yayınladığı dönemde, tüm Türkiye'de olay olmuştu. Koca bir ülke çalkalanmıştı. Tüm Türkiye Musa Anter'i konuşmuş uzun bir süre. Babam da o günlerden birinde, bir iş gezisi vesilesiyle Birecik'teymiş. Fırat nehri kenarında bir kahvede otururken, konuşulanlara kulak misafiri olmuş. Konuşanlardan birisi, "Diyarbakır'da Musa Anter diye bir yazar varmış. Kürtçe bir yazı yazmış, mangal yürek-

li bir adammış, Kürt geleneklerine bağlı, tam bir Kürtmüş, helal olsun ona" demiş.

Masadaki herkes, Musa Anter'in çok cesur, dev gibi bir adam olduğunda hem fikir olmuş. Ayrıca giyimi üzerine bile yorum yapmışlar. Babamın da üzerinde hiçte konuştuğu gibi elbiseler yokmuş. Hiç sesini çıkartmamış, zaten diyordu: "Musa Anter benim deseydim bile kimse inanmazdı."

Babamın bu olayı yaşamasının üzerinden 50 yıl geçti. Benzer olayları ben de yaşıyorum şimdi. 50 yıl önce babam belki de insanları üzmemek adına sesiz kaldı, ama ben sessiz kalmayacağım. Çünkü birileri çağın gerisinde yaşamakta ısrar ediyor.

Bir örnek vermek gerekirse bu duruma, şu en uygunu: İsveç'te benim Batman'da kısa pantolon giymem konuşuluyor-

muş. Deniliyormuş ki, "Musa Anter'in oğlu onu taşıyamıyor, Batman'da yaşıyor ama kısa pantolon giyiyor, güneş gözlüğü takıyor, terlik gibi ayakkabı giyiyor. Gündem gazetesinde yazıyor ama spor yazısı yazıyor. Musa Anter'in oğluna yakışır mı? Örf ve adetler var, toplumumuz kaldıramaz."

Yani kimse çıkıp demiyor ki, "İyi de arkadaşlar o sözüne ettiğiniz Dicle Anter, Musa Anter değil. Onun bir kişiliği var, bir yaşam biçimi var, bir kültürü var, bir hayat algılayışı var. Hadi bunu da bir tarafa bırakın, ne yapmış bu adam? Batman'da 50 derece güneşin altında kısa pantolon değil de, yün pantolon mu giysin?"

Batman çok hareketli bir kent. Geride bıraktığımız sancılı günleri en çok yaşayan şehirlerden biri. Yaralı. Ama aynı zamanda mağrur bir duruşu var. Şimdi bir tarih şehri, bir kültür-sanat şehri olma yolunda ilerliyor. Bir tarafta Hasankeyf, bir tarafta gelişen ve ayağa kalkan bir kent, bir tarafta petrol ile ayakta duran bir ekonomi. Bütün bunlar insanın Batman'a dair umutlarını diri tutuyor. Ama küçük insanlar, basit hayatlar yaşayanlar, bütün bunları görmüyor, insanların şekilleriyle ilgilenmeye devam ediyorlar.

Fakat insanımız, bu dar görüşlü çevrelere karşın, çok fazla hoşgörülü ve anlayışlı. Yaşayamadığı kadar demokrat ve özgürlükçü. Yazın ortasında Batman'da eşimle ev arıyorduk. İkimizde, o dar çevrelerin ve insanların deyimiyle, "turizt" gibi giyinmiştik. Rastgele sokaklarda dolaşırken, bir grup çocukla karşılaştık. İçlerinden biri diyalog kurmaya çalıştı:

- Hello, hello.
- Çi hello kuro... (Ne hello-su çocuğum.)
- Helal be ji were, hûn Kurdi ji di zanin. (Helal olsun size Kürtçe'de biliyorsunuz.)

Çocuğun algılayışı, hoşgörüsü, diyalog kurma çabası ve sonrasındaki cevapları, bizi güldürmüş ama bir o kadar da sevindirmişti. Yeni yetişen neslin kafası daha berrakti ve daha geniş görebiliyordu dünyayı!

Asi bir küheylan

Aşiret çocuğuyam, adım küheylan,
Kızılca kıyamet yaylasında doğmuşam.
Koyaklarda kartal uçurmuşam,
Kurt kovalamışam,
Adam vurmuşam!

Onursuz yaşamaz demişem,
Rezil-rüsva etmemişem kendimi böceklerle!
Yavri-yavri!
Bu yüzden dik bakarım adamın yüzüne,
Bu yüzden böyle hoyrat kalmışam...

Seni sevmişem,
Bir keklığın sesini üzmetken sakınır gibi...
Seni sevmişem,
Gururlu dağ çiçeklerini
Göğsüme takınır gibi...
Ben sazımı kıl çadırların boynuna asıp da
Öyle gelmişem buraya.
Yavri-yavri!
Ölüsem iradi ölürem;
Harlanmış bir kılıca
Alımla dokunur gibi!

Asi bir küheylanam,
Gözlerini benden ayırma.
Kırılıp düşerem sonra,
Kimse bakamaz yarama...

Bana ne getirmişsen cicom,
Karda çürümüş sümbül soğanları mı?
Yoksa, toz kaldıran taylarımı,
Dar geçitlerde mi kanatmışsan?

O göçebe sevdamızın yamacına şimdi
Kimler konmada, söyle?
Yavri-yavri!
Söyle kınalı kuzum nerede;
Onu hangi soysuzun sürüsüne katmışsan?

Asi bir küheylanam,
Mahmuz vurma döşüme!
Delerem bu duvarları,
Candarma kavuşmaz peşime!

Ben ki dipsiz uçurum boylarında,
Param-parça olmuş, ölmemişem...
Ben ki huysuz nehir yataklarında,
Yaralarımı çamurla sivemişam...

Nasıl siğaram düşündün mü,
Şu altı adımlık tosağa voltasına şimdi?
Yavri-yavri!
Dağları çıldırtan öykümü,
Ben bu demirlere
Dişlerimle yazmışam!

Asi bir küheylanam,
El süremezler yeleme!
Bırak yırtılayım, bırak
Gem vurma benim dilime!..

Hüznün duvarlarında,
Sıvası dökülmüş bir yer vardır;
Bilir misen yavri?
Bilir misen, çiçekler
Çentik-çentik solar,
Bu gavur ölüsü akşamlarda?

Bırak, gözyaşlarımın oyduğu çukurlar,
Öylece betonda kalsın.
Dolansın peşime, bir metelik etmez
Bu sırtlan adımları, dolansın!
Yavri-yavri!
Şapkam namusumdur,
Koma buralarda,
Koma, tespihim dağılmasın!..

Asi bir küheylanam,
Kesmez beni bu acılar!
Beni vursa da bu puştlar,
Ancak sırtımdan vururlar!..

yusufhayaloğlu

sponsored by

VAN KAHVALTI SOFRASI

Atatürk Bulvarı No: 168/2 Büyükşehir Belediyesi Arkası Tel: 0 212 522 08 59 - 522 08 60 Aksaray / İST

Acı bıçak

Başkaları için yaşıyorsun

kendin için değil

Oruç tutuyorsun sevgi yoksullarına

Oruç sana kalıyor, kimsesiz sevgin onlara

Herkes bildiğine koşuyor

Sen kendine bile başkası kalıyorsun...

İmam nikahı kıyıyorsun kim istese

Aşk sana, nikah onlara düşüyor...

Seni hep sevsinler diye

Boynunu onlara uzatıyorsun

Boynunu duayla okşuyorlar

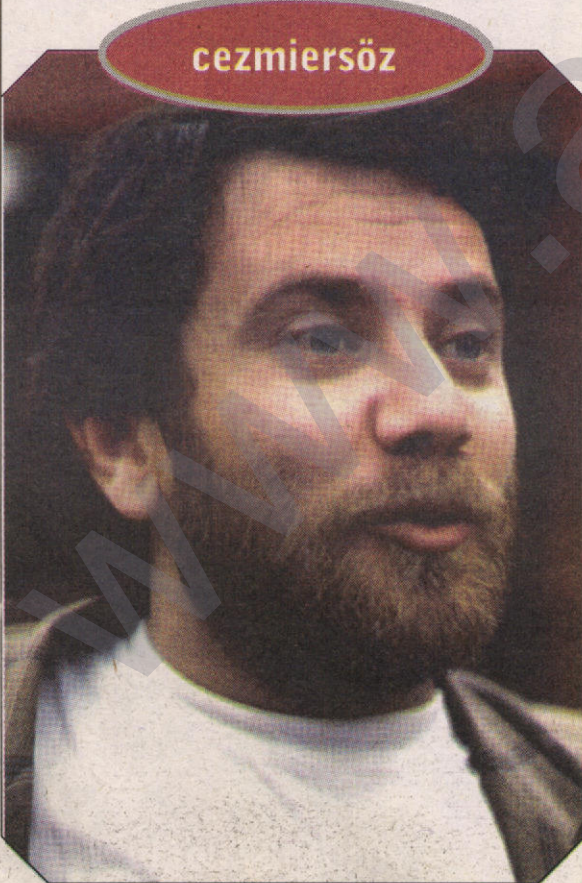
acımasın diye...

Boynun onlara kalıyor

Acı bıçak kimsesiz ömrüne...

***CEZMİ** Ersöz'ün yakında çıkacak olan "**Derinliğine Kimse Sevgili Olamadı**" adlı kitabından. Şairin şiir kitabıyla birlikte bir de "**Kendini Saklama Çiçekleri**" adlı bir şiir albümü çıkacak. Müziklerini Vedat Sakman'ın, bestelerini Haluk Şahin ve Vedat Sakman'ın yaptığı albümden ayrıca Leman Sam, Vedat Sakman'ın bir şiir bestesini de seslendiriyor...

cezmiersöz

SIVİLLEŞME kavramı, epey bir süredir gündemimizde. Hükümet programında 'sivilleşme' kavramının ağırlıklı biçimde yer alması, Başbakanın konuşmalarında, merkezi hükümetin gücünün azaltılıp, yerinden yönetim ilkesinin hayata geçirileceğine ilişkin ifadelerle yer vermesi, bu konuda hızlı bir gelişme yaşanacağını işaretlerini veriyordu. Zaten Avrupa Birliği'nin beklentileri de bu yöndeydi. Ne var ki yaşananlar hiç de beklenen doğrultuda olmadı. Sivilleşme beklerken, tam tersine merkezîyetçiliği güçlendiren uygulamalar çıktı. Acaba 'sivilleşme'den farklı şeyler mi anlıyoruz?

Kuşkusuz MGK Genel Sekreterliği, Film Denetleme Kurulu gibi organların 'sivilleştirilmesi' bu niyetin bir sonucudur. Ama yalnızca bu uygulamalarla sınırlı kalacak bir sivilleşmeden toplumsal yarar beklemek hayalcilik olur. Sivilleşme, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının çalışmalarında siyasi otoritenin gücünün sınırlandırılması, kamusal hizmetlerin görülmesinde demokratik katılım ve saydamlık ilkelerinin hayata geçirilmesini gerektirir.

Bu gerekliliği anlamaya pek niyetli görünmüyor hükümetimiz. Evet, YÖK'ün üniversite özerkliğini gölgeleyen uygulamalarına biz de karşıyız. Ama bunun çözümü YÖK'ün yetkilerini hükümete devretmek olmamalı herhalde. Sivilleşmenin doğal gereğidir özerklik. Şu an yapılması gereken, üniversitenin ve de benzer kamu kurumlarının; örneğin TÜBİTAK'ın, Patent Enstitüsü'nün, RTÜK'ün, TRT'nin, Türk Dil Kurumu, Atatürk Tarih ve Kültür Yüksek Kurumu gibi kurumların özerkliğini güvence altına alacak yasal düzenlemelere gitmektir. AKP hükümeti, kolay seçerek tüm bu kurumların merkezi hükümetin denetimine altına almaya çalışıyor. O zaman da sivilleşme iddiaları kimselere inandırıcı gelmiyor.

Önümüzde Avrupa Birliği uyum müzakereleri var. İşe, eğitim ve kültürden başlayacaklarını söylüyor yetkililer. Öteki maddelere oranla, bu müzakerelerin daha kolay geçeceğini düşünerek bunu öneriyorlar herhalde. Oysa bu maddelerin de çetin birer ceviz olduğu çok geçmeden görülecek. Üniversitelerin özerkliğinden, RTÜK'ün uygulamalarına kadar pek çok 'arızalı' meseleyi çözmeyi isteyecekler.

Hangi Muhalefet?

RTÜK konusunda ana muhalefet çok kötü bir sınav verdi. Birkaç üyeliğin de kendisine verilmesi karşılığında, RTÜK'ü tümüyle siyasete teslim etti. Bu durumda, AB'nin 'sopası'ndan başka güvencecek dal kalmıyor. Oysa bir zamanlar CHP programlarında, üniversitenin, TRT'nin özerkliği savunulur, hatta özerk bir 'sanat kurumu' ihtiyacı dile getirilirdi. Bugünün CHP'si 'devlet'i savunmayı tek misyon olarak benimsemiş gözüküyor. Özerklik, yerinden yönetim gibi ilkeleri savunmaktan vazgeçtikleri ayan beyan ortada.

O zaman onlara değil, 'sivilleşme'den söz etmeye devam eden AKP'ye dönüp sormak gerekiyor: Tutarlılık diye bir kavramdan haberiniz var mı diye... Bir yandan devletin temel görevlerinin dışındaki işleri bu alanların sahiplerine bırakması gerektiğini söyler-

Sivilleş-tireme diklerimizden misiniz?

[vecdisayar]

ken, öte yandan özerkliğe en çok ihtiyaç duyan bilim, sanat, iletişim gibi alanları hükümete tam bağımlı hale getirmeye çalışmak, tutarlılıkla nasıl bağdaşır?

Özgür Sanat İçin Özerk Kurum

Kültür-sanat alanındaki uygulamalar da bu genel tutarsızlığın bir parçasını oluşturuyor. Toplumu sivilleştirme savı ile iktidara gelen bir siyasi partinin, geleneksel reflexlerinden arınarak, kültür-sanat alanlarını özgürleştirilmesi gerekirdi. Özgürleştirmenin en geçerli yöntemi de bu alandaki hükümet denetimini en aza indirmek ve özerk bir 'sanat kurumu' kurmak için çalışmalara başlamak olmalıydı. Tabii bu da ancak bu alandaki sivil toplum örgütleriyle 'sahici' bir işbirliği kurularak sağlanabilirdi. Oysa gün geçmiyor ki bunun tam tersi uygulamalar karşımıza çıksın. Kültür ve Turizm Bakanlığının, valilikten gelmenin getirdiği sınırlamaları aşabildiğini söylemek zor. Kendisinden önceki tüm bakanların yaptığı gibi, o da popüler mevzuların peşinde sürüklenip

İktidarın 'sivilleşme'den 'özelleştirme'yi anlattığını gösteren işaretler her geçen gün artıyor. Tehlike giderek sanatın kapılarına dayanıyor. Devleti kültür-sanat hizmetlerinden çekip, alanı özel sektöre bırakmak ve müzeleri bile satmaktan söz ediliyor.

gidiyor. Sanat alanının sorunlarına o alanın sahipleriyle, yani sanatçılarla birlikte çözüm üretmek alışkanlığı valilikte kazanılan bir alışkanlık değil elbette.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, festivallere, sanat şenliklerine destek verirken öteden beri. Doğal görevidir bu bakanlığın. Ama her bakan bu yetkiyi bir 'ulufe' gibi dağıtır. Hiçbir ölçüt yoktur bu 'ulufe' paylaşımında. İktidardaki siyasi partiye mensup değilseniz, fazla bir şansınız yoktur bu konuda. Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulu'nun çalışmalarını da aynı çerçevede yürütür. Görünürde kararları veren bir kurul vardır, ama 'sayın bakan'a ulaşamazsanız sonuç alınması bir hayalden ibarettir. Elbette değerlendirilen projenin kendisi değil, projeyi veren kişi ya da kuruluşun niteliğidir. Bu tür değerlendirmeleri 'uzman' bir kurula bırakmak hiç bir siyasetin aklından ucundan bile geçmez.

Varolan kurullarda da devlet her zaman belirleyicidir. (AB kriterlerine ne kadar uyumluyuz görüyorsunuz.) Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın tiyatrolara yardım dağıtan bir kurulu var. Bu kurulun 7 üyesinin 4'ü devletten, 3'ü sektörden. Eskiden, bu sivil üyeleri tiyatro örgütleri seçip gönderiyordu, şimdi onları da 'sayın bakan' atıyor. (AB kriterlerine göre herhalde!) Bu durumda, bu kurulun kararlarından nasıl bir nesnellik beklenebilir?

Siyasi iktidarın 'sivilleşme'den 'özelleştirme'yi anlattığını gösteren işaretler her geçen gün artıyor. Tehlike, giderek sanatın kapılarına yaklaşıyor. AKM alanına otel yaptırıp, yanına sığıntı gibi bir tiyatro kondurmak, devleti kültür-sanat hizmetlerinden yavaş yavaş çekip, alanı özel sektöre bırakmak, müzeleri bile satmak gibi niyetlerden söz ediliyor.

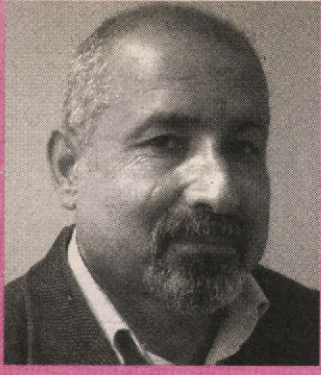
İster misiniz, işte kültür-sanatı sivilleştiriyoruz ya diye övünsünler.

Davul Ve Tokmak Hikayesi

Sivilleşme, bir 'zihniyet' değişikliği gerektirir. Bu değişiklik de kolay gerçekleşmiyor. Çünkü yetkiyi elinde tutan kimse, onu başkalarıyla paylaşmak istemiyor. Demokratik bir katılımla yönetilen özerk kurumlardan öcü gibi korkan siyasilerin sarıldıkları bazı atasözleri var. (Sayın bakandan da işittim, eskiden farklı siyasi çizgilerdeki bakanlardan da işittim.) Bu atasözlerinin ilki "Davul benim boynumda, tokmak başkasının elinde. Olur mu canım?" İkinci "Parayı veren, düdüğü çalar."

Oysa AB ülkelerinde tam da bunun tersi yapılır, sanatçılar kendi kurumlarının yönetiminde söz sahibidir, sanat yönetmenleri belediye başkanlarına hangi oyunu sahneleyecekleri konusunda hesap vermezler; yönetime hakareten hapse yatan bir yazara, bir kamu kuruluşuna (elbette özerk bir sanat kurumu) ödül verildiğinde kimseler şaşırmaz; bir tiyatroya ya da bir festivale destek verilirken, bakanın haberi bile olmaz, çünkü özerk uzman kurulların işidir bu.

Anlayacağınız daha çok firm ekmeğe yememiz gerekecek, AB'ye uyum sürecinde... İster misiniz, CHP'li dostlar, "AB'ye kendimizi beğendirmek şart mı, biz bize benzeriz, bizde işler böyle olur" deyiversinler. Olur mu olur, çünkü gün gelir bu yetkileri bize geçeri diye düşünürler... Hayal dünyası işte...

enversezgin
sezginerdem@superonline.com

Irak Kürdistanı'na giden iki arkadaşı, dönüşte KDP'lilere ait kartvizitleri kendisine getirmiş, herbirinden biner tane sipariş etmişlerdi. Yenilerini bastırıp jest yapmak istiyorlardı. Ancak matbaayı basan polis, kartvizitlere suç unsuru olarak el koydu.

KDP'nin kartvizitleri

2003 yılının soğuk bir Aralık günüydü. Koluna girmiş iki polis tarafından adeta sürüklenecek, polis merkezine götürülüyordu. Önder randevusuna yetişmek için hızlı adımlarla yürürken, böyle bir sürprizle karşılaşmıştı. Polis merkezine neden götürüldüğünü bilmiyordu. **"Merkeze gittiğimizde anlarsın"** dedi polislerden biri. Polis merkezinde Nevşehirli ustayla karşılaşınca matbaanın basıldığını hemen anladı.

Usta ile birlikte matbaada basılı ne varsa hepsine el konulmuştu. En üstte Kürdistan Demokrat Partisi'nin kimi yöneticilerinin kartvizitleri duruyordu. Artık gözaltına alınış nedenini biliyordu. Kimlik kontrolü ve üst baş aramasından sonra kendisine ve elemanına nezarethane yolu gösterildi. Anlaşılan geceyi burada geçireceklerdi. Aslında bu tür yerlere hiç yabancı değildi. Ancak hava oldukça soğuktu. Üstelik nezarethane'nin hemen her yanına yağmur damlıyordu. Yapılacak bir şey olmadığını biliyordu. **"En iyisi uyumaya çalışmak"** diye geçirdi içinden. Ama ne mümkün. Sabaha kadar daracak yerde volta atıp durdu. Sabah ki nöbet değişiminden sonra polislerin sözlü saldırıları da başlamıştı. **"Kürdistan diye bir yer yok", "Türkiye'yi böl-dürtmeyiz..."** En çok da ustaya kızıyorlardı. Nasıl oluyor da Nevşehirli biri, bir Kürt ile işbirliği yapıyordu.

İkinci gün, saat üç sıraları... Hâlâ ifadeleri alınmış değil. Demek ki bir gece daha buradalar. Türlü nedenlerle göz altına alınanlar ifadeleri alındıktan sonra savcılığa çıkarılıyor, yerlerine yeni **"misafirler"** getiriliyordu. Buranın en gedikli onlar olmuşlardı. Önder, çok geçmeden küçücük bir odada, iki sivil polisin karşısında buldu kendisini. Yorgunluktan ve gerginlikten bunalan Önder polislere; **"İfademe başvuracaksanız avukatımı çağıracağım"** deyince onlar da **"Sadece sohbet etmek istiyoruz"** diye karşılık verdiler. Karşısında duran sivil memurlar, terör masasından geldiklerini söylüyorlardı. Hakkında epey bilgi toplamışlar. İlk önce geçmiş ile ilgili sorular sordular. Daha sonra sıra masanın üzerinde duran kartvizitlere geldi.

- "Kimin bu kartlar?"
- "Bilmiyorum."
- "Nasıl bilmiyorsun?"
- "Bilmiyorum, tanımadığım biri matbaaya gelip, bu kartların bastırılmasını istedi."

Sohbet(?) aşağı yukarı iki saat

sürdü. Sonra tekrar nezarethane... Aslında bu kartları getiren kişileri çok iyi tanyordu. Israrla bunu reddetmesi onu bir hayli rahatsız ediyordu. Çünkü yaptığı şeyin öyle reddedilmesi gereken bir şey olmadığını biliyordu. Ama o, arkadaşlarının bu soğuk kış günü burada bir gece dahi geçirmelerini istemiyordu.

Adil ve Erdal adlı iki arkadaşı, bu olaydan iki ay önce hem gezip dolaşmak, hem de ticaret olanaklarını araştırmak için Kuzey Irak'a gitmişlerdi. Bu gezi sırasında Kürdistan Demokrat Partisi'nin politik büro üyelerinden biriyle görüşmüşlerdi. Bu görüşmede partinin başka yöneticileri de hazır bulunmuştu. Görüşme sırasında orada bulunan tüm parti yöneticilerinden kartvizitlerini almayı da unutmamışlardı. Türkiye'ye döndüklerinde ise Önder'i bulup, bu kartların her birinden biner adet basılmasını rica etmişlerdi. Çünkü getirdikleri kartlar dokunsan yırtılacak cinstendi. Bir dahaki görüşlerinde bunları armağan olarak götüreceklerdi. Olup biten bundan ibaretti.

Sivil giyimli polisler Önder'i bir kez daha sorguya aldılar. Ancak sonuç yine değişmedi. O gün akşam üzeri Önder'in bir başka misafiri çıkageldi. Ancak bu gelen polis değil, avukatıydı. Görüşme kısa sürdü. Önder susma hakkını kullanıp, ifadesini savcılıkta verecekti. Üçüncü gün gözaltındakilerin ifadeleri alınmaya başlandı. Sıra kendisi ve Nevşehirli ustaya geldiğinde ise elektrikler pat diye kesildi. Dışarıda büyük bir fırtına vardı ve bu da neredeyse İstanbul'un tamamında elektrik kesintisine neden olmuştu. Bekle babam bekle. Elektriklerin geleceği yoktu. Savcı ise gözaltındakilerin bir an önce gönderilmesini istiyordu. Polisler ne yapacaklarını bilmez haldeydiler.

Bir süre sonra normal koşullarda yapılmasını hiç sevmedikleri bir şey akıllarına gelmişti. **"Kardeşim bu elektriklerin geleceği yok. Siz en iyisi susma hakkınızı kullanın da bir an önce adliyeye gidelim"** dedi polisler. Koşullar insana neler yapıyor! Önder buna çoktan razıydı. Yapılması gereken bir tek işlem kalmıştı; o da parmak izi almak. Alt

kattaki bir odaya indiler. İçerisi kap-karanlıktı. Polis memurlarından biri, elindeki birkaç mumla geri döndü. Söylene söylene parmak izlerini aldı. Tekrar yukarı kata çıktılar. Artık adliyeye gidebilirlerdi.

Polis merkezinin kapısında bekleyen eski püskü bir minibüse bindirildiler. İçerisi tıka basa doluydu. Zar zor giden araç, önüne yokuş çıkınca iyice zorlanmaya başladı. Bu minibüs, bu yokuşu çıkamazdı. Sonunda minibüsteki bir kaç kişi aşağı inip, aracı itmeye başladı. Zar zor da olsa yokuş aşılmıştı. Ancak bir sorun daha vardı. Aracın yakıtı bitmek üzereydi. Gözaltındakilerin biri imdada yetişip, cebinden çıkardığı bir miktar para ile bu sorunu da çözdü. Adliyeye geldiklerinde burada da elektriklerin kesik olduğunu gördüler... Saat yediyi çoktan geçmişti.

Sabırsızlıkla ifadelerinin alınmasını beklemeye başladılar. Anlaşılan savcı elektriklerin gelmesini bekliyordu. Öyle ya, bu durumda ifadeleri nasıl alınacak! Elektrik bir türlü gelmek bilmiyordu. Sonunda savcı kendince bir yol buldu. Buraya getirilen herkes ifadeleri alınmadan serbest bırakıldı. Önder'in ilk işi, arkadaşlarını haberdar etmek oldu. Avukatı ile birlikte adliyenin bahçesinde duran araca binip karla kaplı yollarda ilerlemeye çalıştılar. Ancak bu hiç de kolay değildi. Yoğun kar yağışı, yolları kapatmıştı.

O sırada cep telefonunun zili çaldı. Arayan yakın arkadaşlarından (suç ortaklarından) biriydi. Beyoğlu'ndaki bir meyhanede onları bekliyorlardı. Bu kez oraya doğru yöneldiler. Sonunda varmaları gereken yere varmışlardı. Arkadaşları meyhanenin hemen dibindeki köşeyi doldürmüşlardı. Kucaklaşıp, oturdular. Önder'in ilk işi önündeki bardağa rakı doldurmak oldu. Masada oturan herkesle birlikte kadehini kaldırdı. Rakıyı büyük bir keyifle yudumladı.

Nezarette geçirdiği iki gece onu yormuştu. Ama ne gam. İşte şu anda Beyoğlu'nda bir meyhanede oturuyordu ve önünde pek özlediği rakı duruyordu. Onu iyice rahatlatacak ikinci yudumu büyük keyifle dikti kafasına...

Şahanem'e

14 Şubatı Bekleyemedim

Gelmeyen bahara yerinmem

Avutmaya hazırım delişmen şu yüreği

Çocukluğumu bulan kırmızı güle dek

Sen kuşku, ben bir tanenim diyebilir misin

Bir öpücüğe tüm benliğine içeren

Güzelim Ay'ın seni kıskandığı dille

Bir de her tomurcuktan dökülür güzellikler

Mavi benekli düşlerinde dinleneyim

Öpersin beni, terimi, yavuklun gibi

Kendini alamazsan yanık türkülerle

Bu dünyada üzülmekten başka şeyler de eylenir

Sesim yorgun, kalemim kurşunuyla yellenir

Gündeşli suda altın saçılışlı bilmecenin

Ağlamaya başla ve zaman ölgün, düşün

Acısından öten bülbülün

Güle ihaneti görülmemiştir elbette

Acı, çağlayan çiçekleri şakıyışıyla

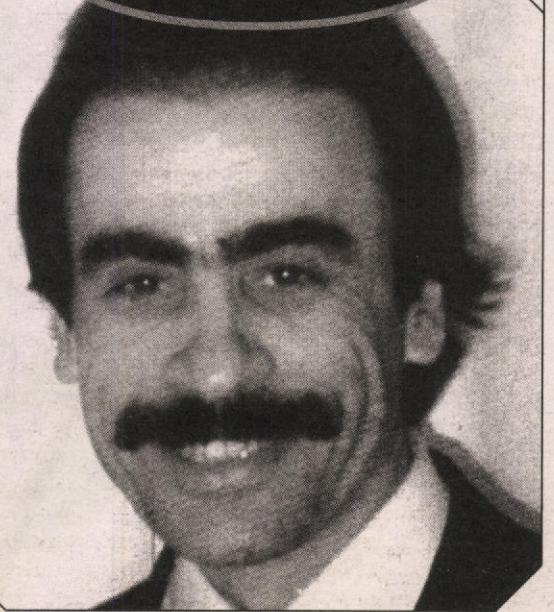
Bir adam diz kırmış oturuyor avluda

Üstünde sonsuz göğ ürpertisi kıpırdıyor

Belli ki ölürüm bu akşam diyor

Şahanem beni unutma!

müslümçelik

CUMHURİYET ideolojisinin kendine öncüler seçme refleksinde Sadullah Paşa'yı görmemesi ya da gözardı etmesinin nedenlerinin başında, onun "kişisel hatası"nın aramak yanlış olmayacaktır. Bunu biraz anlatım: II. Abdülhamid'in eski kadroları tasfiye hareketinden payını almış olan Paşa'nın 14 yıl süren Viyana Büyükelçiliği sırasında ailesiyle görüşmesine izin verilmemiştir. Bu süreçte Anna Schuman adlı oda hizmetçisiyle girdiği ilişki, onun intiharına yol açan hamilelikle sonuçlanmıştır (İ. H. Uzunçarşılı. "Viyana Büyük Elçisi Sâdullah Paşa'nın İntiharına Dair". Belleten XIV 55-1950: s. 421. Bu intihar, aslında modern Türk edebiyatı tarihindeki ilk edebiyatçı intiharıdır, ama nedense Beşir Fuad'ın bilinen Paşa'nın ki gözardı edilir). Cumhuriyet'in "ideal ahlak"ının Sadullah Paşa'yı "sevabı günahıyla" sahiplenmesi zor olacaktır. Ancak Namık Kemal ve Ziya Paşa'nın da "iyi" birer öncü oldukları ileri sürülemez. Ziya Paşa'ya döneceğim, geçmeden belirtmeliyim ki Namık Kemal bir fıkıhçı idi. Bunun üzerinde nedense pek durulmamıştır. Namık Kemal'in ateşli milliyetçiliği bir miras gibi paylaşılır ve bu özellik diğer "kusur"larını örter.

Kanon oluşumunda kişilerin gerçek konumlarıyla değil de, duruma uygun yönleriyle değerlendirilmeleri üzerinde durmak gerekiyor. Zira kendini uzun süre Kemalizmin karşısında tanımlayan Yalçın Küçük de, ilerici aydının beslediği membaın Namık Kemal olduğunu söyledi durdu. Oysa Ziya Paşa gibi Namık Kemal de, düşüncelerinden çok eylemiyle önemsenmiş ve bu doğrultuda değerlendirilmiştir. İkisi de merkezî iktidarın (hanedanın) güçlendirilmesinden yanadılar mesela. Bunun yanı sıra ikisi de müdahilirdiler ve hem iktidarın yerinde ve mümkünse daha güçlü olmasını isterler, hem de bir parça iktidar talep ederler. Bu özellikler hem Kemalist jakobenliğe, hem de Yalçın Küçük'ün temsilcisi sayılabileceği darbeci- "sosyalist" aydın klığının "devrim" anlayışına uygunluk gösterir.

Yeni Osmanlılar (ve) Jön Türkler gibi yüklüce bir miras bırakmış darbeci kliklerin çözümlemeleri, devlet yönetimine "yararlı" bir fikir sağlamaktan uzak olmuştur. Net bir biçimde açığa çıkan durum şudur ki, Osmanlılar, bürokratları yeni bir sınıf gibi inşa etmek (Kemal Karpat), modern eğitim sistemine geçmek, üretimi artırmak (Mithat Paşa'nın Tuna Valiliği sırasındaki hizmetini hatırlamak gerekir; diğer "icraatlar"ı konumuzun dışındadır) gibi adımları art arda atarken darbeci klik icraatten çok eleştirmekle meşguldür. Zaten hemen sonra teslim olacak, iktidara "ortak" olacaklardır. Her yeniyi talep eden ve yeni olan her şeyden ölümüne korkan klik, kendi sınıf özellikleri olan muhafazakârlık ve yeniyi biçimsel yönüyle algılama ve kabullenme yönünde devinir - ki bu miras Kemalist çevrelerin en belirgin özelliği olarak bugüne de taşınmıştır.

Kemalizmin aile fotoğrafına alınmayan Sadullah Paşa hakkında yazılmış tek bir kitap vardır. Mehmed Galib'in yazdığı ve 1906'da yayımladığı Sâdullah Paşa yahut Mezardan Nidâ adlı bu kitabın çeviriyasını (Paşa'nın otopsi raporuyla bir-

likte) yapıyor, yayına hazırlıyorum şu sıralarda. Ama aslında onunla dolaylı münasebetim 1990'a, Batman Lisesi'nin 5 Edb/B sınıfına kadar uzanıyor. İshak adındaki bir sınıf arkadaşım, Lamartine'in "Göl" şiirinin çevirisini vermişti bir gün. Yaşar Nabi Nayır'a ait ve 1942 yılında yapılmış olan o olağanüstü, o mükemmel çeviri, yıllarca ezberimde kaldı: "Ebedî gecesinde bu dönüşüz seferin / Hep başka sahillere doğru sürüklenen biz / Zaman adlı bu denizde bir gün bir lahza için / Demirliyemez miyiz...". Sonra Ankara'daki izbe bir kahvede (Atatürk Öğrenci Yurdu'nda "kaçak" kalmamı sağlayan, ayrıca çok kötü bağlama çalan iyi şair dostum) Cemil Denli'nin Kızıltepe aksanlı Fransızcasıyla okuduğu orijinalini dinledim. Sonunda, "Göl"ün Türkçeye yapılmış ilk manzum çevirisiyle karşılaştım. Çeviri Sadullah Paşa'ya aitti ve 1886'da yayımlanmıştı: "Tâ key bu şitâb

olan şey, onun unutulmasıdır. Aslında sonraya kalmak için hiçbir şeyi eksik değildir: Sürgün, ilerlemecilik, yasak aşk, İlyada çevirisi, düzyazıya getirdiği yenilik vs. Türkoloji bölümlerindeki Köprülü-Kaplan bakiyesinin pek haz etmeyeceği ilerlemeci yönünün Kemalistler tarafından da fark edilmemesi ilginç gerçekten. Ancak Paşa'nın "Ondokuzuncu Asır" manzumesi yakın gözlemlerle okunduğunda, onun, Tanzimat'ın aktörlerinden çok daha belirgin ve keskin bir düşünce sistematığına sahip olduğu görülecektir. Bu manzumenin ve Ziya Paşa'nın "Terci-i Bend"inden birer beyit vereyim: "Erişti evci kemâlâta nur-ı idrâkât / Yetiştirdi rütbe-i imkâna kısm-ı mümteniât" (Sadullah Paşa) - "Bir kâr-gâh-i sun' aceb dersânedir / Her nakş bir kitâb- ledün'den nişânedir" (Ziya Paşa).

İki şiir birer bütün olarak karşılaştı-

Müntehir Bir Paşaya İade-i İtibar

Kemalizmin aile fotoğrafına alınmayan Sadullah Paşa ilerici ve aydınlanmacıdır. Ancak Cumhuriyet'in aile albümüne bir kuşak öncesini temsilen yerleştirilen ve kimi caddelere adı verilen Ziya Paşa bir yandadır, hatırlanmayı bekleyen Sadullah Paşa öbür yanda.

her kenâre / Hiç meddine yok mudur nihâye? / Yeldâ-yı ezelde serserisin / Âram u rüçûdan berisin; / Bir dem olamaz mı ömr-i nâ-sâz / Ummân-ı dehirde lenger-endâz?" (Manzum ya da mensur diğer çeviriler için Ali İhsan Kolcu'nun Türkçede Batı Şiiri ve Alphonse de Lamartine: Tercüme ve Tefsirleri adlı kitaplarına bakılabilir).

Biraz araştırınca, intiharı ile karşıma çıktı bu kez. Cobain, Mayakovski ve Hendrix'e yaslanan bir ilkenin içinden bakınca, intiharını da, gönlümde layık olduğu merteye için vesile saydım. Pek çok tarihçi onun intiharını yukarıda belirttiğim özel meseleye bağlasalar da, ulviyyet atfetmeye devam ediyorum. Tabii bundan da önemli

rıldığında; "Ondokuzuncu Asır"da 1. aklın yüceltilmesi, 2. insanın her şeye hakim olabileceği düşüncesi, 3. tekâmül/evrim, 4. eskinin aşılması, 5. eşit ve özgür insan vurguları; "Terci-i Bend"de ise, 1. aklın yetersizliği, 2. insanın aczi, 3. kader, 4. eski inançlara bağlılık ve 5. "insan" değil, "kul" vurgularının öne çıktığı gözlenecektir.

Açıkça görüleceği gibi Sadullah Paşa ilerici ve aydınlanmacıdır. Ancak Cumhuriyet'in aile albümüne bir kuşak öncesini temsilen yerleştirilen ve kimi caddelere adı verilen Ziya Paşa bir yandadır, hatırlanmayı bekleyen Sadullah Paşa öbür yanda. Kavramın hassaslığına karşın, genellenin kıskırtıcılığına boyun eğerek denebilir ki, ilk modern edebiyatçı ve aydın

selimtemo
selimtemo@hotmail.com

kuşağı sayılan Tanzimat sonrası yazarlar arasında olan biten değişimi en iyi anlayan isim Sadullah Paşa'dır. Tartışılmaz öncü olan Sinasi'de de bir çeşit aklı sistem öngörümüştür. Ancak bu, Orhan Okay'ın da belirttiği gibi, "sezgi" ile ulaşılmış bir sistemdir (Sanat ve Edebiyat Yazıları. s. 52). Sadullah Paşa'da ise, akıl, bilim ve deney öncelenir.

Okay, Ziya Paşa için "Terci-i Bend"iyle kader karşısında âcizdir, ezilmiştir ve sürekli şaşkınlık ve bedbinlik gösteren "Sübhâne men tehay-yere..." zikrini tekrar eder durur" diye ekliyor. "Ondokuzuncu Asır"da ise, pozitivist bir düşünce söz konusudur. Eskiye karşı çıkmak, estetik bir karşı çıkışı da içerir: "Bu suretle Tanzimat'tan sonra, Divân şiirinin üslûpçuluğuna karşı başlayan bir reaksiyon en son haddine varırdılmış" (Mehmet Kaplan, Şiir Tahlilleri I. s. 72) olur. "Ondokuzuncu Asır" gerçeklik hakkında nesnel bir gerçeklik bilgisi üretmeye girişir. Dünyayı mistifiye etmez ve pozitivist bir dikkati öngörür. Sadullah Paşa'nın inşada (düzyazı) da çağdaşlarından ileride olduğu gözlenmektedir. Seci'li yazmaz ve, özellikle mektuplarında, gündelik konulardan da söz eder -aslında bu, bir tür devrimdir.

Herhalde "kader" diye bir şey var: Paşa, yazdığı bir manzume, iki kıt'a, İlyada'dan kısacık bir çeviri ve mezardan nidâsı ile; Lamartine, büyük Makber'i esinleyen "Göl" adlı "romantik mersiye"si ile benî Batman'a, Batman Lisesi'ne, ve bir "sakarlık" olarak hatırlanması gereken "Selim"e bağlıyor. Bu yüzden, Sadullah Paşa'yı bir albüme yerleştirmek derdinde olmasam da, hak ettiği itibarı iade etmek derdindeyim, evet.

Bir gün roman yazıyordum. Roman da Mahmut Seven diye biri vardı. İki de bir şöyle diyordu: "İnsan değişince geçmişi de değişir".

NOT: Ekim sayısındaki yazımda dipnotlar çıkmamış. Burada tekrar ediyorum: 1) Ekim sayısındaki yazım, "Abdal'ın Bir Günü" adıyla yaptığım çeviriye yazdığım "Sonsöz"ün tarafımdan değiştirilmiş bir versiyonudur. 2) Şêx Mehmedî Bayezîdî ile ilgili açık çağrı: 1797 doğumlu olan Mele Mehmed'ün, Haris Bitlîsî'nin Leyl ü Mecnûn'una yazdığı şerhi esas alan bir Leyl ü Mecnûn mesnevisi bulunmaktadır. Ayrıca bizim modern Kürt nesrinin ilk yapıtı olduğunu ileri sürdüğümüz ve Rusya'nın Erzurum Başkonsolosu Alexandr Jaba'ya verdiği Jîyîn ü Ayına Kurdan'ın yazıdır. Mele Mehmed, aynı zamanda modern Kürt öyküsünün de ilk ismi sayılabilir. Şerefxanê Bitlîsî'nin Şerefxanê kitabını Kürtçe'ye çevirmiştir. Mele Mehmed'ün özellikleri bunlarla da bitmiyor. Zira Jaba'ya pek çok Kürtçe elyazması şiir vererek, bunları yok olmaktan kurtarmıştır. Klasik Kürt şiiriyle ilgili bilgilerimizin büyük kısmı, yanlışlıklarla da barındırılmasına rağmen onun Jaba'ya verdiği bilgiler üzerine kuruludur. Dolayısıyla onu bir Kürt edebiyatı tarihçisi de saymak gerekmektedir. 2006 yılı, Ayın ü Jîyîna Kurdan'ın 150. yılına denk geliyor. Bu kitap ve yazarla ilgili olarak mutlak surette çalışmalar yapılmasını ve 2006 yılının "Şêx Mehmedî Bayezîdî Yılı" ilan edilmesini öneriyorum.

[feyzahepçilingirler]

Esme ile Esmâ'nın hikayesi

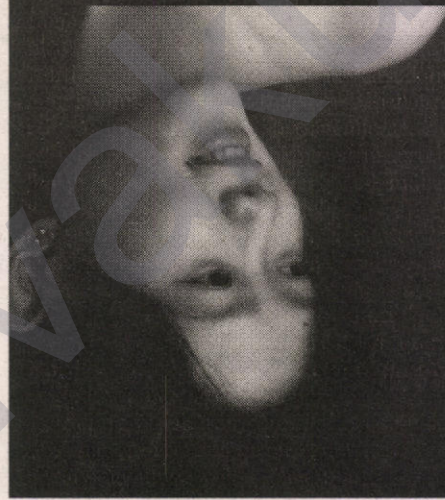
da tehlikeli. Sana mektup yazanın da başının belaya girebileceğinin farkındayım. Cesaretimi bu yolla sınamak niyetinde değilim açıkçası. Korkak bir kadın sayılmam; ama kimse cesur olduğumu da söylemedi şimdiye kadar. Bu yaşta mahkeme kapılarında sürünmek de istemem. "Öyleyse niye yazıyorsun?" diyecek misin? Aslında tam bir cevabım yok. Beni yazmaya iten şey bir çeşit içgüdü. Nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Bir yolunu bulmaya çalışacağım ama. Ben en iyisi, baştan alayım, kendimi tanıtmaktan işe başlayayım.

Emekli ilkokul öğretmeniyim. Emekli olalı da şöyle böyle, yirmi yıl oldu galiba. Siyasetle falan hiç ilgilenmem, siyasetleri de sevmem. Ablan, Sedef'in çok yakın arkadaşım. "Sedef kim?" diyeceksin şimdi de. Farkındayım, çok dağıttım. Toparlıyorum. Kocasını doktor, kendisi öğretmen genç bir çift oturuyor üst katında. Sedef, o genç öğretmenin adı işte. O da doğulu, sizin oralardan. Ben yalnız yaşıyorum. Benimki yedi sene önce rahmetli oldu. Sedef, eksik olmasın, kızım gibidir; her gün uğrar, her şeyimle ilgilenir, faturalarımı bile o yatırır. Ablan da yandaki apartmanda oturuyormuş. Bir iki kere Sedef'te karşılaştım; ama pek konuşmadık. Dün akşamüstü canım sıkılınca "Hadi, Sedef'e çıkayım biraz; açılırım." dedim. Çıktım. Sedef'in gözleri yaşlıydı kapıyı açtığı anda, ablan ise düpedüz ağlıyordu. Senden gelen mektubu okuyormuş. Okudular bana da sonra. Acıklı bir şey yazmamışsın. Onları ağlatmaya falan çalışmış değilsin; ama hani sana pek sık yazmayan kardeşine biraz gönül geçirmişsin, sonra da, "Kimseyi bana mektup yazmaya zorlayamam, buna hakkım yok." demişsin ya, ne yalan söyleyeyim, mektubun orasında ben de ağlamaya başladım. Bir de ablan deniz gören evini tarif etmiş sana. "Çıkınca burada birlikte yaşarız." falan demiş galiba, sen de "Görmeyince hayal etmek çok zor." diye yazmışsın. Yalnız hayal etmenin değil, görmenin de çok zor olduğumu düşününce ben de tutamadım kendimi. Yaşadıkça insan daha mı sulu gözlü oluyor ne?

Oturup onlarla beraber ağlamaya başlayınca ablan seni anlatmak zorunda kaldı. Kara kuru, kavruk, yanık bir Kürt kızındır diye umdum. Çirkin olsan bu kadar parçalanmaz mıydı yüreğim? Ne yalan söyleyeyim, çirkin olmanı diledim. İlle de seni görmek isteyince, ablan fotoğrafını getirmeye gitti. İşte o zaman yüreğinden diledim bunu. Kimi gazetelerin üçüncü sayfalarındaki, kocasını baltayla parçalayan kadınlar gibi bakmanı fotoğraf makinesine, az sonra fotoğrafçıyı da öldürebilmiş gibi bakmanı diledim. O zaman 36 yılı hak ettiğini mi düşünecektim? Belki. Ama değildin. Siyah saçlarla çevrelenmiş, makineye gülümseyerek bakan bir yüzdü seninki; masum, temiz, aydınlık bir yüz. Keşke fotoğrafını görmeyi çok istemeseydim. Yüzünü, bakışını, her şeye karşın gülümsemeni görmedim daha kolay olacaktı unutmak seni. Fotoğraf birden canlandırdı. Seni ve her şeyi. Duvarlarına resimler yapıştırmış bir hapishane odasında, yatağının köşesine oturmuşsun, üstünde kendi ördüğün kazak. Saç örgülü, bisiklet yakalı, eflatun...

Ne yalan söyleyeyim, çirkin olmanı diledim. O zaman 36 yılı hak ettiğini mi düşünecektim? Belki.

1972 doğumlu olduğumu öğreninceye kadar yine de önemli bir şey olmadı. "Benim kızım da '72 doğumlu." dedim; ama içimde tek bir tel bile kıpırdamadı. Sonra ablan 18 Şubat tarihinde doğduğunu söyledi. "Bir dakika!" dedim. "Benim kızım da 18 Şubatta doğdu." "Sabaha karşı 5'te!" dedi ablan. "Yok artık," dedim. "Bu kadarı da olmaz. Benim kızım da sabaha karşı 5'te doğdu." İşte ondan sonra tuhaf bir şey oldu. Seninkiyle kızımın yaşamı ister istemez önüme düştü. Bu iki yaşam yan yana getirildiğinde çok düşündürücü bir tablo çıktı ortaya.

Kızımın aynı yılda, aynı günde, aynı saatte doğuyorsunuz. Sadece doğduğunuz yerler farklı. Benim kızım İstanbul'da doğarken, sen Van'da doğmuşsun. Senin adını Esme koyduktum, kızımın adı da Esmâ olsun hadi. Aslında adlarınız arasında tek harften büyük bir fark olduğu gibi, yaşamlarınız, kaderleriniz arasında da İstanbul'la Van arasındaki mesafeden büyük, daha derin bir uçurum var. Senin içeride olduğun bu 12 yıl boyunca onun neler yaptığını öğrenmek sana belki de hiç iyi gelmeyecek; ama mademki Esma ile Esmâ'nın hikâyesini anlatıyoruz, öğrenmelisin. Hayatındaki bütün ayrıntıları bilmiyorum; o yüzden bir kısmını uyduracağım; kusura bakma!

Esme, Van'da, Atatürk Lisesi'nde okudu. (Her ilde bir Atatürk Lisesi vardır; herhalde Van'da da vardır.) Esma ise Saint Michelle Fransız kolejinde. (Ben devlet memuruydum; ama babası, aileden zengin, hiç para pul sıkıntısı çektilerim kızıma.) Esme de iyi bir öğrenciymiş belli, okulunu birincilikle bitirip sınava ilk girişte Ankara Hukuk'u kazandı. Esma ise Fransız kolejini bitirir bitirmez Fransa'ya gitti, üniversiteyi orada okudu. Sonra ABD'den bir davet aldı. Tam 12 yıldır Amerika'da. Sayabildiğim kadarıyla dört ev, altı sevgili, beş de araba değiştirdi. Esme ise avukat çıkınca doğru Van'a gitti ve stajyerliğini bitirir bitirmez, girdiği daha ilk davada gözaltına alındı, yargılandı, tutuklandı ve 36 yıla hüküm giydi. Esmâ'nın Amerika'da yaşadığı sürenin tamamını o hapiste geçirdi.

Esma yakında evlenir. Özgürlükten de başına buyruk yaşamaktan da bıktı çünkü. İsterse boy boy da çocukları olur. Esme evlenemez. Esme'nin hayatına el kondu. Çocukları falan da olmaz. Orada yaşanacak, içeride. Girdiği ilk ve tek davada hüküm giydiğine göre Esme'nin müvekkilleri de olmayacak. Eğer çıkabilirse emekliye ayrılacağı yaşta çıkacak hapisten. Cübbesini giyip mahkeme salonlarında dolaymayacak, haksızlıklara karşı mücadele edemeyecek.

Burada ve benim kızım olarak doğabilirdin oysa. Benim kızım olmanı engelleyen nedir? Benim Vanlı olmam mı, Kürt olmam mı? Biliyor musun, öğretmen okulunun son sınıfında Kürt bir sevgili vardı. Kimselere anlatmam bunu. Kendime bile unutturmamı başardım. Okulu bitirince evlenme hayalleri kurardık. "Mahrumiyet bölgesi" diye adlandırılan yerlere gidecektik, gönderirlerse onun memleketine, Muş'a. Bir Kürt aşiret reisinin oğluydu. Sana bu yüzden mi bu kadar yakınlık duyuyorum acaba? Uzun boylu, uzun bacaklı, esmer; ama hep öfkeli, fazlasıyla kiskanç, deli fişek bir delikanlıydı. Onunla evlenseydim tıpkı senin gibi bir kızım olurdu. Lafını sakınmayan, başına bela getireceğini de bilse aklımdan geçenleri apaçık söyleyen, dobra dobra bir kız. Mezuniyetimize bir buçuk ay kala, uzunca bir bayram tatilinde memleketine gitti ve geri gelmedi. "Seyit ölmüş." diye haberi geldi yalnız. Nasıl ve neden öldüğünü kimse söylemedi. Galiba kan davasıydı. Çok saçma biliyorum; ama Seyit'le evlenseydim, sen ben doğurdum gibi geliyor bana.

Benim kızımın başına hiç böyle şeyler gelmedi. Büyük ihtimalle de hiç gelmeyecek. Senin değil de başı hiç belaya girmeyecek bir kızın annesi olduğum için susmam ve şükretmem mi gerekir?

Gerçekten suçlu olman, inan ki beni, sadece söz yüzünden bütün hayatını zindanlarda geçirecek olmandan daha az üzecektir. Bana gerçek suçlarını anlat. Yüreğimi serinletmek istiyorsan, haksızlığa uğramadığını, 36 seneyi gerçekten hak ettiğini söyle.

Yaz bana.

Seni annen gibi kucaklar, öperim.

Esma ile Esme arasında hiçbir fark olmamasından başka bir şey istemeyen bir anne, say ki öz annen.

Suriye üzerinden Beyrut'a ve Kuveyt'e götürülen şahinler, şeyhlerin saraylarına itibar katardı. Arap ülkelerinde güç ve zenginliğin sembolü olan şahinlerin peşine düşen kaçakçılar, Van'dan Bolu'ya çetin bir kovalamaca içine girerlerdi.

Şahin kaçakçıları

EYLÜL ılık bir şarap gibiydi... Damlarda yatanlar artık içeri girmişti... Sabaha karşı evimin kapısı hızlı hızlı ve telaşlı bir şekilde çalmaya başladı. Henüz olaylar başlamamıştı ama yine de temkinli olmak gerekiyordu. Üstümü giydikten sonra Browning marka silahımın mermisini ağızına verdim ve kapıya yöneldim. Gün ışımamış, sabah ezanı henüz okunmamıştı. Temkinli bir şekilde bahçe kapısına yöneldim ve 'kimsiniz?' diye seslendim.

Karşıdan yaşlı bir amca ses verdi: "Xar-zî deri veke emin." (Yeğenim kapıyı aç, biziz.) Xarze demek anne tarafından yeğen demektir. Babam üç evliydi. Dolayısıyla Alikan, Ömerkan ve Domana aşiretlerinin yeğeniydim. "Brazi" dese baba tarafından yeğen olacaktım, işim kolaylaşacaktı. Meman Aşireti, İdil tarafına düşerdi. Bedirhaniler yönetiminin en önemli komutanı olan Tahir Ağa Memanlıydı. Girit'e sürgüne gönderilmişti.

Ancak kapıdaki gölge bana Xarze diye seslenmişti. Yarı işim zordu. Türkiye'de Eruh, Midyat, Nusaybin, Derik; Suriye'de ise Kamışlı'ya kadar yayılan coğrafyada, üç aşiretten herkesin yeğeniydim. Kim olduğunu anlayabilmek için, 'kimsin, nerelisin? Ne istiyorsun?' diye sordum. Bir ceza avukatı bu saatte hayırlı haberlerin olmayacağını bildirdi. Nitekim yanılmadım:

Kapıdaki karartı kendini tanıttıktan sonra "Kürem birindare, deri veke" (Oğlum yaralı, kapıyı aç) diye cevap verdi.

Yaralı birinin doktora gitmesi gerekirken, avukata gelmesi kriminal bir olaya işaretti. Kapıyı açtım, baba oğlunu sırtına almış, öylece bekliyor. Babasının sırtındaki genç, omuzlarına isabet eden üç kurşunla, kanlar içerisinde baygın yatıyor. Baba-oğulun çaresizliğini görünce hemen kendileri-

ni içeri aldım ve yaşlı adama oğluna neler olduğunu anlatmasını istedim. Baba nefes nefese, "Oğlum iki arkadaşı ile şahin kaçakçılığı yaparken, hudutta pusuya düşmüş. Bir arkadaşı ölmüş, şahinlerden de biri ölmüş, diğeri yaralı" dedi.

Böylesi bir durumda ne yaparsınız? Sıkıyönetim yürürlükte, yaralı doktora gitse, teslim olsa cezaevine konulacak. Diyarbakır Askeri Mahkemesi'nde yargılanacak, ceza alacak. Diğer yandan arkadaşı ölmüş. 'Ölen arkadaşı nerede?' diye soruyorum. Babası, "Topraktan yapılan büyük tahlul ambarına sakladık" diye cevap veriyor. Oğlu çatışma sırasında ağır yaralanan arkadaşını sırtlayarak İpek Yolu'na gelmiş, oradan Nusaybin'e geçmeyi düşündüğü sırada arkadaşı ölmüştü. Jandarma iz sürer, baskın yapar korkusuyla arkadaşının cesedesini tahlul ambarına saklamış, ağızını da çamurla sıvamıştı. Suçlar çoğalıyordu; şahin kaçakçılığı, ölüme sebebiyet, suç delillerini saklamak... Sadece yaralı genç değil, anne ve babası da suça karışmış oluyordu.

Eşim batılı, Türk. Böylesi manzaralara alışık değil; şaşkın ve telaşlı bir şekilde yarıya bakıyor. Panik içinde birşeyler yapmam gerektiğini söylüyor. O sırada seslere uyanan dört yaşındaki kızım, "Bu amcaya ne oldu?" diye soruyor. Vakit geçirmeden karar vermem gerekiyor. Şahin kaçakçısı ölmek üzere, önce "yaşam hakkı" diyorum... Yaşatmalıyım ki devlet adamı yargılayabilsin, ceza verebilsin. Ölürsen dava düşecek. Dayının gözlerine bakıyorum, avurtları çökmüş. Evladı acılar içinde kıvrılırken dayanmıyor; "Yeğenim çok çaresizim, bu işi bizim avukat yeğen halleder deyip, traktöre atlayıp geldik. Ocağna düştük" diye yalvarıyor.

Telefonun başına geçiyorum, önce doktoru uyandırıyorum. İdil küçük yer,

doktorla hemen her gün beraberiz. Sağlık ocağının bitişindeki lojmanda kalıyor. "Tamam, hemen gelin" diyor. İkinci telefonu jandarmaya açıyorum. Komutan şaşkın. "Hayrola avukat bey, bu saatte... Hani vukuat olsa emniyeti araman gerekirdi diyeceğim." Acelem var, fırsat vermeden konuşmaya başlıyorum:

"Yakalayamadığınız şahin kaçakçısını size teslim edeceğim. Önce hastaneye götürüyorum. Tabur komutanına haber verin. Savcıya da sabah haber veriniz." Komutan şaşkındı, bir avukat arıyor, "Sana aradığın suçluyu getiriyorum" diyor. İlk kez böylesi bir durumla karşılaşmış olmalı ki "Alem adamsın Hasip" diye şaşkınlığını dile getiriyor.

Yaralıyı sağlık ocağına götürdüğümde personel hazır beni bekliyordu. Jandarma komutanı gelmiş, tutanak tutulmuştu. Dayıya da 'hemen ölen arkadaşının ailesine haber verin. Cenazesini evin dışına çıkarın, olan olmuş bir kere' diyorum. Sabah olay duyuldu, hudut güvenliği tabura aitti. Komutan "ceraimli vukuat" raporu almıştı. Bir ölü, bir yaralı vardı, üçüncüsü firar gözüküyordu. Yaralı şahin de suç unsuru olarak ilçeye getirilmişti. Yaralı kaçakçıya ilk müdahale yapıldıktan sonra Mardin Devlet Hastanesi'ne sevk edildi. Kan kaybından ölmesini önlemiştik. İkinci işimiz hapisten kurtarmaktı. Kaçak şahinler iyi para ederdi. Arap şeyhlerine, Kuveyt'e götürülürdü. Kaçakçılık suçlarında değer arttıkça ceza da artardı.

Suç unsuru yaralı şahini yedi emin olarak kuş meraklısı yeğenime teslim etmişlerdi. Günde bir kilo et yiye şahinin bakımı da zordu. Veteriner ya da hayvanat bahçesi yoktu. İki ay sonra iyileşen şahin, savcı, hakim, mübaşir, emniyet müdürü ve komutanın huzurunda doğaya bırakıldı. Şa-

hasipkaplan
hasipkaplan@esmerdergisi.com

hinin uçurulduğu haberi tez yayıldı, şahin kaçakçıları günlerce bağlarda gezdi ancak uçurulan şahini bulamadı.

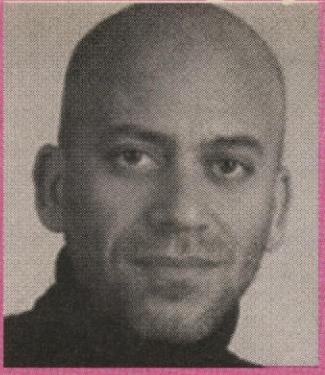
Müvekkilim taburcu olduktan sonra cezaevine gönderildi. Ancak çok geçmeden salıverildi. Tahliye olmuştu ama ücreti vekaletimiz ödenmemişti. Aradan iki yıl geçti. Bir gün müvekkilimin kendisi gibi şahin kaçakçısı olan arkadaşları ile karşılaştım. Yaptıklarım için bana saygı gösteriyorlardı. Arkadaşlarını hem ölümden hem de büyük hapis cezalarından kurtarmıştım. Sohbet arasında, 'siz benden memnunsunuz da ben sizden memnun değilim. Ücretimi ödemediniz, teşekkürle bile gelmediniz' deyince şaşkınlıkla. Meğer beş ortaklarım. Müvekkilim avukat parası diye ortaklarından hatırı sayılır bir para almış, ancak bu parayı ikinci eşi için başlık parası olarak vermiş. Arkadaşları da üzülmişti... 'Önemli değil' dedim. 'Bir gün nasıl olsa, yolu yine bana düşer, bu yolda gidenler avukata da mahkemeye de çok düşer.'

Aradan iki yıl geçmişti, karlı bir kış günüydü. Büromda kömür sobasının yanında ısınırken, şahin kaçakçısı müvekkilimin babası içeri girdi. 'Hayrola dayı' dedim. Dayı mahçup, ezik bana döndü: "Yeğen çaresizim. Oğlum bu sefer silah kaçakçılığında Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde tutuklu. Ziyarete gittim, 'davama mutlaka Hasip baksın' diyor..."

'Dayı' dedim, 'birincisi, bir önceki davanın parasını istiyorum. İkincisi, bu davanın parasını da peşin istiyorum. Yoksa bu yeğen üçüncü hanımı alır, sonra salak yerine konulduğum için elimden bir kaza çıkar.' Paralar geldi, Diyarbakır 5 Nolu Askeri Cezaevi'ne gittim. İlk görüştü, sürekli gözlerini benden kaçırın müvekkilim önce özür diledi, sonra "Aşka yenildim, beni affet. Biz birbirimize mecburuz" dedi. Şahin kaçakçısının tel örgüler arkasındaki mahzun duruşuna baktım, sonra bir gece vakti yaralı gelişini hatırladım, kızgınlığım henüz geçmemişti. Duruşmalarına katıldım, az bir ceza ile kurtulmuştu. Her gördüğünde "Yeğen ben senin hakkını hiçbir zaman ödeyemem" derdi.

İdil, Suriye sınırına komşuydu. Şahin kaçakçıları işi büyütmüş, Van'dan Köroğlu Dağları'na kadar şahin kovalar olmuştu.

Mavi şahinlerin çok kıymetli olduğunu, büyük para ettğini söylüyorlardı. Suriye üzerinden Beyrut'a götürülen şahinler, burada araçlar kanalıyla şeyhlerin saraylarına girerdi. Eğitime tabi tutulduktan sonra avcılıkta kullanılır, güç ve zenginliğin sembolü olarak görülürlerdi.

[mehmetesen]

açık olsun... Rahat uyu babacığım, rahat uyu...

GÜNLER

Yağmurlar gözyaşıdır size ağlayan... Korkuyorum; günlerden korkuyorum anne. Uçsuz bucaksız bir uçurum günler... Günler birer kuş belki... Günler... Benden birer parça götüren haramiler. Günler samyeli, çöl. Ben kumdan bir tepecik. Günler geçiyor, geçtiler. Her biri bir parçamı koparıp gittiler...

Günler günler
Günler yüzü karanlık haramiler...

ANA

Anam, canım anam, güzel anam. Sessizce doğup, sessizce büyüyüp, sessizce yaşayıp, sessizce... Yokmuş gibi yaşadığın hayatını hep verdin, almayı hiç bilmedin anam. Dualarını bütün insanlar için okuyan anam. Biliyorum; kıyamet kopmadıysa hâlâ senin dualarının yüzü suyu hürmetine. Senin dualarınla erken bitti savaşlar, senin dualarınla okudu, iş buldu, evlendi, sağlık buldu, senin tanımadığın insan-

BABA

Gökten bir peri inse, dile benden ne dilerse dese, ne dilerse dese, ne dilerse dese, ne dilerse dese...

BENİ yargılama baba, benden nefret etme. Çünkü ben birilerini bir şeyle suçlamaktan, vazgeçtim.

Biz birleştirilince bir bütün olan parçalardık, baba. Bu şehre ekilen tohum bizsek, o tohumları serpiştiren eller de sizlerdiniz. Hep, beraberce oturup konuşmayı, dertleşmeyi isterdim seninle... Ama böyle olması acı geliyor bana. Hatırlar mısın? Ben ufakıktım... O zamanlar yaz tatillerini ipe çekerdik. Memlekette toprağımızla izin yapmak için. Annem otuz gün kala hergün için bir çizgi çizirdi kağıda ve ben her geçen gün birini karalardım... Memlekete gidecek valizimiz hazırlanmış olurdu son çizgi karalandığında... Ne garip! İki gün süren yolculuğumuz boyunca, Konya'nın dümdüz yollarıyla, Erzurum'un tünelleri arasında yaşadığımız heyecanı neden hissetmiyorum şimdi? Niçin her geçen gün onu biraz daha uzaklaştırdı benden? Ve en sonunda doğduğum yerler neden herhangi bir yer oluverdi bana? Dinle baba, dinlemelisin, dinleyeceksin... Ben iyisiyle kötüsüyle hayatı İstanbul'da tanıdım. Başka nasıl olabilir ki? Hani o iş dönüşlerinde fabrikadaki arkadaşlarının Türkçe'ne nasıl alay ettiklerini anlatırdın ya... O anda duyduğum acıyı, utancı, yalnızlığı bütün bu yaşadıklarını ben de yaşıyorum desem... Derdimi anlar mısın acaba? Beni affet baba senin istediğin gibi biri olamadım. Düşlerine yeterince saygı da gösteremedim belki ve en önemlisi dünyada koskocaman duvarlar yıkılırken; biz aramızdaki duvarı aşamadık, bir kerecik oğlum diye sarılmalydın, dertleşmeliydin... Bir şeylerin boşluğunu, kırıklığını hissettirmemeliydin vedalaşırken... Gidiyorsun işte toprağına kavuşuyorsun bir daha dönmemek, görüşmemek üzere üstelik ve bir nesil bırakıyorsun geride. Belki en az senin kadar mutsuz, belki en az senin kadar çaresiz... Bizim için kaygılanma baba. Bizler kırılısak da, dökülsek de her şeye her şeye rağmen ayakta kalmayı başaracağız. Gözün arkada kalmasın, yüreğin ferah, yolun

lar. Biraz da kendin için, biraz da kendin için dua etseydin be anam... Sessizce güldün, sessizce ağladın, sessizce çektin acılarını. Kaybedilmiş hayatlar şehri İstanbul'da. Yüzleri gülmüyor insanların artık, senden sonra kimse dua etmiyor onlar için. İnsanlar hakketmediği giysiler içinde. Kaybedip umutlarını, karınca olup gidiyorlar kendi yüzlerinde sessizce... Bense bir gece yalnızlığımı kuşandım akşam alacasında. Kestim vücudumdaki tüm kılları, çıplak oldum. Çocuğum... Çamurda kirlenmiş bir çocuk ne kadar kirliyse o kadar kirli. Bir bilsen... Sar beni, sarıl bana desem, kim sarar? Kim sarılır? Bir tek sen...

Gibiler ülkesinde gibi sevme beni. Kara gözlüklerin ardından görmezden gelme beni... Çok acılar verdiler; sen verme, çok zamansız öldüler; sen ölme... Herkes beni yendi; sen yenme... Acıyı çıkart yüzümden... Gül, gülmene al beni... Korkuyorum, sev beni... Bu şehir çılgın, bu şehir deli, bu şehir çıkmış çileden ben seni görmeyeli...

SES

Gökten bir peri inse, dile benden ne dilerse dese... Önce babam, sonra anam öldü burada kendi topraklarından uzakta.

Ben okuyamadım, babamın istediği büyük adam olamadım. Ben okumak isterdim... Üniversiteyi bitirmek, doktor olmak... İnsanın sevdiklerinin ölmesi, yalnız kalması ne kadar acı ve biz insanlar ölümlerimizin ardından ağlıyoruz, kahroluyoruz... Sonra yaşam devam ediyor, vazgeçiyoruz ölümlerimizden. Mezarlar vazgeçilmez insanlarla dolu ve biz insanlar acıya böylesine dayanıklı, böylesine unutkan...

Fabrikada çalışmıyorum artık, yeni bir işim var. İstanbul'un göbeğinde, mezarlığın içinde, gusülhanenin üstünde küçük bir odada yatıyorum. Alt katta, buzdolabında ölümler... Altta onlar uyuyor, üstte ben. Ölümler konuşmuyor... Ölümler bağırıyor... Ölümler sessiz... Onları ben yıkıyorum. İstanbul'u düşününce şeker kokusu gelmiyor burnuma artık... İstanbul sabun kokuyor... İstanbul kefen içinde. İstanbul mermer üstünde... Ben İstanbul'u yıkıyorum, ölmüş insan yüzlerinde... Ne kadar mutlu olabilir ki insan? İnsan ne kadar mutlu olabilir? Mutluluk... Mutluluk kör bir palyaçonun saklı gözünde, ağlar palyaço... Gözyaşı, karıncanın gözyaşı... Ağlarım, gözyaşı karıncanın gözyaşı...

Gökten bir peri inse, dile benden ne dilerse dese, ne dilerse dese...

Cenk hikayeleri VI

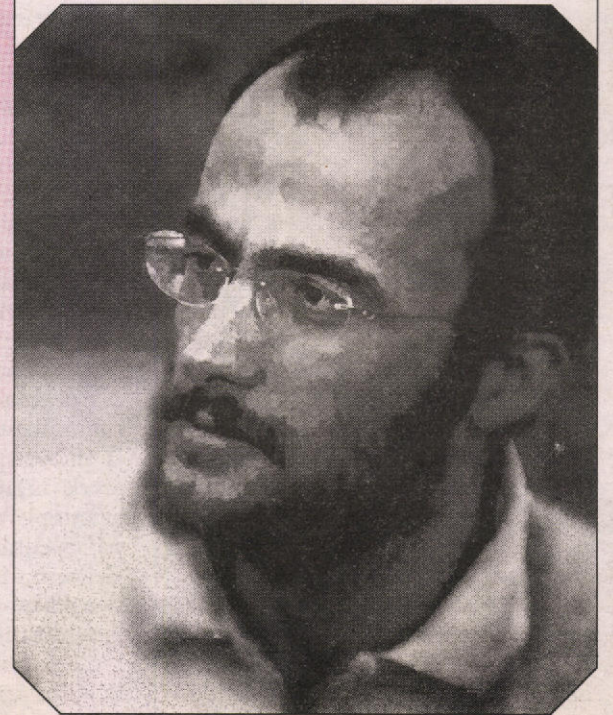
lorca'nın ellerini tutun, gece anılarını sayar gibi, çocuklarınızın büyüyen aklına şaşar gibi la minör kalsın, yaralı lehçem, lekeli diktatör heykelleri şiir alkış tutmaz aramızda kalan yorulsun vadide kopuk akor, acı majörü arasında, çingene baladı, gitar su budağı, okudukça dağ ağıdı, kahve dudağını içemem, yokuş yuvarlanır, saçlarımız kararır, sonra kirpiklerimizin yüzü toprak

ah, notalarım da olsa lorca'nın ellerini tutun

fuento maqueros

gözlerimi çiğneyen bulutu anlatamam!

cenkgündoğdu

YAŞAM

BAHARLARI, YAZLARIYLA
SESLERİYLE, RENKLERİYLE
DENİZİYLE, GÖKYÜZÜYLE
GÜLÜŞLERİ, İÇ ÇEKİŞLERİYLE
SİY AHLARI, ESKİ MOLLARIYLA
KÖPEKLERİ, ZÜRAFALARIYLA
BALINALARI VE YOSUNLARIYLA
ŞAİRLERİ, ASKERLERİYLE
POLİTİKALARI, SİRLARIYLA
TÜRKLERİ, KÜRTLERİYLE
ERMENİLERİ, LAZLARIYLA
RURLARI, ÇERKEZLERİYLE
UZAYLILARI VE YILDIZLARIYLA
DURANLARI VE KOŞTURANLARIYLA
AŞKLARI VE GÜNAHLARIYLA
SEVIŞMELER VE DÖVÜŞMELERLE
FIRTINALAR VE GÜNDOĞUMLARIYLA
BUZLARI, ÇÖLLERİYLE
GERÇEKLERİ, YALANLARIYLA
GÜRÜLTÜSÜ VE SESSİZLİĞİYLE
BİR BÖCEĞİN TEKNOLOJİSİNDE
BİR İNSANIN PSİKOLOJİSİNDE
BİR MEVSİMİN GEÇİŞİNDE
BİR ŞARKICININ SESLENİŞİNDE

HEP GÜZEL, HEP GÜZEL!

"YALNIZ DEĞİLSİNİZ"

www.yasamradyo.com.tr

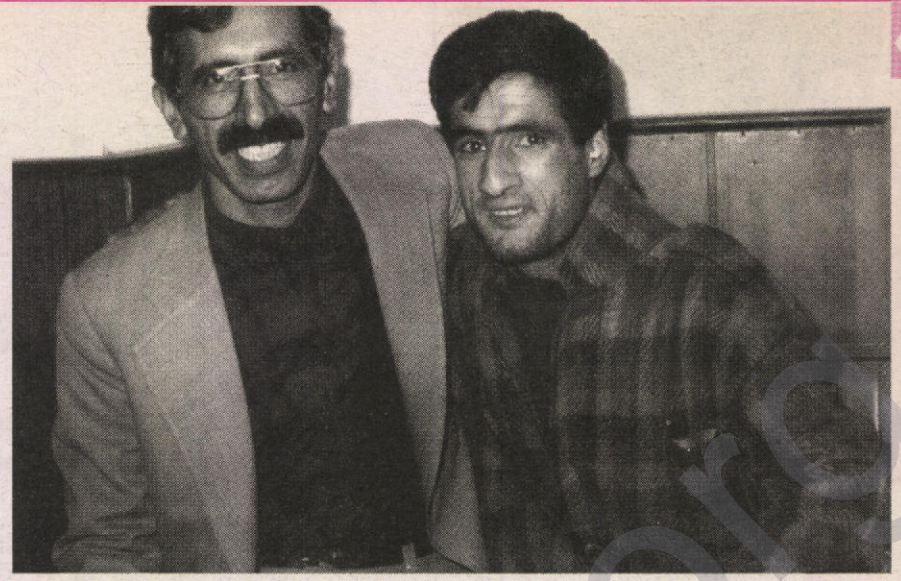
BÖLGEDEKİ genç kızların gelin gittikleri evde neden konuşmadıklarından tutun da, Şeyh Bedrettin'in kaç yaşında asıldığına, 1950'lerden günümüze Türkiye'de yasaklanan tiyatro oyunlarından tutun da Türkiye'deki işçi tiyatrolarının tarihine, terziliğin tarihinden tutunda Kürt mizahına, kaç tane Karacaoğlan olduğundan tutun da, Hızır Paşa ile Pir Sultan'ın aynı dönemde yaşayıp yaşamadıklarına, hangi konuları araştırmamış ki bugüne kadar! Ayrıca sadece araştırmakla kalmamış, Aydın Doğan, Doğan Hızlan, Şenay Aydemir, Adnan Acar ve Halim Demir gibi isimlerin desteğiyle araştırmalarını Yaba/Edebiyat, Şair Çıkmazı, Yaşayan Yarı, Öteki İstanbul ve Evrensel gazetesi gibi çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlamış. Bunun dışında yazdığı sayıları bine varan kitap tanıtımları ile beş yüze varan makale de cabası.

Hayır! Sanıldığı gibi ünlü bir halkbilimcimizden, ya da tanınan bir tiyatro profesörümüzden söz etmiyoruz. Sözü nü ettiğimiz kişi haftanın yedi günü sabah sekiz, akşam yedi sigortasız, sendikasız, çalışan bir konfeksiyon işçisi. Evli ve Mehmet adını verdiği bir oğlu olan Nuri Kaymaz'ın hikayesini okuyacaksınız şimdi... Kitap okumayan, memleket meselelerine ilgi duymayan tekstil işçisi tablosunu ve toplumsal algının araştırmacı kimliğine ilişkin yerleşik yargılarını tuzla buz eden birinin hikayesini.

Kaymaz'ı bu denli araştırmaya sevk eden ise, okuduğu kitaplarda kafasına takılanlar. Mesela Hızır Paşa ile Pir Sultan'ın yaşadıkları dönemin tarihlerinin birbirini tutmaması, Pir Sultan'la Hızır Paşa'nın yaşadığı yıllar arasında 200 yıl oynaması, Şeyh Bedrettin'in yaşlyken değil, gençken idam edilmesi, Kaymaz'ı bu denli gaza getiren nedenlerden sadece birkaçı.

Nuri Kaymaz bu araştırmalar sırasında bir takım engellerle karşılaşmamış değil. Hangi okuldan mezun olduğunu soranlardan, diploma isteyenlere, tiyatrosunun kapısından içeri sokmayanlardan, kovanlara kadar bir çok insanla, tiyatrocuya karşılaşmış. İçlerinden bir tek Haldun Dormen'i saygıyla anıyor. Çünkü tiyatro çevresinden bir çok ünlü isim onu dışlarken bir tek Dormen, Nuri Kaymaz'ı ciddiye alıp konuşmuş. Nuri Kaymaz'ın karşılaştığı ilginç olaylardan biri de kitabı için tanıtım yazısı yazdığı bir kadın yazarın, merak edip kendisini görmek istemesi ve görüşükten sonra, tanıtım yazısını yazanın o olduğuna inanmaması.

Uzun süre Fırat Güney, Harun Baran, ve Terzi Nuri imzasıyla daha sonra da kendi adıyla yazılar yazan, araştırmalar yapan Nuri Kaymaz 1963 yılında Malatya Arguvan'da doğmuş. İlkokul dörde kadar okumuş. Çünkü kekeme olduğu için utanıyormuş. Kaymaz o günlere ilişkin şunları anımsıyor: "Ben çocukluğumu herkes gibi yaşamadım. Çünkü köyde çocukluğu yaşamak şehirdeki gibi değil. Arabam, bisikletim olmadı, balonlarım olmadı. Babam sürekli karpuz satardı. Yaz kış yoksulluk içinde büyüyen bir

Oral Çalışlar konfeksiyon işçisi, araştırmacı-yazar Nuri Kaymaz ile.

Şahin ile koyun arasında bir Nuri

Okuduğu kitaplardan kafasına takılan soruların peşine düşen bir konfeksiyon işçisi o. Bu yüzden kimi zaman Şeyh Bedrettin'i araştırıyor, kimi zaman Türkiye'deki işçi tiyatrolarının tarihini.

çocuktum. Babam ben askere gittiğim zaman öldü. Annem yaşıyor."

Kaymaz, ilkokul dördten ayrıldıktan sonra İstanbul'a geliyor ve bir süre Tah-takale'de bir gömlekçi de Ermeni bir ustanın yanında çalışıyor. Daha sonra ustanın tavsiyesi üzerine kekemelikten kurtulmak için bir doktora gidiyor. Ona bol bol okumasını öneren doktor bir de kitap hediye ediyor; Mahmut Makal'in "Bizim Köy"ü. Daha sonra ustası da ona kitaplar alıyor. Okudukça Nuri Kaymaz da bir kitap hastalığı başlıyor. Bir süre sonra da Devrimci hareketlerin içinde buluyor kendini ve bu süreçte birçok devrimci teoriysen ile tanışıyor. Onların da okumasına katkıları oluyor elbette ve kekemelikten kurtuluyor yavaş yavaş. Gençlik yılları, fırtınalı yıllardır. Kürt örgütlerinden KAWA'nın içindedir. 12 Eylül'de cezaevine girer. Diyarbakır'dan, Sağmalcılara geçen hapis hane sürecinden ise pek söz etmek istemiyor Kaymaz. O'na göre bir çok yazar-şair bu işin rantını yiyor. O ise yattığı sürece bir bedel ödemiştir, pişman değildir.

Araştırmalarına halen yoğun olarak devam eden Nuri Kaymaz'ın bu aralar

kafasına takılan yeni sorular da var. Örneğin "Beyaz Kürtler" kimdir? Ayrıca Şeyh Sait hareketinin ise kendisini çok derinden etkilediğini belirten Kaymaz, bu hareketi de incelemek istediğini söylüyor. Yine bugünlerde araştırdığı bir başka konunun ise Cahide Sonku'nun hayatıymış.

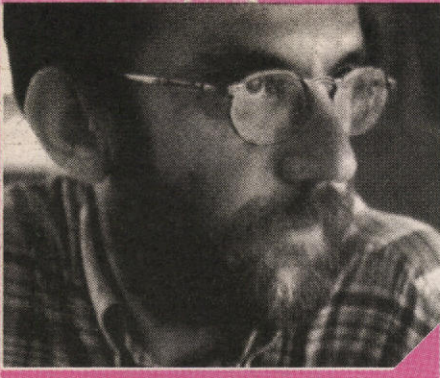
İşte "Devrimci-yazar-konfeksiyon işçisi" Nuri Kaymaz'ın son sözleri: "Çocukluğumda kekemelik sorunu vardı, konuşamıyor, utanıyordum. 13-14 yaşlarındaydım akrabam olan bir kıza aşık olmuştum. Ona bir şey anlatmak isterdim ama anlatamazdım kekemelikten dolayı. Ona bakar bakar ağlardım. Bugün o da evlendi çocuk sahibi oldu. Ben de evlendim. Ama yine de benim için tükenmez iki şey vardır; o ilk aşk ve kitaplarım. Onun bana verdiği bir mendil var saklıyorum ve öldüğüm zaman o mendil ve kitaplarımla beraber gömülmek istiyorum."

Peki Nuri abi!

[**muratmuslu**]

Ferhat Tunç ve Fırat Başkale, müzikolog Nuri Kaymaz ile.

[haydarergülen]

Attila İlhan'la ilgili üç saptama

Attila İlhan okulundan mezun olan ya da ondan el alan bir tek şair bile hatırlamıyorum

1 ATILLA İlhan, bütün yapıtını bir 'şair' olarak oluşturmuştur:

Attila İlhan esasen şairdir, şiir dışındaki tüm yapıtları da şairliğinden el alır, buna polemikleri, gazete yazıları, televizyon konuşmaları, 'Hangi' sorusunun yanıtlarını şairce aradığı düşünce kitapları ve elbette romanları da dahildir. 'Gazi'yi sevip benimserken 'İsmet Paşa'yı sevmemesinde de tarihi, siyasi bir itirazdan, yöntemli bir eleştiriden çok, 'şairane' bir tavır görüyorum ben. "Bir Millet Uyanıyor" üstbaşlığıyla yayına hazırladığı kitap dizisinin sloganına bakalım: "Parola: Vatan, İşareti: Namus". Sanki bir Attila İlhan şiirinin nakaratı gibi değil mi?

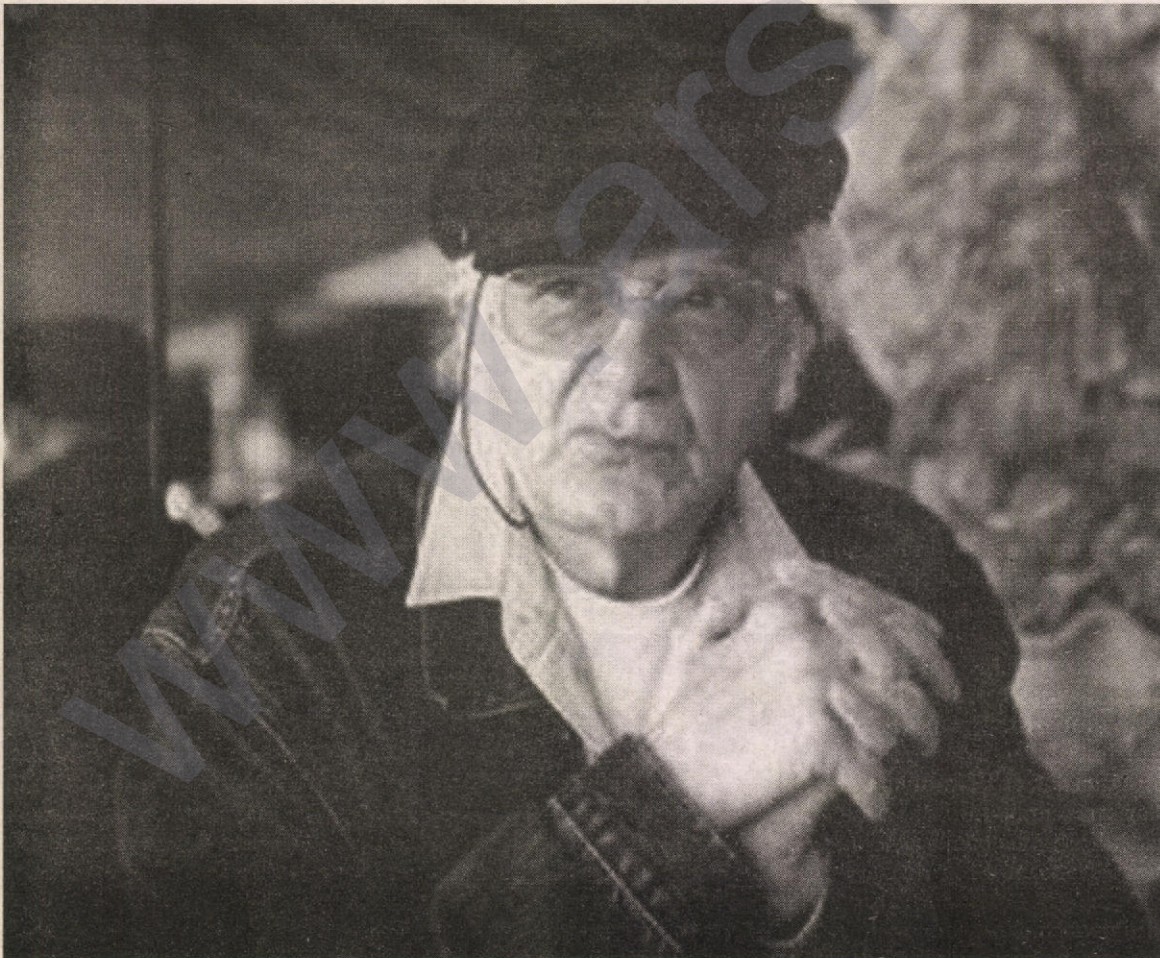
2- Attila İlhan 'yalnız kaptan'dır, çünkü bir 'fenomen'dir:

Attila İlhan'ın ölümünün ardından pek çok saptama yapıldı, bunların arasında hem en kısası ve öz lüsü hem de galiba en kuşatıcı olanı yine bir şairden, İlhan Berk'ten geldi. Berk, Attila İlhan'ın bir 'fenomen' olduğunu söyledi. Doğrudur. Şiirine baktığımızda onun 'bağımsız' bir şair olduğunu, şiir akımlarının ve gruplarının dışında kaldığını görürüz, hatta edebiyat ve şiir camiasının neredeyse tümüyle dışında durduğunu, ama her zaman okurla içiçe olduğunu da söylemek mümkün. Düşünce kitaplarına baktığımızda ise, bugün yükselişte olan ve güçlenen 'ulusal cephe'nin bayraktarlığını 30-40 yıl önce ne-

redeyse tek başına üstlendiğini de belirtmek gerekir, elbette bunu bir şair ve edebiyat insanı konumunda yaptığını da unutmadan. Öte yandan 'ulusal cephe'nin sol kanadından olmasına rağmen, yine eksantrik kişiliğini sergiler ve Öztürkçe kullanmak yerine Osmanlıcaya ağırlık verir, üstelik Cumhuriyet gazetesi okurlarının tüm itiraz ve eleştirilerini de göze alarak.

3 - "Attila İlhan Okulu" diye bir şey yoktur, kimseye el vermemiştir:

Bilhassa Ankara'da bulunduğu dönemlerde, onunla yaptıkları sohbetlerden yola çıkarak "Attila İlhan Okulu" nun öğrencisi olduklarını söyleyen romancılar var, olabilir. Fakat iş şiire geldiğinde böyle bir okuldan söz etmek imkansızlaşır. Attila İlhan okulundan mezun olan ya da ondan el alan bir tek şair bile hatırlamıyorum. Elbette etkilenenler her zaman olur, taklit boyutuna varmadıkça yararlı da sayılabilir bu. Öte yandan "Sanat Olayı" dergisini yönetirken öne çıkardığı kimi şairler olmuştur, ama bunda da bir 'usta-çırak' ilişkisinden çok, bir yayın yönetmeni olarak tercihini bazı şairlerden yana yaptığı söylenebilir. Zaten söyleşilerinde de genç şairlerin adlarını pek anmaz. Sanırım bunu geçmişte, 60'lı yıllarda bir kez yapmıştır, fakat o zaman üzerine zar attığı şairleri bugün hatırlamak bir yana, yazdıkları dönemlerde bile hatırlayanların çıkacağı şüphelidir.

Attila İlhan 'yalnız kaptan'dır, çünkü bir 'fenomen'dir.

Kanto III

Kayanın sümbülünü leylağını, çılgın aylarını
Mevsimlerin bırakıp gitti. Yeni oldu öleli.
Savsak bir yel esti. Kıyıda kulübenin
Oltası yağmurluğu şapkası kedisi
Yalnız kaldılar o günden beri.
Demek severdi denizi
Demek kayanın sümbülünü

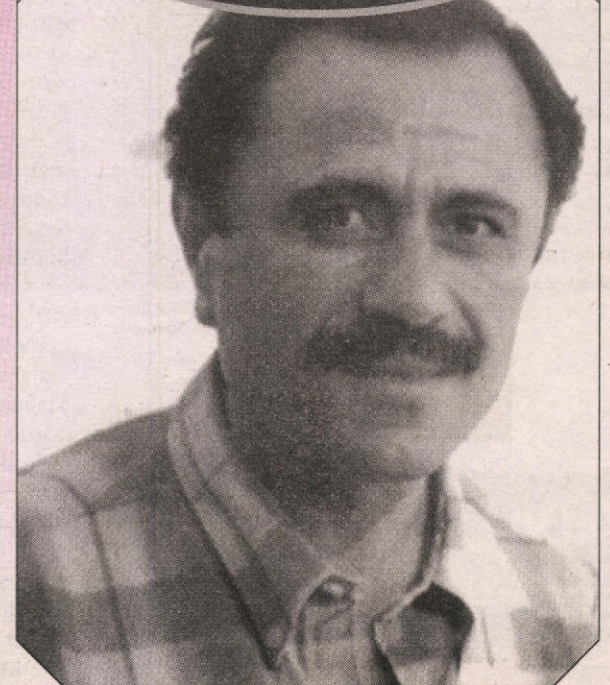
Daha dün konuşmadık mıydı
Kışın güneyin serin rüzgârını
Kedilerle köpeklerle koşmadık mıydı
Dağlara doğru. Dağlara doğru frenkinciri,
Pars.
Annem öldü, yelin türküsü kapıdaydı hâlâ
Annem öldü, demirkırı at kapıdaydı hâlâ

Kıyıda durdum bir çiçeğe su verdim
Küçük kulübenin bahçesinde sabah serinliğinde
Bu bahçede kaç kere gezindiğini düşündüm
Çiçeklere su verişimi gözetlediğini düşündüm
Sayısız yaprak arasından.

Kapıda terlikleri.
Tahta masada kuru üzüm taneleri.
Kapının eşliğinde tekir kedi.
Ölüm gök gürültüsü buz mavisi
Yokuş yukarı çıkınca köşede pars
Tepede saçını başını yolan ağaçlar:
"Neye yapsam neye baksam uçurum"
"Ölüm hiç işte, demek atları severdi"
"Ölüm hiç işte, demek kedileri severdi"
"Dağlara yamaçlara çıkayım uzun uzun"
"Kendimden çıkayım kapılmadan burgaca"

Burada mı yatarken çıkardığı
Verin bir köşeye gömelim takma dişlerini
—Kimdi o bakan yapıtların arasından?

ahmetada

Evde Oturan Ölür...
Yoors, henüz oniki yaşındayken bir Çingene kumpanyasına katılmak üzere evden kaçtı ve onlarla tam on yıl yaşadı. Jan Yoors, Çingene yaşamının ilk gerçek portresini, kamp yerlerinin zorluklarını ve coşkun sevinçlerini, aşklarını, festivallerini, geleneklerini ve kendilerine düşman kesilmiş bir dünyada özgür göçerler olarak yaşayabilmek için mücadele veren bir halkı yazdı.

Burada anlatılan bir Çingene Romanı...

Çingenerler
Jan Yoors

Aleviliğin Gizli Tarihi
ERDOĞAN ÇINAR

Alevilik üzerine yapılan yeni dönem tartışmaların esin kaynağı olmuş çalışma aynı zamanda Alevilik üzerine daha önce bilinenlere karşı bir ezber bozma kitabı...

Bir Alevi Klasik... Türünün Başyapıtı...

"İçeriğiyle yalnız Alevi olmayı değil, Alevileri de kendi kimlikleri ve inançları konusunda yeniden tanımlamaya zorlayan yapıt, uzun sürecek bir tartışmayı da başlatmış durumda! Bu tartışma hiç kuşkusuz Anadolu'nun dünya tarihindeki yerini de etkileyecek! Hem 'Ehlinin', hem 'Alimin' hem de 'Ham Evrahın' yararlanacağı bu kaynak yapıtta Hakikat Kapısını aralıyor Çınar...

Hıdır Temel
Hubyar Sultan Ocağı Dedesi

Alevilik Batınlık Exoterizm Tanrının Gizli Dili
SÜLEYMAN DİYAROĞLU

Alevilik öğretisindeki Ali ile 4. Halife Ali arasında bir bağ var mıdır? Alevi Felsefesiyle Müslümanlık ne kadar yakın... Yüzyıllık bir yalan mı... Yoksa Alevi felsefesi binlerce yıllık bir gerçek mi? **Ön yargısız bir bilgi...**

Kozmik Bir Senfoni Olarak Alevilik Gül Alırlar Gül Satarlar Aleviler
SÜLEYMAN DİYAROĞLU

"Önce Hıristiyan ol sonra Müslüman olursun" diyerek sürekli bir sözlü şiddete maruz bırakılan Alevilerin, dini inançları ne idi? Sırlanmış öğretileri ile kozmik bilgiler aktaran Alevilik, gizemli bir inanış mı? **Hü diyelim gerçeklerin demine.**

Failli Meçhul Cinayetler Tarihi
ORHAN GÖKDEMİR

Bu çalışma Türkiye'nin yazılmamış tarihi aslında. Cinayet, bir zor zaman siyaseti bu ülke için. Ve bu kitapta muhasebesi çıkarılan 2000'e yakın failli meçhul olayı, o siyasetin ne anlama geldiğinin altını çiziyor bir kez daha...

Osmanlı'dan Günümüze Bir Tarz-ı Siyaset Olarak Cinayet

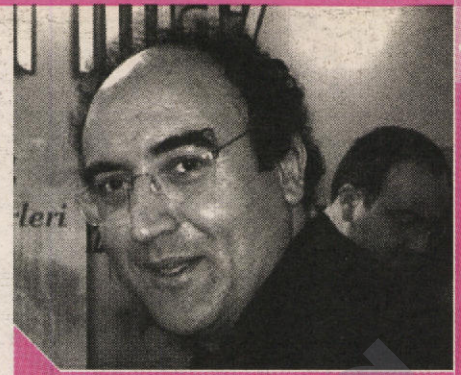

Beyaz Ölümün Güncesi
ÖZCAN SAPAN

12 Eylül sonrası yaşanan insan avı... Uzun gözaltı süreçlerinde akıl almaz işkencelere maruz bırakılanlar. Sokak ortalarında işlenen "yargısız infazlar" sonucu katledilen yüzlerce insan. Ve "kaybedilenler". Tanıkların anlatımıyla bir dönemin gayri resmi tarihi...

Burada Anlatılan hepimizin hikayesi...

Attila İlhan sığ sularda hiç yüzmedi

[sunayakın]

İSTANBUL'DAKİ vapurlara şairlerimizin adlarını vermelerini istiyorum ya... Ben de ne yaptım? Çok sevdiğim 6 şairin adını bu vapurlara verip yüzdürdüm. Onlardan biri de Attila İlhan... Attila İlhan'ın adını da bir vapura verip yüzdürdüm bir şiirimde.

Attila İlhan'ın şiirdeki gücünü, yerini bütün şairler bilir. Bilmeyen de şiirden anlamıyor demektir. Bunu anlatmak niyetinde değilim, bu başka bir konu...

Attila İlhan bize hiç kitap okumadığımızı gösterdi.

Edebiyatçılar kitap okumuyorlar. Tarihimizdeki aydınlanma sürecini bilmiyorlar. Attila İlhan ile biz bunu öğrendik.

Bu ülkede her şey çok çabuk kirleniyor, çok çabuk tüketiliyor. Siyasi tanımlar da böyle. Attila İlhan'ın dünya görüşü ortada olmasına rağmen son birkaç yıldır ona bazı tanımlar yakıştırılıyor. Kızıl Elma, ulusalcılık gibi tanımlar beni güldürüyor... Bunlar komik şeyler.

68 Kuşağı, nasıl ki bu ülkenin devrimci tarihinde emperyalizme karşı direnişi gelenek kabul ediyorsa, Attila İlhan da o süreci, çok önceden yazdığı şiirlerle sahiplenmiştir. Zaten bu ülkenin devrimci ve aydınlanma mücadelesinde 1923 Devrimi, Cumhuriyetin kurulması, bir aydınlanma sürecinin, demokratikleşmenin başlangıcı; elbetteki her demokrasiye inanan insan için bir milattır. Şimdi bunlara adlar konuluyor, yeni yeni tanımlamalar, yeni oluşumlarla yaklaşılmaya çalışılıyor. Bunlar çok sığ... Bunlar populist akımlardır... Bunlar moda nitelikli şeylerdir.

Büyük bir yanlış etiketlendirme içerisinde Türkiye...

Gündemin getirmiş olduğu hızlı, hareketli politikanın yanlışlıkları olduğunu düşünüyorum. Bunu medya ve aydınlar yapıyor. Aydınlar çoğu zaman buna yem oluyor.

Bir çok aydınımızın hiçbir şekilde bilgi ve birikim sahibi olmadan bu ülkenin geçmişinde, kanayan sorunlar üstünde rakamlar, oranlar, yüzdeler verdiğini görüyoruz. Bu da büyük bir trajedi ve yanlış.

Birinci planda umur meselesi vardır. Eğer gerçekten bu senin umurundaysa, bu konuda yazılı kaynakların olmalı... Bu konuyu daha önce kalem oynattığın alanlarda dile getirmiş olman gerekirdi.

Ama susup birden bire bunu söylüyor ortada başka bir hesap, başka bir plan var demektir. Ülkenin kanayan yönleri, yaraları bu şekilde bir reklam aracı olarak ortaya çıkıyor.

İşte bu süreçte Attila İlhan'ın büyüklüğünü görüyoruz. Attila İlhan'ın külliyyatına baktığımızda hep bir duruş, bir çizgi

var. Bir satranç oyuncusu gibi taşlarında hamleler irer. Hamleleri doğrudu... Ve bunu fildişi kulelerinde yapmadı. Yüzü insana dönük oldu.

Attila İlhan'ın duruşuna, oturuşuna bakıyoruz... Bir entelektüel duruşu... Bu duruşu insanları ezme için değil, aydınlatmak için kullandı. Bu çok önemli. Hep insanın yanındaydı, sokaktaydı.

Ben eleştiriyi düşünsel ve belgesel anlamda ele alırım. Çünkü Attila İlhan belge ve bilgiyle konuşurdu. Konuştuğu zaman birilerinin işine gelmedi, birileri rahatsız oldu. Tabi olacaktır.

Çünkü aydınlanma sürecine baktığımızda, bir entelektüel, bir aydın hangi düşüncede olursa olsun düşüncesini ortaya koyunca birilerini rahatsız eder... Ama bu böyle değil. Ortaya koyduklarını aynı şekilde düzeye, belgelerle hamleler yapılabildi mi? Ben görmedim. Yapana amenna...

Biz belge ve bilgi toplumu olmadığımız için rahatsızlıklarımızı vurmak şeklinde algılıyoruz. Karın ağrısı yaratmıştır, yaratabilir. Ama ben o karın ağrısını, rahatsızlığı kıvrınma olarak değil de aynı şekilde, aynı düzeyde görmek isterim. Çünkü Attila İlhan'ın sözleri, alıntıları bunu göstermiştir. Her şeyden önce bu adam okudu.

Aydınlanmız ise aydınlanma denilen olaya hakim değiller!.. Tanımıyorlar!.. Bilmiyorlar!.. Okumamışlar!..

1970'li yıllarda, öyle böyle gözümüzde büyüttüğümüz insanların aslında hiçbir şey bilmediklerini, ben bugün, onlarla konuştuğumda gördüm, görüyorum. Duygusal bir milletiz. Bundan kaynaklanıyor... Duygulanmazla hareket edip hayatı yönlendirmeye çalışıyoruz. İşte bu yüzden bizden hiçbir şey olmuyor... Bir şey olacağı da yok...

Niye toplumsal bir harekete dönüşmüyor bu düşünceler? Güruh olandan bahsetmiyorum. Güruh dediğimiz şey çok... Kitle çok... İnsanları kullanmaktan söz etmiyorum. Nerede gerçekten bilinçli, liderli hareket?..

Bugün Türkiye'nin sıkıntıları, sorunları ortada. Ama hiçbirinde bir lider yok, hiçbirinde aydın göremeyiz. Yok!.. Piyonlar görürüz ancak. Sorun benim sorunum, kanayan yara benim!.. Ama yok!.. Öyleyse nereye gidiyor bu oyun?

Okumuyoruz ki... "Yarı aydın"... Cahilden korkma, o insandan korkma!.. Tehlikeli olan "yarı aydın"... Biz "yarı aydın"lar ülkesiyiz.

Attila İlhan bir aydın. Katılmayan katılmaz... Bu ayrı bir konu. Ama aydının belgesi, bulgusu, bilgisi vardır. Onlarla bir sentez yapıyor. Bilgi varsa sentez yapılır.

Attila İlhan sığ sularda hiç yüzmedi, hep derinlerdeydi. İyi bir balınaydı... Attila İlhan iyi bir balına türüydü...

[halimbahadır]

Dayağı atan hayat ayağa da dikebilirmiş!

1 OLUN yarıydı. İkinci evliliğimi de bitirmiş, ancak evime gidememişim bir süre. Kolay değildi anılarla yüzleşmek. Hele de o evden altın sarısı saçları, bal rengi iri gözleriyle altı yaşındaki kız çocuğunuzu da uğurlamak zorunda kamsanız eğer. Ancak o eve gitmek zorundaydım. Yoksuldum. Uçan kuşa borcum vardı. Nafakalar, ev kirası, taksitler, sosyal harcamalar büküyordu belimi. O evde yaşamak zorundaydım. Eve eşya almak zorundaydım. Evi adam etmek zorundaydım. Ama başaramadım bunların hiçbirini. Bankalar yapıtı yakama. Elektrik idaresi, İSKİ, doğal gaz, biriken kira borçlarım. İçkiye düşkünlük. Kendine acıma halleri. Günahı hep hayatın sırtına yıkma çabaları. Düzensiz beslenme. Dostlardan ve aileden uzak kalmak. Yalnız yaşayan ve içkiye gömülmüş insanlarla yoldaşlık kurma çabaları. Tutunmaya çalıştığım tek kalem olan yazıyı bile kaybetme tehlikesinin getirdiği aşırı terdirginlik. Orta halli bir panik atak.

Ve kaçınılmaz bir sonuç olarak dağılma tabii ki...

Günlük hazları mutluluk sanma saplantılarım tam da bu sıralarda başını alıp gitmişti. Yalnız geceler ürkütürdü beni. O geceleri, o içimdeki büyük boşlukları bir şeylerle doldurmak zorundaydım. Yazı yetmiyordu. Kitap yetmiyordu. Kadın ve içki de gerekliydi. Hem de nasıl! Ancak hayatın bu alanında da büyük sorunlar bekliyordu beni. İçki dağıtıyordu. Profesyonel bir içici olarak bunu iyi biliyordum. Hakkından gelmekse çok zor değildi ama. Oysa kadınlarla başa çıkmak çok zor bir işti. Zira benim gibi hayatını ayakları altında paspas etmiş, kendi değerinden bihaber, sefil birine aklı başında, "iyi" bir kadının tahammül etmesi beklenemezdi elbette. Bunun için de hayatıma giren kadınların en az benim kadar sorunları, kırılmaları, acıları vardı hayatlarında. Ve ben kendiminkilerle uğraşamazken, onların dertlerini de omuzlamaya çalışıyordum. Bir anlamda kötü kaderlerinin elinden kurtarmaya çalışıyordum onları, kendi batmışlığına bakmadan! Ve soluk alamaz hale geliyordum.

Aynı şeyleri tekrarlayıp duran "entel" sarhoşlarla boğuşuyordum geceler boyu. Çocuklarımla ilgilenemiyordum, acı çekiyordum bu yüzden. Hak eden, etmeyen binlerce insanın hayatını dinliyor, yardım etmeye çalışıyordum. Kendime zaman ayıramıyordum, dahası korkuyordum kendimle başa kalmaktan. Her yandan kuşatılmışım o sıralarda. Dışarıdan insanlar, içerden kendim kuşatmıştım kendimi. Hayatımı sorgulamamak için özenle kaçırıyordum hayattan ve kendimden. Acı yıldırıyordu beni çünkü...

Her yandan kuşatılmışım. Dışarıdan insanlar, içerden kendim kuşatmıştım kendimi. Hayatımı sorgulamamak için özenle kaçırıyordum hayattan ve kendimden. Acı yıldırıyordu beni.

Ve ağır ağır tükendiğimi hissettiğim günlerin birinde, yetmişli yaşlarda bir kadınla sohbet ederken bulmuştum kendimi.

Tane tane konuşuyordu yaşlanmayan kadın. Gözlerinde hayatın ışığı vardı. Beyaz saçlarına inat, dinç bir insandı. Hayatı çok seviyordu. Yaşayla ve kendisiyle barışıktı. Ölümünden korkmak yerine, "zamanı gelince" kendini ona sunmaktan söz ediyordu "arkasına bakmadan."

Ve bu faniyi sevmişti, acımişti. Ve el uzatmak istiyordu, yazılarında zevk aldığı söylediği faniye.

Ve şöyle diyordu bilge kadın gözlerimin içine bakarken:

"İç dünyanı düzene koymadıkça dış dünyanı da düzene koyamazsın evlat. Kafan dağınık, bıkmın ve yılmış bir adamsan, pis bir yerde yaşarsın. Kendine saygı duymazsan, başkaları da sana saygı duymaz. Kendi değerini bil. Zih-

nini, ruhunu ve yaşam enerjini özgür bırak. Kendini kurtaramazsan, kimseyi kurtaramazsın. Geri getirip, değiştiremeyeceğin geçmişle uğraşma. Hangi kaygıları getirip önüne atacağını asla bilemeyeceğin gelecek için de yorma kafanı. Senin için doğru ne ise onu yap. Çiçeklere, hayvanlara, çocuklara, kitaplara, dostlarına daha çok zaman ayır. Maaşlı bir iş, iki aygının bile zor sığıdığı bir hapishanedir ve orada küçülürsün, bunu unutma. Riske gir ve yaparken eğleneceğin bir işle kazanmaya çalış hayatını. Ve her zaman önünde hedeflerin olsun ki, onları gerçekleştirmeye çalışırken attığın her adım heyecan versin sana."

Ve bir süre sonra kalkıp gitmişti kadın.

Ve ben orada bir saat kadar oturmuş, söylediklerini tartmış, kadına hak vermiş, ancak bunları asla yapamayacağımı düşünmüştüm.

Ve oradan oraya savrulan bir sonbahar yaprağı gibi yaşamak zorunda bıraktım kendimi.

Ve bir gece, bir krizin ardından, sağ elimle sıkışan kalbimi avuçlamaya çalışırken çaresizce, anımsadım o nur yüzlü bilgeyi.

Ve çok geçmeden temiz bir evim vardı. Dostlarımla sayısı onu bulmuştu. Kendimle barışıktım. Kaygılarımla çok azdı, huzurluydum. Kurtarıcı değil, insanların kendilerini bulmalarına yardımcı amaçlayan biriydim artık. Beni heyecanlandıracak büyük hedeflere sahiptim. Yeteneklerimi daha iyi tanıyordum ve maaş cehenneminden bir adımımı dışarıya atmıştım. Daha azla yetinmeyi ve küçük şeylerden haz almayı öğrenmiştim. Ve her şeyden önemlisi, korkularım yüzünden ruhumun derinliklerinde saklamaya çalıştığım asıl kendimi bulmuş ve onu çok sevmiştim.

Velhasıl, bir tokatla ayaklarımın üzerine dikmişti beni hayat!

Gülüştü Gül

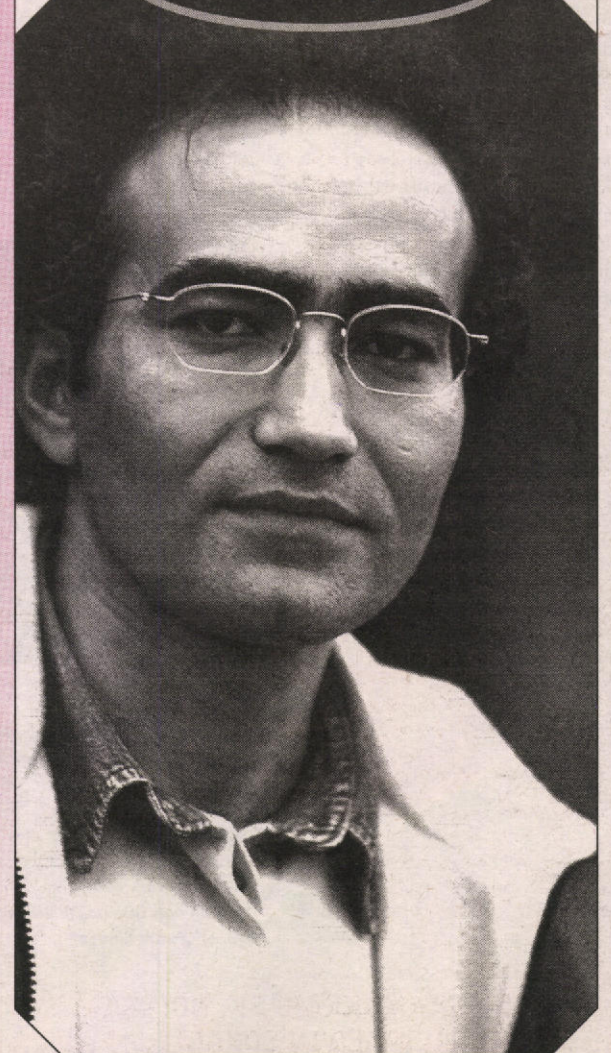
Düşlerinden doğdular
Kendileri kesip göbeklerini
gül dalına savurdular

Bundandır gül gibi güzel
-yaşamak deyince- gül gibi kızıl
düşlemeleri. Bu uğurda
yanağı elma gözü kömürü
ve yine bu uğurda bir ömürü
dikene bürümeleri. Kahreden
bir hınçla yürümeleri korkusuz pervasız
güle ve gülene düşman olanların üstüne

Düşleriyle öldüler
Kederli bir ezgi dolayıp dillerine
kendileri çekip iplerini

Gülüştü kaldı
her seher terli gömleğini yırtan
goncalarda

ibrahimbaştı

Kebapçıların 'işkur'u

Üç bin civarında kebabçının iş bulmasına aracılık yapan Bahri Jandarma, Türkiye'nin tek kebab danışmanı. Tatlıses Lahmacun, Ziya Şark Sofrası, Namlı Kebab, Tike ve Kaşibeyaz, Jandarma'nın danışmanlık yaptığı işletmeler arasında bulunuyor.

SİMDİLERDE herkes herkese bir şeyler "danışıyor"... Koca koca şirketlerin manevra sahasına dönüşen "danışmanlık" sektöründe, yaklaşık 20 yıldan beri mütevazı bir hikaye yaşıyor. Hikayenin kahramanı ise "Türkiye'nin tek kebab danışmanı" Bahri Jandarma...

Üç bin kebabçının işe yerleştirilmesine ön ayak olan Jandarma, danışmanlık yaptığı işletmelerin yer seçiminden menüsüne kadar tüm detaylarıyla ilgileniyor. Jandarma, kepenkleri açılan mekanı 15 gün denetledikten sonra işi sahibine teslim ederek görevini tamamlıyor.

1962 Urfa Siverek doğumlu olan Bahri Jandarma, 11 yaşındayken taşu toprağı altın şehre gelir. Mali olanaksızlıklar nedeniyle ortaokulu bırakmak durumunda kalan Jandarma, lokantacılık işine bulaşıklıkla başlar. Bir yıl sürdürdüğü işinden sıkılıp, bir süre fabrikalarda işçi olarak çalışır. Ardından o dönem İstanbul'da, özellikle de Anadolu'dan gelenlerin müdavimi olduğu bir kumar kulübünde güvenlik görevlisi olarak işe başlar. Jandarma'nın "bitirimehane"lerdeki mesaisi "hayatın diğer yüzü"yle tanışmasını sağlar. Jandarma bu zorlu mesaiye ancak dört yıl dayanabilir. Bu seferki adresi İstanbul'daki ilk kebabçı dükkanı olarak bilinen Beyazıt Bakırcılar Çarşısı'ndaki Gaziantep Kebabçısı'dır...

İsmet Diler'in mekanında uzun yıllar çalışan Jandarma, kebabçılığın bü-

tün inceliklerini burada öğrendiğini söylüyor. Diler'in emekli olmasıyla birlikte kapanan mekanı 1982 yılında restore ederek yeniden hizmete sokan Jandarma, işlerin beklediği gibi yürümemesi üzerine dükkanı kapatır. Yeniden arayışa giren Jandarma'nın yeni işi kahvehane işletmeciliği olur. "Urfa Emek" adını verdiği kiraathanesi, Jandarma'nın "danışmanlık" sektörüne girmesine neden olur.

Jandarma'nın Urfalı oluşu, şansını İstanbul'da denemek isteyen pek çok insanın mekanı çabucak benimsemesine neden olur. Kahvehane, başta Urfa olmak üzere, doğu illerinden gelen pek çok kebabçı, lahmacuncu, ocakçı ve garson için uğrak yeridir artık. Jandarma bu insanlara hem yardımcı olabileceğini hem de para kazanabileceğini düşünerek işe koyulur.

Önceleri işe yerleştirdiği personelin bir ya da iki günlük yevmiyesini aldığı söyleyen Jandarma, mekan sahiplerine danışmanlık yaptığı günden beri çalışanlardan para almamış. 1983 yılında Mangal Kebab adlı mekanın kurulmasına önayak olarak ilk profesyonel işini yapan Jandarma, bugüne kadar Tatlıses Lahmacun, Ziya Şark Sofrası, Namlı Kebab, Tike, Kaşibeyaz gibi çok sayıda kuruluşla danışmanlık hizmeti vermiş. Jandarma'nın sektördeki şöhreti artınca, hizmet alanları da genişlemeye başlamış. Rize'den Edirne'ye, Çanakkale'den Trabzon'a kadar bir çok kente eleman gönderen Jandarma yurtdışına

da eleman gönderiyor. Romanya, Bulgaristan, Almanya, Güney Afrika, Mısır ve Finlandiya, Jandarma'nın kebabçı gönderdiği ülkelerden bazıları...

Şimdilerde Aksaray'da Misafir Sofrası adını verdiği lokantasında işini sür-

düren Jandarma, "İnsanlarımızın ekmeğ parası kazanmalarına vesile olmak harika birşey" diyor.

yektakılıç
yektakilic@hotmail.com

EVİR'DEN
KAHVE
İÇMEYE
DAVET

KÜÇÜK PARMAKKAPI SK. NO: 46/2
MC DONALD'IN SOKAĞI
BEYOĞLU-İSTANBUL
TEL: 0 212 251 33 62/251 33 76

HÜŞŞ. NE DİYİM SAA? ÇABUK DÜZELT ŞU SİMİTLERİ.. ÇABUK LA?

MAHSUS MU YAPİİN LIAN TERESİ KİM GÖNDERDİ OXLİM SENİ!..

HAA? NE ARIYİN OXLİM BURDA?

BÖHHÜHÜ HÜ HÜ!.. BEN KAYBOLDUM TAMAM MI? KAYBOLDUM!.. HEY ADAMIMI LANET OLASI BİR SALAĞIM BEN TAMAM MI? FAKYUUU!.. HÜHÜ ÜHÜ! HEM SEN GİT KENDİNİ BECER TAMAM MI DOSTUM!..

MA OXLİM BU DEMİN KÜRT DEĞİLMİYDİ? AĞLAYINCA NİYE AMERİKALI OLDİ BU!..

LA BIRAH! KES KARI GİBİN AĞLAMAYI. SEN BU SİMİTLERİ SATMAYA KALKARSA SİMİT YAPARLAR LAN SENİ! YERLER OXLİM,

KAÇ TANE VAR LAN TEPSİDE?

?? ALTI TANE ABE!

HEPSİNİ ALIYIM, KOY TEPSİYİ ORAYA. GET YUKARIDA ÇAKETİMDE NE KADAR PARA VARSAL AL!

ABE!.. ABEMSİN BENİM!

LAN NE KOŞIYİN TIRRE! ACELEN NE? PARA MI KAÇIYI?

LA KARIŞTIRMA KIÇIMIZI BAŞIMIZI, DİĞERİ OXLİM.. SARI ÇAKET AHA O YANDAKİ!

BU MU ABE? BU MU? HANGİSİ ABE?

ALLAH TUTTUĞUNUZU ALTIN ETSİN, ALLAH SEVDİKLERİNİZE BAĞIŞLASIN, ALL..

TIK!

ALLAAAAHHH!..

NASIL DEDİĞİM GİBİ VARLAR DE Mİ KENAN ABE?

HAKKATTEN PUŞTUN ÖNDE GİDENİYMİŞ LAN BUNLARI!

AAAAAXXX!.. AKREP SOKTU LA AKREP!

* "Kenan abi de kim lan?" diye sormayın kardeşim, parasını verci çizdim işte, sizde verin sizi de çiziyim.

HİÇ KUŞKUNUZ OLMASIN. GEYİĞİN HARI, UYKU NEMRUDUN ÇOCUKLARININ GÖZKAPAKLARINI ÖPEREK RÜYALARıyla TESLİM ALANA KADAR DEVAM EDECEKTİR...

BE NAMUSA BAHI! HEM DİŞİMİ KIRACAĞ, HEM DE PARAMIZI ALACAĞ VAR MI OXLİM ELE ÜÇ KURUŞA BEŞ KÖFTE?

EHEHE HE HE!.. ABEMİN CEBİNDE AKREP VAR DİYDİM DE İNANMIYDINIZ BAA!

ULA OXLİM SİZDEN KORKMIYANIN NE DİNİ VAR NE İMANI!..

SARI ÇEKET NUMARASI EFSANEDİR ABEMİN, DAHA ÇOK EKMEK YERİZ BİZ BUNDAN!..

ÇOK FENASINIZ AMA!..

ŞEVVAL SAM SİT COM DENİYOR

CNBC-E'nin "My About You" adlı salon komedisinin Türkiye versiyonu Şevval Sam ile ekranlara taşıyor. Başrolleri Haluk Bilginer ile paylaşan Şevval Sam, dizide Ayşe karakterini canlandırıyor. Bu arada Kasım ayında çıkarmayı planladığı albümün çıkış tarihi dizi çekimleri nedeniyle daha ileri bir tarihe ertelenmiş. Annesi Leman Sam'ın firması DOMİ'den çıkartacağı albümü tamamen kendi çalışmalarından oluşacakmış.

"BUL GETİR"LE ZİRVEDELER

Söz ve müziği Aşık Fakir'e ait "Bul Getir" türküsüyle büyük bir çıkış yakalayan Zeynel ve Kenan Vardık kardeşlerin yükselişi sürüyor. Uzun yıllar yurtdışında yaşayan kardeşler "Gurbette çektiğimiz özlem ve hasretlerimizi ezgilere döktük" diyerek tanıttıkları albümlerinin korsan kayıtlarından oldukça şikayetçiler. Albümün yapımını üstlenen EMA Müzik yetkilileri de albümün korsan kayıtlarıyla birlikte 700 bin satıldığını tahmin ediyorlar. Bilindiği gibi türkü, son olarak İbrahim Tatlıses'in yeni single kasetine de girdi.

SESSİZLİĞİ DİNLİYOR

İstanbul'un keşmekeşinden kaçarak Çatalca'ya bağlı Çanakçı köyünde yaşamayı seçen Nuray Hafıtaş, 18 köpeği ve 60'a yakın kedisiyle huzuru aradığını söylüyor. Ailesiyle birlikte mütevazı bir hayat sürdüren sanatçı, "Sılayı Ver" kasetiyle geçen bahar dinleyicilerine sesini ulaştırmıştı. Şimdi de "sessizliği dinlediğini" ve bu sessizliği sadece kedi, köpeklerin bozmasına izin verdiğini söyleyen Hafıtaş, televizyon programlarına da kota koymuş.

ATLI OLANAKLARINI ZORLUYOR

Daha önce firma aradığını duyduğumuz Mehmet Atlı bir süre daha sevenlerini müziksiz bırakacağına benziyor. Murat Öztürk ve Serdar Keskin ile birlikte kendi olanaklarıyla kayıtlara başlayan sanatçının Ayhan Evcı ile yapmak istediği Almanya kayıtları ise bir başka bahara kalmış. Ama Mehmet Atlı sevenlere güzel iki haber: İlki, biri enstrümantal diğeri kendi bestelerinden oluşan iki albümünde sonunda çıkacak. İkincisi, yılbaşında Mehmet Atlı ailesine minik bir bebek katılacak.

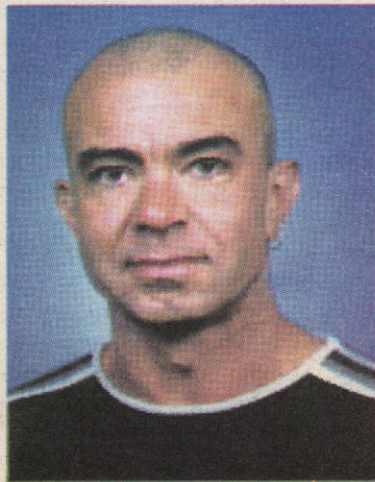

ROJİN'DEN REST!

Eğitimi aldığı ve büyük bir aşkla yaptığı mesleğinden, Hiner Salem'in çekimlerini yeni başlayacağı filmde oynayacağı için ayrılmak zorunda bırakılan Rojin isyanlarda. Erzurum'dan Devlet Tiyatroları görevinden, film Kürtçe olacağı için izin alamayınca istif eden sanatçı, "En demokrat geçen bir sanat kurumu bile Kürtçe söz konusu olunca, yasakçı oluyor. Kurumda savaşa ilgili haksızlıkla ilgili yüzlerce oyun oynanıyor." dedi. Mahir Günşiray'ın, "Devlet tiyatroları için büyük bir kayıp" diye yorumladığı olay AİHM'e taşınabilir.

ÇARDAK "CENNET MAHALLESİ"NDE

Eşkiya filminin sinema izleyicisine tanıştırdığı Melih Çardak, Alişan'lı "Cennet Mahallesi" dizisine dahil oldu. Bugünlerde dizinin çekimleri için koşturan Çardak boş zamanlarını kendisine ayırıyormuş. Geçtiğimiz yaz Sümer Tilmaç'ın ilk yönetmenlik denemesi "İspanaktan Nağmeler"de rol alan Çardak şimdi filmin akibetini merakla bekliyormuş. Çünkü filmin televizyonda mı yoksa sinemada mı gösterileceği henüz belli değil...

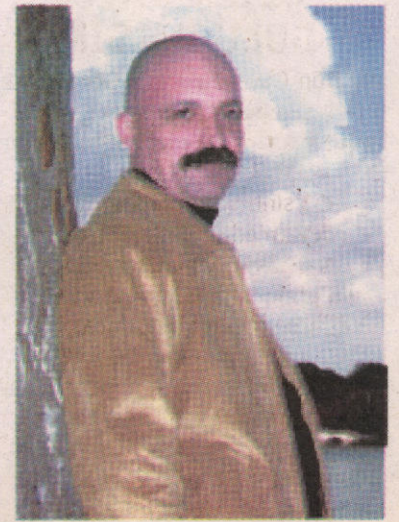

KOÇ'TAN YENİ DERLEMELER

Yeni bir kaset çalışması için repertuar aşamasında olan Gülcihan Koç, yeni albümünü İlkbahar'a yetiştirmenin telaşında. Her yıl olduğu gibi bu yıl da derlemeler için Anadolu'yu arşınlayan Koç'un yeni albümde bu çalışmalardan bol bol görebileceğiz. Sanatçının halk konserleri ise hız kesmiyor. Önümüzdeki günlerde sadece Fransa'da 6 konseri olacak. Fırsat buldukça spor yapıp kitap okuduğunu söyleyen Koç, kalbinin boş olduğunu da hatırlatıyor.

"BARIŞIN SESİ"NE SES OLACAK

Ekrem Ataer, 400 kişiyi hedef alan bir halk korusu hazırlama peşinde. Bakırköy Belediye Tiyatroları ve Barış Radyo'nun işbirliğiyle gerçekleştirecek proje, 8 Kasım'da Ataköy'de İspirtohane Kültür Merkezi'nde yapılacak elemelerle start alacak. "Barışın Sesi Halk Korusu"na başvuru ise ücretsiz. Ataer'in çalıştıracağı koroya geleneksel halk müziği sazları ile oda orkestrası eşlik edecek.

HALUK BİLGİNER "TANRI" ROLÜNDE

32 yıllık sinema-tiyatro sanatçısı Haluk Bilginer şimdi de "tanrı" rolünde. Bulgar yazar Stefan Tsanev'in Jeanne d'Arc efsanesinden yola çıkarak kaleme aldığı "Jeanne d'Arc'ın Öteki Ölümü"nde "tanrı" rolünde seyirci karşısına çıkan Bilginer, Zuhâl Olcay'la birlikte kurduğu Oyun Atölyesi'nde oyunlarına devam ediyor. Oyunda tanrı, insan, iktidar ilişkisini sorguladıklarını belirten sanatçı yine bir salon komedisiyle ekranlara geliyormuş.

PELİN BATU DOLU DİZGİN

"Dün Gece Bir Rüya Gördüm" adlı sinema filminin çekimlerini bitirir bitirmez, dizi setine koşan Pelin Batu, "Sessiz Gece" dizisinin çekimlerine halen devam ediyor. Batu, İsmail Sancak'ın yönetmenliğinde çekilecek "Meryem Ana ve Efes" adlı belgeselde rol alacakmış.

YKY'den çıkan "Cam" kitabından sonra ikinci şiir kitabının üzerinde çalıştığını söyleyen Batu, kalan zamanını ise doktora tezine ayırıyormuş.

Şu çılgın Ahmet!

“KORSAN gösteri”, “otonom politik eylem” sadece sokaklarla sınırlı kalmak zorunda olan, sokaklarda mümkün olan bir şey değildir ki. Hayatın her alanında, toplumsal fragmentasyonun her parçasında izinsiz gösteri yapmak, korsan gösteri patlatmak, bir süreliğine oraya çıkıp, eylemini koyup, sonra da vurularak geri çekilmek, başka bir platoya geçip bu kez de orada örgütlenmek olası, olanak dahilinde, olabilir. Olmalı...”

Ahmet Tulgar, “Ne olmuş yani? Korsan Yazılar” isimli Everest Yayınlarından çıkan son kitabının önsözünde böyle yazmış. Gerçekten de yazı yoluyla kitlelerle ulaşmak, insanlara bir şeyler söylemek, söylediklerinin altını doldurmak herkesin harcı değildir. Yazının bir amacı, yazarın da bir ilkesi olmalı. Aksi takdirde yazar ve yazdığı sadece laf olsun torba dolsun mukabilinde işler olmaktan öteye gitmez. Basında da yazarak, yazdıklarına inanarak ve onları yaşayarak bir duruş sergileyen topu topu kaç yazar var ki? Bunlardan biri de Ahmet Tulgar’dır. Basında Güneş Gazetesi ile başlayan serüveninde Tulgar sırasıyla Sabah, Milliyet, Akşam ve şimdi de Vatan’da yazılarına devam ediyor. Onun yazılarını takip edenler göreceklere ki hakim sınıf ve ideolojinin ne kadar yoğun baskısı olursa olsun toplumun itilmişleri, yok sayılanları, ezilenleri, horlananları “ESMER”leri o

Resmi tarih kitaplarından yola çıkılarak yazılan resmi tarih romanlarının, oluşturulmak istenen suni milliyetçi akımlarla desteklendiği bugünlerde, sizde hem kendinize, hem geleceğinize ve hem de ülkenize bir iyilik yapın ve Ahmet Tulgar’ın kitabıyla “Ne olmuş yani!” deyin.

kalın seddin arasından sızıp gün yüzüne çıkarlar. Ahmet Tulgar bu kalın ve geçilmez sanılan büyük setlerde açılmış bir delik, bir çatlak gibidir. Ahmet Tulgar’ın en önemli özelliği hiç şüphesiz budur. Yani küçük bir kastın güvenli kalelerinin yüksek kulelerine çıkıp, o sınıfın ezdiklerinin seslerini ve renklerini haykırmak.

“Korsan Yazılar” kitabına da yazar işte bu çatlaktan süzüp seslerine ses olduğu, karanlıklarına bir nebze ışık olduğu kesimleri toplamış. Ahmet Kaya’dan, Pink Floyd’a, Ferhat ile Şirin’den Goethe’ye, Kürt aydınlarından Avrupalı aydınlarla, şehirden şehire, işçiden yağlı göbekleriyle burjuvalara, cezaevlerine, gecekonduya, yaşı kadar mermi sayısı ile öldürülen Mardinli Uğur’dan, “acıdan küle” geniş bir yelpaze içinde onlarca yazı. Her biri kendi

başına hikaye, kendi başına trajedi, aşk, sevinç, hüznün. Yani hayatın renkleri, yani esmerlerin tonları, yani yenilmişler, tutunamayanlar, uğradıkları haksızlıklar ve acılardan dolayı kilitlemiş çeneleriyle insanlar.

Tulgar kitabında, romantik dili ve akıcı kalemle toplumun bu en geniş kesiminin renklerini yansıtıyor gözlerini ısrarla kapatanlara inat.

Resmi tarih kitaplarından yola çıkılarak yazılan resmi tarih romanlarının, oluşturulmak istenen suni milliyetçi akımlarla desteklendiği bugünlerde, sizde hem kendinize, hem geleceğinize ve hem de ülkenize bir iyilik yapın ve Ahmet Tulgar’ın kitabıyla “Ne olmuş yani!” deyin.

ESMERCE

Aşyan bir coğrafya gibi
Bıraktın beni aynadaki suretinle
Yaşlı, yorgun ve cezirsiz-med misali
Çocukluğumdan armağan,
yalnız kentlerin rutubetli düşlerine
M. Reşit Şimşek / Manisa

Attila İhan'a

Geldi yine sonbahar
Aldı götürdü aşkların şairini
Tam olmamıştı daha
Anlamamıştık seni
Daha adının yazılışını bile
Yeni öğrenmişken
Çekip gittin tebessümle birlikte
An geldi
Patladı saatli bomba
Elde sadece hüznün kaldı be usta
Mehmet Erden / Diyarbakır

Gittiğin vakit,

Arı kuşları da gider
Dinleyecek ses kalmaz
Artık bu kentte
Gittiğin vakit
Serüvenci yüreğim vurulur
Bir köşe başında
Yaralı kalır hayat
Yaralı kalır aşk...
Ahmet Seyhan / İzmir

Bir sardunya beklet bana

Alacakaranlık vazolarında
terkedilmişliğinin
Ellerime tutuştur kırmızılarını
Ateşler yak eteklerinde kirpiklerimin
Benim olsun yaralı türkülerini
Sincap korkularının, ne çıkar..
Sen aslan kürkünü taşı
Başımı koyamadığım omuzlarında
Yiğit ol, cesur görün ki
İlişmesinler korkak bağbozumlarına
Kendin ol, mutlu görün ki,
Benden bilsinler
Sendeki güzelliği....
Sar
dunya
lara gelince;
Onlar zaten çok güzeller
Ben onlardan öğrendim
Kırmızının asaletini....
Bahar Kığılı

Süregelen yazın dünyasında yeni bir pencere olmanın dayanılmaz keyfiyle okuyorum ESME'yi. Uzun soluklu olmanın zorluğu ve kaygısını taşısam da okumaya devam diyorum. Okur olarak bilgidar ettiğim çoğu kişinin ilgiyle ve heWesle okuduğu kürtür olmak güzel bir çaba.
Emek sıcaklığıyla edebi günler diliyorum.
Mehmet Beran/ Eğitimsi

Keşke daha önce tanışaydım dergiyi ve siteyi... Ama geç de sayılmaz kanaatindiyim. Bundan sonra hep takip edeceğim. Teşekkürler ve iyi çalışmalar...
Ahmet Aktaş / Siverek

Selam Esmer dergisi çalışanları, derginizi ilk sayısından beri takip ediyorum. Daha öncede sizinle bir şiirimi paylaşmıştım ama yayınlanmadı, canınız sağ olsun. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.....

ELLERİN

(Nadasa bırakılmış topraklar kadar bereketli, yuva yapan bir güvercin gibi hünerli.)
Giderken ellerini götürme,
Bırak,
Aydınlığıyla kanat çırpınlar
Yüreğimde
(Şuanda bir çift Simurg

WWW

esmerdergisi.com

SANAL EVİMİZ

Dergimizin internet sitesi bir aydan beridir aktif olarak yayında. www.esmerdergisi.com adresinden ulaşabileceğiniz sitemizden güncel gelişmeleri takip etmenin yanı sıra, yazı-şiir ve önerilerinizi gönderebilir, abone olabilir, forum sayfalarında diğer ESME okurlarıyla buluşabilirsiniz... Hadi hayırlı olsun...

kanat çırpıyor ben gözlerini düşünürken)
Ama sen
Yine de
giderken
bırak ellerini.
Suphi Düzgün / Ankara.

Kim bu kadar aydın insanı bir araya toplamayı becermişse, ona ayrı bir teşekkür borçluyuz. Ne kadar faydalı bir dergi çıkarttığını zı bilmeniz lazım, bize de her ay bu çok güzel dergiyi almak düşünüyor. Bizim kendi köklerimizle tanışabilmemiz için çok faydalı bir eser artık bizimde gurur duyacağımız bir yayınıımız ve gurur duyacağımız bir ekibimiz var, teşekkürler size...
Ercan Polat

Esmerlerin günü gelmiştir, güneş bizim için doğmakta ve batmakta... Size sevdam, şat-tülaraпта, fıratın diclesinde, kavuşamayın sevdasında... Dağlardaki özgürlük ateşinde, dün de, bugünde, yarında, yüreğinizde...
M. Reşat Şimşek

ben seni senle hiç yaşamadım ki!
ben seni hep kendimle yaşadım
sen bazen üzerinde özgürlük ateşleri yakılmayı bekleyen cudi ü munzur
sen bazen gülistanın iki hırçın nehri dicle ü fırat
sen bazen utangaç esmer bir kürt kızyıldın dedim ya ben seni hep kendimle hep sensiz yaşadım
çima ez ji nızanım tu ji nızanı
Burak Yıldız

Hüznün Çoşkusunu
Bayat bir bahar kokusu yine sardı etrafı...
Kimileri artık yok.
Kimileri işten kovulurken bu açlığın ve baharın afeesinde,
Yolu gözlenen bir baba,
Mahçup bir eda ile döndü evine yine...

Bir söz yine tutulamadı bugün,
Ve bir çocuk yine oyuncaksız kaldı...

Kaldırımlarda gezerken serseri aşıklar,
Sevdalarını, buğulu camalara yazdılar...
Hem de silineceğini bile bile...
Her yerde ayrı bir meşgale, ayrı bir gaye,
Ayrı bir serzeniş...

Her tarfta bir ateş yalazlanıyor...
Yine yeniden, gün doğuyor...

Bu hüznünlerin çoşkuşu olmaz artık.
Bu gayeler hep sürececek bir yerde...
Yaşam üşüyen avuçlarda,
Boylarını geçmiş karın arasında,
Bir okul çantasında...

Tespah taneleri gibi sıralanan çocukların
Sırtında... Sırtlarında saklı...

Hazan esip, esrik bir türkü fısıldarken
kulaklarımıza,

Yeni baharlara ertelendi bu neşe,
bu çoşku...
Yelken açıp uçsuz, bucaksız düşüncelere...
Ve solan güllerin tohumlarında alıp,
Yüreğimizde
Filizlendirmek üzere götüreceğiz...

Bu hüznün çoşkusunu olucak elbet,
Filizlenince tekrar laleler, güller
Çoşkulu günleri işte o zaman göreceğiz....
Yakup Tekintangaç
Tunca Uras İ.Ö.Ö
5/E Sınıf Öğretmeni

ESME'İN ne olduğunu bilmiyorum ama onu çok seviyorum. Esmer yayınları diliyorum. Esmerce kalın. İmam CİCİ ve Rewhat abime selamlar... Ve tüm yazarlara saygılar. Sizi seviyorum. Sizleri seviyorum.
Turgay Soyugüzel / BİTLİS

BİR CENK İHBARI

Tamamlanmamış bir düştün geliyorum rüyalarınıza, düş'ün aşk olma olasılığından... Dudağın bir başka dudağa sunduğu o puslu ve kutsal söylenceye tütsülenmiş mitolojik acılardan...

Semra CANBULAT

ÖZÜR

Bana bir özür değil
Bir ömür borçlusun şimdi.
Ensemde nefesinin ılıkılığıyla uyanamadığım Sabahlar
Ve
Geceler,
Sıcaklığının mayhoşluğuyla akan.
Her şafağa benim gözlerimle birlikte
Açılmayan
Gözlerini borçlusun.
Dünyaya hayret, iştah ve sevinçle uzanan
Çocuğumun esmer ellerini.

Dereleri, vadileri
Ve dağlarıyla vatanımdın benim.
Bana bir vatan borçlusun şimdi.
Oysa bir vatansız
Kendi toprağında bir mülteciyim şimdi
Ve çığığım içine işlemiyor...
Bana bir özür değil
Bir ömür borçlusun diyorum.
Canan Şahin

SAYGIDEĞER yazar MEHMET UZUN kalemin göcü ve görkemini bize çok iyi anlattı, yazdı ve gösterdi. Elbetteki çok şey borçlu-

yuz ona ve onun gibilerine... Ama size de çok şey borçluyuz. Bu kadar görkemli kalemin ve portrenin bir araya gelmesi, bize yapılan her türlü saldırıya çok iyi bir cevaptır... Yolunuz-yolumuz açık olsun...
Kutbettin / Mersin.

Hayyam bade ile sarhoşsan mutlu ol, Lale yanaklı biriyle oturmuşsan mutlu ol, Madem ki dünyanın sonunda yokluk var, Say ki yoksun, varmışsın gibi mutlu ol...
Yılmaz PELTEK-SİVEREK

ŞAİRSİZ ŞİİR

Eskimde eskidim
kınımda kınandım
aşka bilendim
sende köreldim
tanımlayamadım
neydi aşk
ne değildi
bazen herşeydi
bazen hiçbir şeydi
farkında değilim
farkındayım
sessiz bir sensizim
kefilsiz kendimsiz
yarısı yitik mushafım sahaflarda
yönünü şaşırılmış pusulayım
geçmişini bilmeyen müneccimim ben
benim ben
başsız yürüyen beden
tılsımını yitiren sihirim
şairini öldüren şiirim
Şirin'ini yitirenim ben
Abdülbaki GÜNER

resmini düşürmeye çalıştığın
ah, zaman: babası terk etmiş bir ev kokusu.
annen öldü!
döllenecek bir rahimin yok,
atını kaybetmiş bir binici
duygusu içinde... ki
çocuğa umudun olsun.

oysa çocuktun, dünya
senin çemberini döndürmene
bakan günlerin.

büyümehtir nehirler gibi
denizlerde kaybolmak tı
bir arınma için kopar damla.

şimdi resmini düşürmeye çalıştığın
dönmek için resimsiz kimliğine
o çocukluğun.
Erkan Kara

Sarı saçlı mavi gözlü Kürt

Cezmi Ersöz'ü en çok da sarı saçları ve mavi gözleri için seviyoruz. Kaldı ki, sarı saçları, mavi gözleri ve Kürtlüğü olmasa bile, büyük bir yüreği, güçlü bir kalemi ve geniş bir ufku var, bu bize yeter. Çekemeyen çatlasın.
Rahşan / Mardin.

ZULMÜN GÖZLERİ

Zulmün gözleri kan bürümüş.
Darma dağın girdiği her yer.
İmdadın sesine açıldı gözlerim
Yeşile asıldı kızıl hasretim
Sarıda bir özlem büyüttüm
Esmer ülkemin özlemisin özgürlüğüm benim
Yaşadığın sürgün ve vahşet,
Ve ötesi hesapsız zulüm.
Daha evcilleşmeyen çağda yaşıyoruz.
Takvimleri nasıl mutlu bitirelim ki ?
Tükenişin ırmağında yüzüyoruz.
Gelip de yanarımda kavrulma.
Ben senin düşünle ağılıyorum.
Ey esmer ülkem.
Ayağa kalkıyorum desene !
Nusret Ateş

ABONE FORMU

*Yurtiçi: 1 yıllık 40 YTL
Avrupa: 1 yıllık 40 Euro
ABD ve Uzakdoğu: 1 yıllık 80 Dolar*

ADI SOYADI

ADRES

E-MAİL

TEL İŞ

TEL EV

TEL CEP

ÖDEMENİZİ YAPABİLECEĞİNİZ HESAP NUMARALARI

BANKA HAVALEŞİ İLE

TL HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş. - Ziraat Bankası
Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5001

DOLAR HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş. - Ziraat
Bankası Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5002

EURO HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş. - Ziraat
Bankası Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5003

Formu doldurduktan sonra 0 212 451 53 68 nolu
faksa gönderebilirsiniz.

Mektup ile ulaşmak isteyenler için adresimiz:
ESMER DERGİSİ

Mahmutbey Yolu Meriç Sok. No: 28 Kat: 5 Şirinevler -
Bahçelievler - İSTANBUL

Tel: + 90 212 451 53 05

Faks: + 90 212 451 53 68

abone@esmerdergisi.com

Büyük Editörün Tüyap İzlenimleri

ŞİMDİ biz Esmer olarak geçen ay Tüyap Kitap Fuarına gidip stand açtık ve bi sürü ilgi gördük sevgili okur. Ama önce bi teşekkür etmemiz lazım bizimle standlarını paylaşarak, bizi siz sevgili okurlarımızla buluşturan Ütopja yayınevi ve PIA ekibine... Gönül dolusu teşekkürler. Sana da teşekkür ederim sevgili okur, standımıza gösterdiğin yoğun ilgiyle birilerini fena çatlattın valla. Satanda en çok ilgiyi tabii ki ben gördüm (sen kimsin lan!) Sonra da Hasan Sami Yalçın. Ama o isminin karizmasından kazandı. İsmine bak sevgili okur böyle bi ismi olur da insan hiç ilgi görmez mi Allahını seversen. Ya işte ben de dedim ki **"Hasan abi okur seni niye tanısın ki asıl beni tanıyorlar ama işte senin ismin karizmatik olunca da böyle sana doğru geliyorlar. Sonra hem sen niye Ali Abi'nin yanında yemek yedin ki! Ayıp ayıp adam oruç..."** Ali abi de bana hak verdi.

Neyse sevgili okur, ben yine biliyorum ki sen benim için geldin o standta.

Gelelim fuarın genel ha-

vasına sevgili okur. Valla ben de sizin gibi fuarda beleş dağıtılan gazete geleneğinin yılın 365 gününe yayılmasından yanayım. Öyle bir hafta on gün beleş dağıt, alıştırt sonra da para iste, olmuyor ama di mi sevgili okur. Bir de fuarcı abilere söyledim, dedim ki **"Abi burada bi sürü beleş şey dağıtıyorlar, hani insan hepsini böyle eve götüremiyor, ama acaba evimize kadar servis koymanız mümkün müdür?"** Beni ciddiye almadılar.

Fuarda dikkatimi çeken bir başka önemli husus da bi sürü yazarın olmasıydı. Dedim ki kendi kendime **"Abi bak adamlar fuar fuar dolaşıp bi sürü kitap alıyor, okuyor. Valla helal olsun onlara..."**

Şimdi gelelim standta gelipte **"Arkadaş bu duvarlara bişi asamazsınız diyen görevli şahsiyete. Arkadaş ne yani panolara kırmızı perde asmaya kalktıysak bişi mi olur? Ne olacak? Biliyorum sen kılık olsun diye ööle dedin, okurlarım orada diye bişi demedim ama dışarıda karşılaşmıim senle, kötü olur valla..."**

YOKLAMA

A. Ertan Mısırlı, -Burda;
Ayten Akgün, - Burda; Ahmet Kahraman, - İzinli; Ahmet Tulgar, - Burda; Ahmet Erhan, - İzinli; Ahmet Telli, - Burda; Arif Damar, - İzinli; Ali Nesin, - Burda; Altay Martı, - Burda; Ahmet Ada, - Burda; Azad Aktürk, Burda; Aslı Erdoğan, - Tatilde gitti, dönmedi; Bircan Değirmenci, - Burda; Cenk Gündoğdu, -Burda; Coşkun Aral, -Burda; Cüneyt Özdemir, - İzinli; Cezmi Ersöz, - Burda; Dicle Anter, - Burda; Enver Sezgin, Burda; Evrim Alataş, - Burda; Eylül N. Geröğlu, Uzun bir tatilde; Feyza Hepçilingirler, - Burda; Ferzende Kaya, - Burda; Halim Bahadır, Burda; Hasip Kaplan, - Burda; Halil Ergün, - İzinli; Hüseyin Alemdar, - Burda; Haydar Ergülen, -Burda; İbrahim Baştuğ, -Burda; İmam Cici, - Burda; İsmail Beşikçi, -Burda; Kötu Şair, - Burda; Mehmed Uzun, - Burda; Müslüm Çelik, -Burda; Muhammed Çakıral, -Burda, M. Ali İzmir, - Burda; Mehmet Esen, Burda; Mustafa Aydoğan, - Burda; Muhsin Kızılkaya, - Burda; Müslüm Yücel, - Burda; Nihat Ziyalan, - İzinli; Orhan Pamuk, - Barış Ödülünü almak için Almanya'ya gitti; Orhan Alkaya, - İzinli; Pelin Batu, - Burda; Ragıp Duran, - Burda; Rohat Alakom, -Burda; Rewhat, - Burda; Reyhan Çiçek, - Burda; Reis Çelik, - Burda; Salih Bolat, Burda; Selim Temo, - Burda; Sunay Akın, -Burda; Şeymus Diken, - Burda; Tim Davis, - Burda; Vecdi Sayar, - Burda; Yaşar Kemal ustamız, - Burda; Yekta Kılıç, -Burda; Yılmaz Odabaşı, - İzinli; Yavuz Ekinci, -Burda; Yılmaz Erdoğan, Film setinde görülde en son; Yusuf Hayaloğlu, - Burda...

DEFTERİ

ESMER NASIL BİR DERGİ?

Kral Arthur gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Gelin gibi

Esmer nasıl bir dergi?

62'den tavşan yapmak gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Aşiret çocuğu gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Federal gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Konfederal gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Laz gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Kürt gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Hadi Türk gibi de olsun

Esmer nasıl bir dergi?

Fişek gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Kürtler vadisi gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Aşk gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Ekmek gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Su gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Kaymak gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Cillop gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Entelektüel gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Baba gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Anne kucağı gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Sevişmek gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Şarkı gibi

Esmer nasıl bir dergi?

Tarih gibi...

Esmer nasıl bir dergi?

Dergi gibi bir dergi...

Esmer nasıl bir dergi?

Anne sen elleme benim masamaaa

Beni bu dergiye alıştıranı getirrrrr

Git ara bul getirrr

**Kafasını gözünü yar getirrrrrr
Tey tey tey.**

popüler kültür
Esmer

Sayı: 11/2005 - KASIM 2005 Yayıncı: RONAK KÜLTÜR A.Ş. İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni: **FERZENDE KAYA** Yazı İşleri Müdürü: **M. ALİ İZMİR**

Yazı İşleri: **ŞERAFETTİN KAYA, REWHAT, REYHAN ALAÇ ÇİÇEK, BİRCAN DEĞİRMENCİ, EYLÜL N. GERÖĞLU** Görsel Yönetmen: **AZAD AKTÜRK**

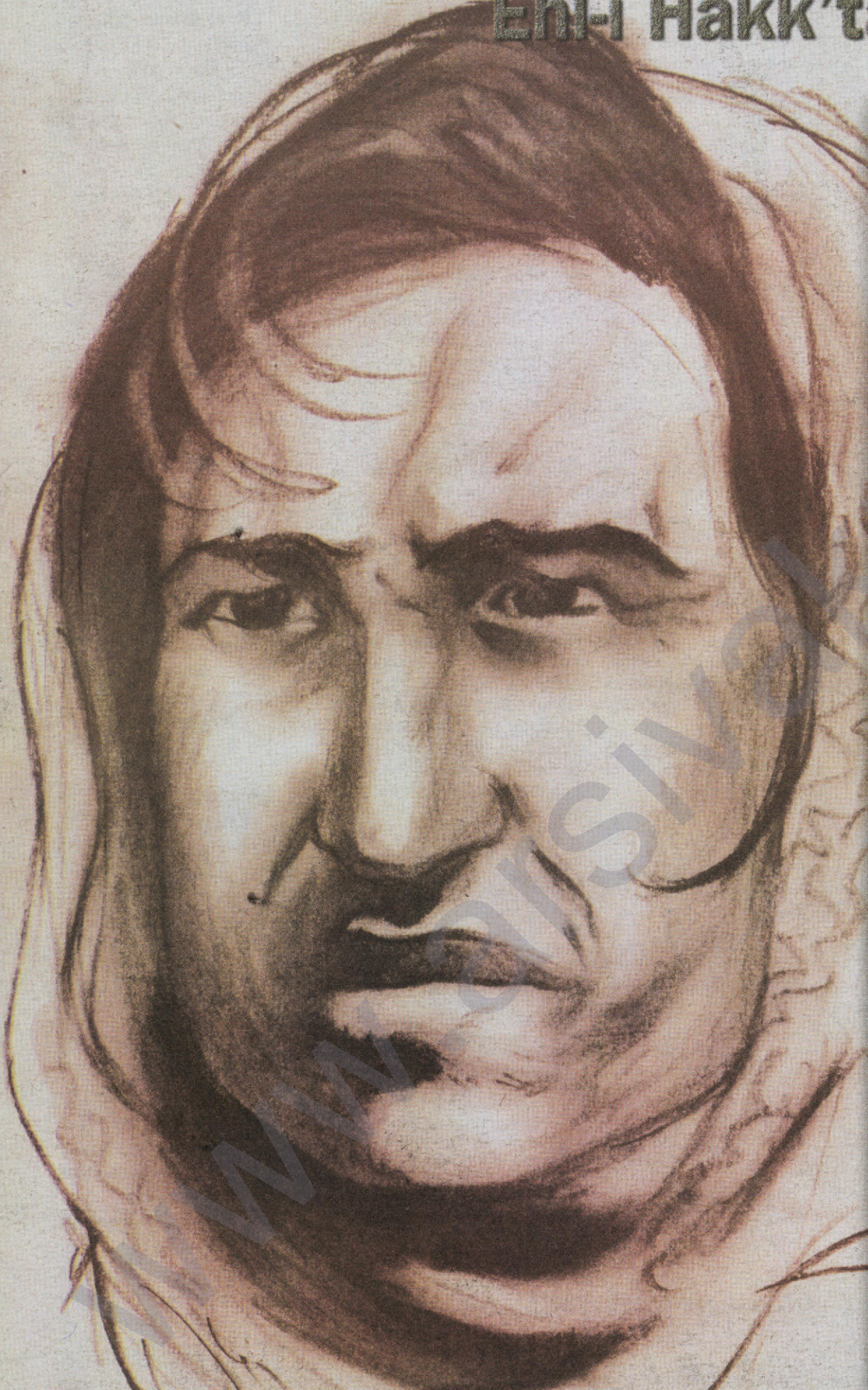
Yayın Danışmanları: **MUHSİN KIZILKAYA, AHMET TULGAR** Halkla İlişkiler: **HASAN SAMİ YALÇIN, ALİ YAMAN**

Adres: Mahmutbey Yolu Meriç Sok. No: 28 Kat: 5 Şirinevler - Bahçelievler - İSTANBUL Tel: 0 (212) 451 53 05 Faks: 0 (212) 451 53 68

Baskı: Uygun Basın: 0 212 550 28 32 Dağıtım: MDP ISSN 1305 340X Yayın Türü: Yerel, süreli, aylık. www.esmerdergisi.com / posta@esmerdergisi.com

Nêrgîz Xanima Şarezûrî

Ehl-i Hakk'tan Bir Kadın Şair

Saqî ile Cem

Seqî le cem bade deda
Dersî rêgey çade deda

Mêrdan hemû le dewr paşa
Pêman deken gişt temaşa

Qewmê be min neybî bawer
Neyêt bo cem yarî yawer

Her ke bo yar xoy nekuje
Xwenî le rêy yar nerêje

Her ke lem dîn yeqîn neka
Be dil le cem amîn neka

Her ke negrê qewlê dirust
Bêdîn ew e wek butperest

Her ke şikî bibê be dil
Bawer neka be Şay Adil

Her ke le cem negirê erkan
Be rast negrê dînî Sultan

Her ke be yar bida azar
Kırdey naçê bo naw tomar

(Nêrgîz) her ke bîbê kîn e
Bêşik gumra û hem bêdîn e

Saki Cemde

Saki cemde kadeh kadeh bade verdi
Bununla bize bir ders verdi

Bütün erkekler toplanıp da arkaya
Bizi dinleyip bakıyorlar buraya

Bize inananmayan kavim var ise
Yanaşmasın, gelmesin Yâr cemine

Eğer Yâr uğruna ölmeyecekse
Yârân yolunda kan dökmeyecekse

Dinimize inanmazsa eğer
Nasıl gönülden amin der

İnançla taşıyamazsa kavli
Dinsiz olur bir putperest gibi

Kalbinde bir şüphe taşırsa
O adil Hakk'a inanmazsa

Eğer bilmez ise esasları
Doğru bilmez dinin Sultanını

Eğer Yârlara zarar verirse
Sevapları yazılmaz deftere

Nergiz der, kim böyle kinliyse
Yoldan çıkmıştır, dinsizdir de

Dönemin ünlü şairlerinden Mele Şukrulayê Şarezûrî'nin kızı olan Nêrgîz Xanima Şarezûrî, 1301 yılında Şarezûr'da doğdu. Babasının yönlendirmeleriyle dinî eğitim aldı. 18 yaşındayken evlenen şair, Ehl-i Hakk inancını tanıyınca, Yârân diye tabir edilen bu topluluğa katıldı. Şêxan (Hewraman-İran Kürdistanı) köyüne yerleşen şair, ölümüne kadar burada yaşadı. Şairin taraftarı olduğu Ehl-i Hakk inancı, Zerdüşti temele dayanan, bir ucu Şîliğe, öbür ucu Yezidi, Alevî, Nusayrî inanışlarına kadar uzanan bir inançtır. 8. yüzyılda ortaya çıkan Ehl-i Hakk inancında şiir ve müziğin son derece önemli bir yeri vardır. Şairler şiirlerini saz eşliğinde ve cemxane (cemhane) ve dîwanxanelerde okurlar. Bu şairler arasında çok sayıda kadın şair de bulunmaktadır.

çev. haz.

SELİM TEMO

desen

REWHAT

ISSN 1305-340X

9 771305 340009

popüler kültür
Esmere